

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

TVIRTINU
Direktorius

Tomas Barakauskas

**DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS
(IŠKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE
RINKOS TYRIMO
ATASKAITA**

2010 m. sausio ____ d. Nr. (43.4) LD-

Vilnius

TURINYS

1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	4
2. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE RINKOS TYRIMO APŽVALGA	8
3. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE LIETUVOS RESPUBLIKOJE APŽVALGA	9
3.1. PRIEIGA PRIE PASYVIOS TINKLO INFRASTRUKTŪROS	12
3.1.1. Prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos	12
3.1.2. Prieiga prie vietinės šviesolaidinės ryšių linijos	15
3.1.3. Prieiga prie vietinės belaidžio ryšio linijos	18
3.1.4. Prieiga prie vietinės bendraašio kabelio linijos	19
3.1.5. Prieiga prie vietinių tinklų (angl. <i>Local Area Network – LAN</i>) linijų	20
3.2. PRIEIGA PRIE KITOS PASYVIOS INFRASTRUKTŪROS	20
3.2.1. Prieiga prie šviesolaidinių linijų skaidulų	20
3.2.2. Prieiga prie RKKS	23
4. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE RINKOS APIBRĖŽIMAS	31
4.1. Rinkos paslaugų pakeičiamumo analizė	31
4.2. Atitinkamų rinkų geografinė aprėptis	35
4.3. Atitinkamų rinkų apibrėžimas	35
5. RINKOS CHARAKTERISTIKŲ ĮVERTINIMAS	36
5.1. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos, rinkos charakteristikų vertinimas	36
5.2. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos charakteristikų vertinimas	37
6. KONKURENCIJOS ATITINKAMOSE RINKOSE VEIKSMINGUMO VERTINIMAS IR DIDELĘ ĮTAKĄ RINKOJE TURINČIŲ SUBJEKTŲ ĮVARDIJIMAS	39
6.1. Konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje vertinimas	39
6.1.1. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai	39
6.1.1.1. Rinkos struktūra	39
6.1.1.2. Vertikali integracija	40
6.1.1.3. Įėjimo į Rinką barjerai	42
6.1.1.4. Pirkėjo derybinė galia	43
6.1.1.5. Potenciali konkurencija	44
6.2. Konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje tyrimas	45
6.2.1. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai	45

6.2.1.1. Rinkos struktūra	46
6.2.1.2. Vertikali integracija	46
6.2.1.3. Įėjimo į Rinką barjerai	50
6.2.1.4. Pirkėjo derybinė galia	52
6.2.1.5. Potenciali konkurencija	53
6.3. Konkurencijos problemos atitinkamose rinkose	54
6.3.1. Konkurencijos problemos Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje	54
6.3.2. Konkurencijos problemos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje	56
6.4. Didelę įtaką atitinkamose rinkose turinčių ūkio subjektų įvardijimas	58
6.4.1. Didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos turinčių subjektų įvardijimas	58
6.4.2. Didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos turinčių subjektų įvardijimas	59
6.5. Ūkio subjektą TEO LT, AB sudarantys juridiniai asmenys	60
7. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATITINKAMOSE RINKOSE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI	62
7.1. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATSIETOS PRIEIGOS PRIE VIETINĖS METALINĖS VYTOS POROS LINIJOS RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI	62
7.2. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATSIETOS PRIEIGOS PRIE VIETINĖS FTTH LINIJOS RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI	64
7.2.1. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie RKKS paslauga	65
7.2.1.1. Įpareigojimas suteikti prieigą	65
7.2.1.2. Nediskriminavimo įpareigojimas	66
7.2.1.3. Skaidrumo įpareigojimas	67
7.2.1.4. Kainų kontrolės įpareigojimas	69
7.2.2. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslauga	69
7.2.2.1. Įpareigojimas suteikti prieigą	69
7.2.2.2. Nediskriminavimo įpareigojimas	71
7.2.2.3. Skaidrumo įpareigojimas	71
7.2.2.4. Kainų kontrolės įpareigojimas	72
1 priedas	74
2 priedas	78
3 priedas	79

1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (Žin. 2004, Nr. 69-2382) (toliau – Elektroninių ryšių įstatymas). Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Elektroninių ryšių įstatymu perkelti šie Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendimas 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. specialusis leidimas, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69).

2. 1998 m. kovo 30 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl principų, taikomų organizacijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka.

3. 1998 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos (OL 2004 m. specialusis leidimas, 6 skyrius, 3 tomas, p. 147).

4. 1999 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/5/EB dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių bei abipusio jų atitikties pripažinimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 23 tomas, p. 254).

5. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 676/2002/EB dėl radijo spektro politikos teisinio reguliavimo pagrindų Europos bendrijoje (Sprendimas dėl radijo spektro) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 317).

6. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 323).

7. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 337).

8. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 349).

9. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 367).

10. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 29 tomas, p. 514).

11. 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje (OL 2004 m. specialusis leidimas, 8 skyrius, 2 tomas, p. 178).

12. 2003 m. liepos 25 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl vietos nustatymo informacijos elektroninių ryšių tinkluose siekiant teikti vietos nustatymu pagrįstas pagalbos skambučių paslaugas tvarkymo.

13. 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/108/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su elektromagnetiniu suderinamumu, suderinimo, panaikinanti Direktyvą 89/336/EEB (OL 2004 L 390, p. 24).

14. 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL 2006 L 105, p. 54).

15. 2008 m. birželio 20 d. Europos Komisijos direktyva 2008/63/EB dėl konkurencijos telekomunikacijų galinių įrenginių rinkose (OL 2008 L 162, p. 20).

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) „tikslas – veiksminga konkurencija elektroninių ryšių srityje, efektyvus elektroninių ryšių išteklių naudojimas bei užtikrinta elektroninių ryšių paslaugų vartotojų teisių apsauga“.

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje išskirti RRT uždaviniai:

- „1) užtikrinti sąlygas, reikalingas veiksmingai konkurencijai elektroninių ryšių rinkose;
- 2) užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų gavėjų teisių ir teisėtų interesų apsaugą, ypač užtikrinant paprastas ir nebrangias ginčų sprendimo procedūras bei skatinant elektroninių ryšių paslaugų teikimo sąlygų ir tarifų skaidrumą, ir pagal kompetenciją užtikrinti galimybę naudotis universaliosiomis paslaugomis;
- 3) skatinti efektyvias ilgalaikes investicijas ir elektroninių ryšių plėtrą;
- 4) užtikrinti efektyvų elektroninių ryšių išteklių naudojimą, taip pat, kad būtų pakankamai nacionalinių telefono ryšio numerių išteklių, reikalingų viešosioms elektroninių ryšių paslaugoms, kad numeracijos planai ir procedūros būtų taikomi tokiu būdu, kuris užtikrintų vienodas visų viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų galimybę, ypač užtikrindama, kad ūkio subjektai, kuriems skirti nacionalinių telefono ryšio numerių ištekliai, nediskriminuotų kitų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kiek tai susiję su numeracijos sekomis, naudojamomis jų paslaugoms pasiekti;
- 5) pagal savo kompetenciją užtikrinti, kad Lietuvos Respublikoje naudojama aparatūra ir įrenginiai atitiktų Lietuvos Respublikoje galiojančius privalomus reikalavimus, užtikrinti aparatūros ir įrenginių elektromagnetinį suderinamumą;
- 6) pagal kompetenciją skatinti Europos Bendrijos vidaus rinkos plėtrą ir suderintą elektroninių ryšių reguliavimą Europos Bendrijoje;
- 7) bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, tarp jų ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, kad būtų užtikrinta žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisė, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu;
- 8) užtikrinti, kad operatoriai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai vykdytų įpareigojimus, kurie gali būti nustatyti valstybės gynybos, nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos palaikymo interesais, taip pat ypatingų situacijų atvejais“.

Konkurencijos priežiūros elektroninių ryšių srityje „RRT siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje“ (Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalis).

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis numato – „RRT atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje“, o to paties straipsnio 15 dalis nustato, kad atlikdama rinkos tyrimą ir sprenddama, ar ūkio subjektas turi didelę įtaką rinkoje, ir nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, RRT atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių bei (ar) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis taip pat nurodo, kad RRT „nustato rinkos tyrimo taisykles“. RRT nustatė Rinkos tyrimo taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 (Žin., 2004, Nr. 141-5174), (toliau – Taisyklės).

Taisyklės parengtos:

1. vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalimi;
2. įgyvendinant 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (toliau – Pagrindų direktyva);

3. atsižvelgiant į 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex-ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (toliau – Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija);

4. atsižvelgiant į 2002 m. Komisijos gaires dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą (toliau – Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės);

5. atsižvelgiant į 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendaciją 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų (toliau – Pranešimų rekomendacija);

6. atsižvelgiant į Europos reguliuotojų grupės (ERG (03) 30 rev1 bei ERG (06) 33) elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms bendrą poziciją dėl požiūrio į tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (toliau – Bendra pozicija dėl priemonių).

RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi:

1. Elektroninių ryšių įstatymu;
2. Taisyklėmis;
3. RRT direktoriaus 2008 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1159 „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo“;

4. RRT direktoriaus 2009 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 1V-525 „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo termino pratęsimo“;

5. RRT direktoriaus 2009 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-874 „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo termino pratęsimo“;

6. RRT direktoriaus 2009 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 1V-1211 „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo termino pratęsimo“.

7. Pagrindų direktyva;

ir atsižvelgdama į:

1. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires;

2. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendaciją;

3. Pranešimų rekomendaciją;

4. Bendrą poziciją dėl priemonių;

5. 2007 m. lapkričio 13 d. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacijos aiškinamąjį raštą SEC(2007) 1483/2¹ (toliau – Aiškinamasis raštas);

6. 2008 m. Nepriklausomos reguliuotojų grupės (toliau – IRG) ataskaitą Nr. ERG (08) „Dėl 4 ir 5 rinkų apibrėžimo pagal Europos Komisijos rekomendaciją“²;

7. 2008 m. Europos Komisijos rekomendacijos dėl naujos kartos prieigos tinklų reguliavimo projektą³.

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 3 dalį, „Ryšių reguliavimo tarnyba atlieka rinkos tyrimą Europos Bendrijų Komisijai priėmus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas

¹ angl. *Explanatory Note, 13/11/2007, SEC(2007) 1483/2* [žiūrėta 2009 m. lapkričio 10 d.]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecom/doc/implementation_enforcement/article_7/sec_2007_1483_2.pdf

² angl. *IRG Report on the Interpretation of the Commission Recommendation on the Markets 4 and 5 Definitions*.

³ angl. *Draft Commission Recommendation on Regulated Access to Next Generation Access Networks (NGA)*.

produktų ir paslaugų rinkas, arba sprendimą, nustatantį Europos Bendrijos rinką, arba pakeitus šiuos teisės aktus“.

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 4 dalį, RRT „turi teisę atlikti rinkos tyrimą:

- 1) suinteresuotų ūkio subjektų prašymu;
- 2) valstybės ar savivaldybių institucijų prašymu;
- 3) savo iniciatyva.“

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimą, nurodytą Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;
- 2) tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jei konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;
- 3) šio Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams“.

RRT parengtoje Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo ataskaitoje (toliau – Ataskaita) pateikiama aukščiau nurodytų rinkos tyrimo procedūros etapų analizė.

2. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE RINKOS TYRIMO APŽVALGA

Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje (pradinės paslaugos) rinkos tyrimas (toliau – Rinka) tyrimas pradėtas RRT direktoriaus 2008 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1159 „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje rinkos tyrimo“, t. y. vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 3 dalimi.

Aiškinamajame rašte Europos Komisija atkreipia dėmesį į naujosios kartos prieigos (angl. *Next Generation Access*, toliau – NGA) tinklų vystymąsi ir kviečia nacionalines reguliavimo institucijas įvertinti NGA tinklų vystymosi reikšmę, atliekant šios Rinkos tyrimą. Aiškinamajame rašte teigiama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi atkreipti dėmesį ne tik į istoriškai reguliuojamas atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas, bet ir į kitomis technologijomis grįstos tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje paslaugas.

Rinkos tyrimo tikslas yra nustatyti, ar konkurencija Rinkoje yra veiksminga ir, jei konkurencija šioje Rinkoje nėra veiksminga, įvardyti didelę įtaką turinčius ūkio subjektus.

Atliekant Rinkos tyrimą, RRT apklausė 159 juridinius asmenis (Ataskaitos 1 priedas), kuriems 2009 m. vasario 4 d. raštu Nr. (43.4) 1B-439 buvo išsiųstas pranešimas dėl pradėto Rinkos tyrimo. Rinkos tyrimo anketa (toliau – Anketa) buvo viešai skelbiama RRT interneto svetainėje. Į Anketos klausimus turėjo atsakyti asmenys besiverčiantys elektroninių ryšių veikla ir teikiantys arba gaunantys didmeninę (fizinę) tinklo infrastruktūros prieigą (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje (toliau – Respondentai).

RRT Respondentams Anketoje pateikė klausimus, susijusius su Rinka, už 2005 m. sausio 1 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. laikotarpį (toliau – Tiriamasis laikotarpis). Užpildyta Anketa turėjo būti pateikta RRT iki 2009 m. kovo 5 d.

Iš 159 apklaustų Respondentų, 39 Respondentai (Aido Deveikio firma „Sinchronizacija“, Astos Dvaranauskienės IĮ, Kęstučio Mykolaičio IĮ, UAB „Autožvilgsnis“, UAB „Bručas ir Ko“, UAB „CUBIO“, UAB „Dekbera“, UAB „FAST TRAFFIC“, UAB „Gigatelis“, UAB „Linkotelus“, UAB „Metamedia“ ir ko“, UAB „Mobilus partneris“, UAB „Neltė“, UAB „Norfos mažmena“, UAB „NTT Cable Lietuva“, UAB „Res vera“, UAB „Solocomas“, UAB „Telekomunikacijų grupą“, UAB „Voicecom“, UAB „EUROCOM PLIUS“, UAB „Mediafon“, UAB „Alantos kompiuterių servisas“, UAB „Alderada“, UAB „Biuro sprendimų tinklas“, UAB „Duomenų ekspresas“, UAB „Eurofonas“, UAB „Greitneta“, UAB „GROUP DE LUXE“, UAB „Lanteka“, UAB „Lantraneta“, UAB „Laracijų telekomunikacijos“, UAB „Medium group“, UAB „MTV Networks Baltic“, UAB „Satgate“, UAB „SauleNet“, UAB „Silnet“, UAB „Teledema“, UAB „Teletinklas“, VĮ „Ozo tinklas“), RRT nurodė, kad jie nėra didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje nei teikėjai, nei gavėjai. Atsižvelgiant, į tai, kad aukščiau nurodyti Respondentai negauna bei neteikia didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje, Rinkos tyrimas buvo atliekamas remiantis 120 Respondentų pateikta informacija bei kita RRT turima informacija.

3. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE LIETUVOS RESPUBLIKOJE APŽVALGA

2007 m. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacijoje yra išskirtos 7 elektroninių ryšių rinkos (1 mažmeninė bei 6 didmeninės), kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas ir kurias nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų ištirti. Viena iš jų yra Rinka (4 rinka).

Prieiga prie (fizinės) tinklo infrastruktūros yra suprantama kaip prieiga prie pasyvios elektroninių ryšių infrastruktūros – linijų, vamzdynų, kabelių, kolektorių ir kitų priemonių visumos, kuriai nėra reikalingas elektros maitinimas ir skirtos elektroninių ryšių veiklai vykdyti. Tradicinis didmeninės prieigos prie pasyvios tinklo infrastruktūros (toliau – Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros) pavyzdys yra atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos, kur vietinės metalinės vytos poros linijos yra pasyvi tinklo infrastruktūra. Pasyvia tinklo infrastruktūra taip pat gali būti vietinės šviesolaidinės, belaidžio ryšio linijos, vietinės bendraašio kabelio linijos ir pan. Prieigos prie pasyvios tinklo infrastruktūros atveju operatoriui yra sudaroma galimybė teikti savo paslaugas galutiniam paslaugos gavėjui kitam ūkio subjektui priklausančia pasyvia tinklo infrastruktūra, pvz., vietine metaline vytos poros linija.

2006 m. ištirtos Didmeninės atsietos prieigos (įskaitant iš dalies atsietą prieigą) prie metalinės vytos poros linijos ir dalinės vietinės metalinės vytos poros linijos, skirtos elektroninių ryšių paslaugoms teikti, rinkos (toliau – Atsietos prieigos rinka) ataskaitoje RRT apibrėžė Atsietos prieigos rinką kaip Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiančią nacionalinę rinką, kurią sudarė didmeninė atsietą prieigą (įskaitant iš dalies atsietą prieigą)⁴ prie viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo metalinės vytos poros linijos, t. y. į Atsietos prieigos rinkos apibrėžimą tuo metu buvo įtrauktos tik vietinė metalinės vytos poros linija teikiamos didmeninės atsietos prieigos paslaugos. Kitomis technologijomis, pvz., šviesolaidinių, bendraašio kabelio, vietinių (LAN), belaidžių tinklų vietinėmis linijomis, teikiamos didmeninės atsietos prieigos paslaugos į šios rinkos apibrėžimą įtrauktos nebuvo dėl pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgiu nebuvimo.

Tačiau sparčiai vystantis NGA tinklams yra stebimas tiek vietinių metalinių vytos poros linijų tiek kitų prieigos tinklų modernizavimas, technologiškai juos pritaikant aukštos kokybės balso, interneto prieigos (duomenų perdavimo) bei didelės raiškos televizijos paslaugų teikimui.

Esamų prieigos tinklų modernizacija yra atliekama vietinės metalinės vytos poros linijas iš dalies ar visiškai keičiant vietinėmis šviesolaidinėmis ryšių linijomis bei diegiant modernesnes duomenų perdavimo technologijas (pvz. angl. *Very high bit-rate Digital Line Subscriber*, VDSL). Technologiniai sprendimai, kai keičiama tik dalis vietinės metalinės vytos poros linijos, yra laikini. Vyrauja tendencijos, kad ateityje ta vietinės metalinės vytos poros linijos dalis bus keičiama vietine šviesolaidine ryšių linija, kadangi jos tiek kokybės parametrai, tiek galimybės yra kur kas pranašesnės, lyginant su vietine metalinės vytos poros linija. Siekiant pritaikyti kabelinės televizijos tinklus, tradiciškai naudojamus televizijos paslaugoms teikti, aukštos kokybės balso, interneto prieigos (duomenų perdavimo) bei didelės raiškos televizijos paslaugų teikimui, yra atliekama analogiška modernizacija: dalis vietinių bendraašio kabelio linijų yra keičiama vietinėmis šviesolaidinėmis ryšių linijomis; diegiamos modernesnės duomenų perdavimo technologijos (pvz. angl. *Data Over Cable Service Interface Specification 3.0*, Docsis 3.0).

⁴ Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje atsietą prieigą prie vietinės linijos yra apibrėžta, kaip visiškai atsietą prieigą prie vietinės linijos ir iš dalies atsietą prieigą prie vietinės linijos. Todėl toliau Ataskaitos tekste atsietą prieigą yra suprantama ir kaip visiškai, ir kaip iš dalies atsietą prieigą prie vietinės linijos.

Statant naują prieigos tinklą, skirtingai nei modernizacijos atveju, yra naudojamos tik vietinės šviesolaidinės ryšių linijos – jei ne iki gavėjo (angl. *Fiber to the Home*, FTTH, toliau – vietinės FTTH linijos), tai bent jau iki pastato (angl. *Fiber to the Building*, FTTB, toliau – vietinės FTTB linijos).

Europos Komisijos duomenimis⁵, NGA tinklų vystymui būtinų atlikti inžinerinių darbų (pvz., žemės kasimo, ryšių kabelių klojimo, aplinkos sutvarkymo ir pan.) kaštai gali sudaryti nuo 50 iki 80 proc. visų NGA tinklo vystymo sąnaudų. Todėl operatorių apsisprendimui vystyti NGA tinklus didelės įtakos turi galimybė pasinaudoti jau esama infrastruktūra, taip visiškai išvengiant arba ženkliai sumažinant inžinerinių darbų, kuriuos reikėtų atlikti, kaštus. Svarbu atkreipti dėmesį, kad operatoriai NGA vystymo kaštus gali sumažinti ne tik naudodamiesi Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros, bet ir pasinaudodami kita, vertikaliai susijusia, pasyvia infrastruktūra (toliau – Kita pasyvi infrastruktūra), tokia kaip ryšių kabelių kanalų sistema (toliau – RKKS⁶) ir šviesolaidinių linijų skaidulos (angl. *Dark Fibre*). Pavyzdžiui, tiesiant vietines šviesolaidines ryšių linijas, dalies inžinerinių darbų galima išvengti panaudojant, pvz., esamą RKKS ar vietoje naujų vietinių šviesolaidinių ryšių linijų klojimo naudojant esamas nenaudojamas šviesolaidinių linijų skaidulas. Prieigos prie RKKS teikimas Lietuvos Respublikoje yra reglamentuojamas Elektroninių ryšių įstatymo 39 straipsniu, Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis RRT direktoriaus 2005 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 1V-562 (Žin., 2005, Nr. 76-2786), (toliau – Infrastruktūros įrengimo taisyklės). Vadovaujantis šių taisyklių nuostatomis, asmenys, valdantys elektroninių ryšių ir kitą tinkamą infrastruktūrą, turi leisti bendrai ja naudotis, jei yra Infrastruktūros įrengimo taisyklėse nurodytos sąlygos. Galimybė naudotis Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros arba Kita pasyvia infrastruktūra leidžia skirtingu lygiu sumažinti NGA vystymui reikalingus kaštus.

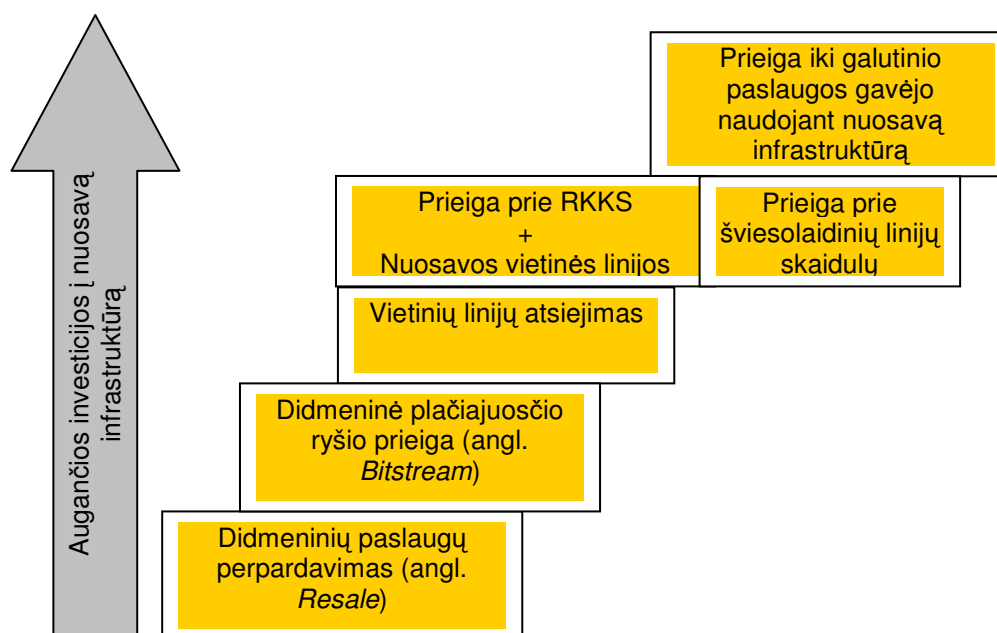
Europos Komisija ypač akcentuoja prieigos prie RKKS svarbą, kadangi tai leidžia ženkliai sumažinti NGA tinklo kaštus ir skatinti infrastruktūra grįstą konkurenciją. Europos Komisija taip pat pažymi, kad RKKS valdantis operatorius gali ne tik lengviau bei mažesniais kaštais išvystyti šviesolaidinį tinklą, bet ir, pasinaudodamas prieiga prie RKKS, teikti šviesolaidinių linijų skaidulų paslaugas kitiems. Taigi darytina išvada, kad subjektai, disponuojantys Kita pasyvia infrastruktūra turi palankesnes sąlygas vystyti NGA tinklus, o valdant ženkliai tokios pasyvios infrastruktūros dalį – visas sąlygas reikalingas įtakoti kitų operatorių sprendimus vystyti NGA tinklus.

Ataskaitos 1 paveiksle pavaizduotos investicijų į NGA tinklus kopėčios. Renkantis skirtingus prieigos produktus, paveiksle judant pakopomis iš apačios į viršų, iliustruojamas didėjantis operatoriaus investicijų į nuosavą infrastruktūrą poreikis.

⁵ Aiškinamojo rašto 17 psl.

⁶ RRT direktoriaus 2005 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 1V-562 patvirtintos Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklės, (Žin., 2005, Nr. 76-2786)

1 paveikslas. Investicijų į NGA tinklus kopėčios.

Šaltinis: RRT

Tiek RRT kaupiami, tiek Rinkos tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad skirtingai nei daugelyje Europos Sąjungos šalių narių, Lietuvos Respublikoje istorinis operatorius TEO LT, AB vystydamas NGA tinklą, dažniausiai nenaudoja esamų vietinių metalinės vytos poros linijų. TEO LT, AB daugiausiai tiesia vietines šviesolaidines ryšių linijas iki pat galutinio paslaugų gavėjo, t. y. vysto FTTH NGA tinklą. Atkreiptinas dėmesys, kad alternatyvūs operatoriai taip pat nenaudoja esamų vietinių metalinės vytos poros linijų vystant NGA tinklus. Apie tai liudija ir ypač mažas atsietų vietinių metalinės vytos poros linijų skaičius (2008 m. gruodžio 31 d. duomenimis, iš viso buvo suteikta 478 prieigų). Vystant NGA tinklus, Lietuvos Respublikos alternatyvūs operatoriai dažniausiai tiesia vietinę šviesolaidinę ryšių liniją iki pastato, t. y. renkasi FTTB sprendimą. Taigi, NGA tinklų vystymasis yra tiesiogiai sietinas su plačiajuosčio ryšio plėtra Lietuvos Respublikoje.

Pagrindiniai požymiai, apibūdinantys Prieigą prie pasyvios tinklo infrastruktūros:

1. Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros gali būti suteikiama bet kuriame pasyvios tinklo infrastruktūros taške (elemente), esančiame prieigos tinklo dalyje nuo abonto valdoje esančio tinklo galinio taško iki tinklo pagrindinių skirstomųjų įrenginių ar ekvivalentinių priemonių (įskaitant fizinę vietą, kuriuose statomi skirstomieji įrenginiai), kur yra techniškai įmanoma tokią prieigą suteikti.
2. Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros suteikia galimybę tokios prieigos gavėjui teikti mažmenines plačiajuosčio ryšio ir (arba) balso paslaugas fiksuotoje vietoje (toliau – elektroninių ryšių paslaugas) galutiniams paslaugų gavėjams. Tiek vietinės metalinės vytos poros linijos, tiek vietinės šviesolaidinės ryšių linijos yra vienos iš galimų vietinės linijos⁷ variantų.

⁷ Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 74 dalyje vietinė linija yra apibrėžiama, kaip fizinė linija, jungianti abonto valdoje esantį tinklo galinį tašką su viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo pagrindiniu skirstomuoju stovu ar ekvivalentinėmis priemonėmis.

3. Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros gali būti:
 - a. Visiškai atsieta prieiga prie vietinės linijos, suteikianti galimybę tokios prieigos gavėjui siūlyti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams;
 - b. Iš dalies atsieta prieiga prie vietinės linijos, suteikianti galimybę teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, panaudojant vietinės metalinės vytos poros linijos ne balso juostos dažnių spektrą.

Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros yra didmeninė paslauga, susidedanti iš pagrindinės paslaugos (t. y. prieiga prie vietinių linijų) ir susijusių paslaugų (pvz., bendro naudojimo vieta, ryšių linija, jungianti prieigos teikėjo ir šios prieigos gavėjo tinklus ir kt.).

Bendruoju atveju Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros gali apimti tiek vieną, tiek kelis pasyvios tinklo infrastruktūros elementus (elementų grupes), o baigtinių jų skaičių apsprendžia prieigos gavėjo pasirinkimas, kaip techniškai bus organizuojamas elektroninių ryšių paslaugų teikimas.

Nors mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos taip pat gali būti teikiamos naudojant pasyvią tinklo infrastruktūrą (pvz., šviesolaidinėmis, belaidėmis, bendraašio kabelio bei vietinių tinklų (LAN) ryšių linijomis), tačiau didmeninės prieigos paslaugos ne visada yra lygiavertės pakeičiamumo atžvilgiu, be to, kaip buvo minėta anksčiau, prieigos paslaugų teikimui įtakos turi Kitos pasyvios infrastruktūros naudojimas. Atsižvelgiant į tai, sekančiuose Ataskaitos skyriuose bus nagrinėjamos Prieigos prie pasyvios tinklo infostruktūros ir prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros, esančios Lietuvos Respublikos teritorijoje.

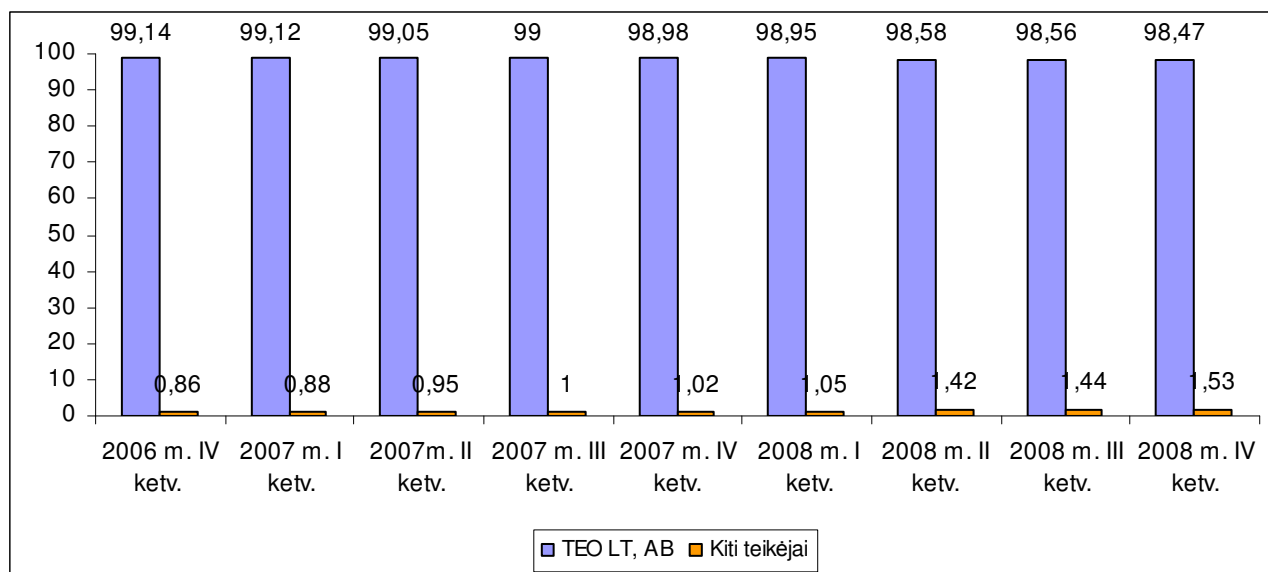
3.1. PRIEIGA PRIE PASYVIOS TINKLO INFRASTRUKTŪROS

3.1.1. Prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos

Remiantis RRT elektroninių ryšių sektoriaus ketvirtinių ataskaitų duomenimis, 2008 m. gruodžio 31 d. Lietuvos Respublikoje nuosavybės teise priklausančių, vietinių metalinės vytos poros linijų (įskaitant skaitmeninio visuminių paslaugų tinklo ISDN linijas) turėjo asmenys: TEO LT, AB, AB „Lietuvos geležinkeliai“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Cubio“, UAB „Eurocom SIP“, VĮ „Infostruktūra“, AB „Ogmios centras“, AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, A. Judickio individuali įmonė, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“.

Duomenys apie naudojamų vietinių metalinės vytos poros linijų skaičių Lietuvos Respublikoje RRT buvo pradėti rinkti nuo 2006 m. IV ketvirčio (Ataskaitos 2 priedas). Ataskaitos 2 paveiksle pateiktos TEO LT, AB ir kitų viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjų nuosavybės teise priklausančių ir naudojamų vietinių metalinių vytos poros linijų skaičiaus dalys bendroje rinkos struktūroje.

2 paveikslas. TEO LT, AB ir kitų viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėjų vietinių metalinių vytos poros linijų (įskaitant ISDN linijas), skaičiaus dalys bendroje rinkos struktūroje 2006–2008 m., proc.

Šaltinis: RRT

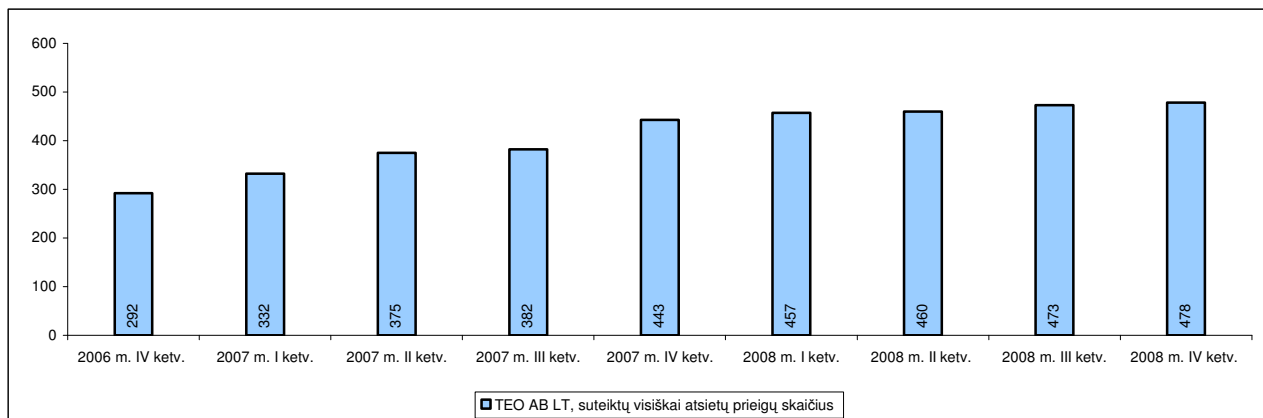
Kaip matyti iš 2 paveikslo, daugiausia vietinių metalinės vytos poros linijų nuosavybės teise priklauso TEO LT, AB. Pateiktoje Anketoje TEO LT, AB nurodė, kad 2008 m. jai iš viso nuosavybės teise priklausė 1 795 873,7 vnt. vietinių metalinių vytos poros linijų (neįskaitant tų, prie kurių yra suteikta atsietą prieigą prie vietinės linijos), iš jų 1 091 389 vnt. (60,8 proc.) buvo nenaudojamos.

Šiuo metu atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikia vienas teikėjas – TEO LT, AB. TEO LT, AB yra įpareigota teikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos. TEO LT, AB, vadovaudamasi Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklėmis, patvirtintomis RRT direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-941 (Žin., 2005, Nr. 133-4812), ir Operatoriaus, įpareigoto suteikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos, standartinio pasiūlymo paskelbimo sąlygų aprašu, patvirtintu RRT direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-942 (Žin., 2005, Nr. 133-4813), skelbia standartinį pasiūlymą, kuriame viešai pateikia visiškai ir iš dalies atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo reikalavimus, tvarką ir sąlygas.

2006 m. rugsėjo mėn. Lietuvos Respublikoje buvo pasirašyta pirmoji sutartis dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB, buvo sudariusi dvi sutartis ir teikė visiškai atsietą prieigą prie 478 vietinių metalinės vytos poros linijų.

Vertinant TEO LT, AB, suteiktų visiškai atsietų prieigų skaičių nuo 2006 m. IV ketvirčio iki 2008 m. paskutinio ketvirčio, matyti, kad šis skaičius vidutiniškai augo 6,5 proc. kas ketvirtį. Ataskaitos 3 paveiksle pateikiama TEO LT, AB suteiktų visiškai atsietų prieigų prie vietinės metalinės vytos poros linijų dinamika 2006–2008 m.

3 paveikslas. TEO LT, AB, suteiktų visiškai atsietų priegų prie vietinės metalinės vytos poros linijos dinamika 2006–2008 m., vnt.

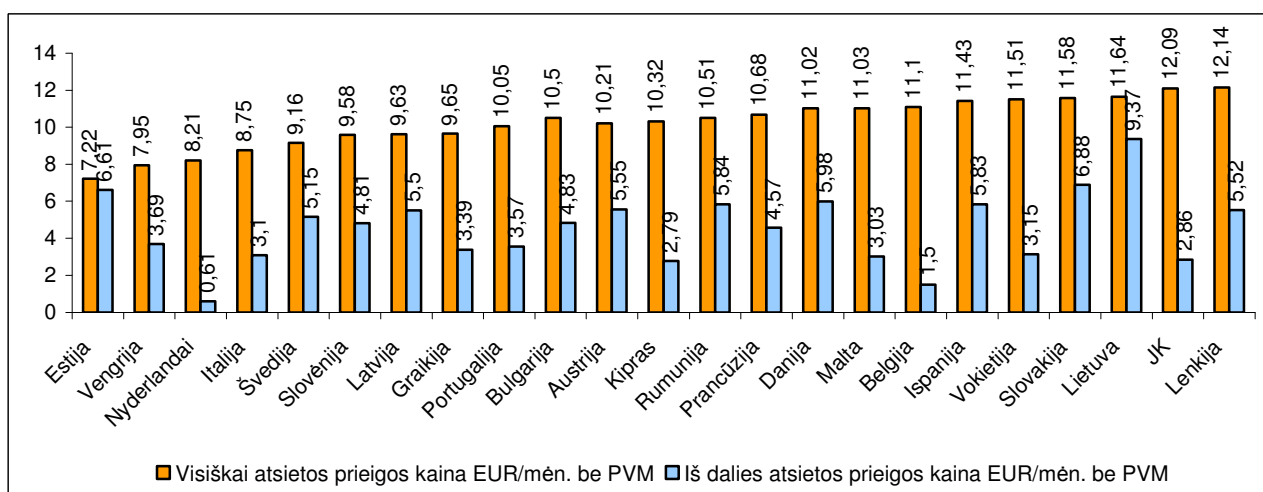

Šaltinis: RRT

2008 m. spalio mėn. tiek visiškai, tiek iš dalies atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kainos Europos Sąjungoje mažėjo⁸. Vidutinė mėnesio visiškai atsietos priegos kaina 2008 m., palyginti su 2007 m., Europos Sąjungoje sumažėjo 3,5 proc. nuo 11,28 EUR/mėn. (38,9 Lt/mėn.) iki 10,88 EUR/mėn. (37,6 Lt/mėn.). Vidutinė iš dalies atsietos priegos kaina analogišku laikotarpiu mažėjo 8,4 proc. nuo 4,51 EUR/mėn. (15,6 Lt/mėn.) iki 4,13 EUR/mėn. (14,3 Lt/mėn.).

Nors Europos Sąjungoje atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kainos mažėjo, Lietuvoje atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kaina nekito. 2008 m. spalio mėn. Lietuvoje galiojusi iš dalies atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kaina buvo didžiausia Europos Sąjungoje, o visiškai atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kaina – trečia iš didžiausių (po Lenkijos ir Jungtinės Karalystės).

4 paveikslas. Atsietos priegos prie vietinės metalinės vytos poros linijos vidutinė mėnesio kaina Europos Sąjungos šalyse 2008 m., EUR/mėn.

Šaltinis: Progress Report on The Single European Electronic Communications Market 2008 (14th Report), European Commission, Brussels 2008

⁸ angl. Progress Report on The Single European Electronic Communications Market 2008 (14 th Report), European Commission, Brussels 2008

Pažymėtina, kad 2009 m. balandžio 1 d. TEO LT, AB atnaujino standartinį pasiūlymą ir sumažino visiškai atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos mėnesinį mokestį⁹. Iš dalies atsietos prieigos mėnesinis mokestis išliko nepakitęs. TEO LT, AB taip pat sumažino ir techninių galimybių tyrimo bei įdiegimo mokesčius.

TEO LT, AB, atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos standartinės kainos¹⁰ pateikiamos Ataskaitos 1 lentelėje.

1 lentelė. TEO LT, AB atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos standartinės kainos 2005–2009 m., Lt be PVM

Paslaugos pavadinimas	Techninių galimybių tyrimo mokestis, Lt be PVM	Įdiegimo mokestis, Lt be PVM	Mėnesinis mokestis, Lt be PVM	Išjungimo mokestis, Lt be PVM	Atvykimo ir diagnostikos mokestis
Iki 2009 04 01					
Visiškai atsieta prieiga	215,22	202,56	26,77	65,41	25,42
Iš dalies atsieta prieiga	215,22	204,6	18,84	65,41	25,42
Nuo 2009 04 01					
Visiškai atsieta prieiga	50	150	24	65,41	Atvykimo ir diagnostikos (gedimo šalinimo) mokestis taikomas pagal bendrovėje galiojančius tarifus
Iš dalies atsieta prieiga	50	150	18,84	65,41	

Šaltinis: TEO LT, AB standartinis prieigos paslaugų pasiūlymas

3.1.2. Prieiga prie vietinės šviesolaidinės ryšių linijos

Vietinių šviesolaidinių ryšių linijų skaičius Lietuvos Respublikoje Tiriamuoju laikotarpiu sparčiai didėjo. Iki 2008 m. pradžios RRT rinko apibendrintus duomenis apie vietinių šviesolaidinių ryšių linijų skaičių, t. y. duomenys atskirai apie abonentus, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTH linijomis ir vietinėmis FTTB linijomis, nebuvo išskiriami.

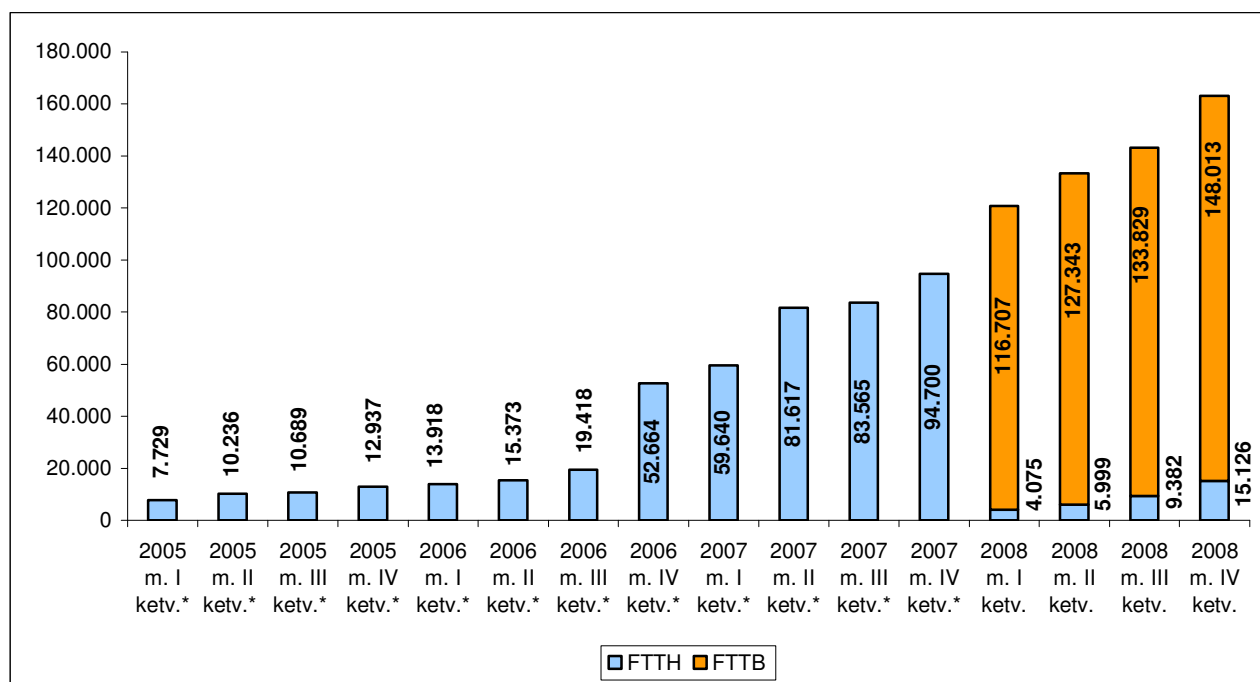
⁹ <http://www.rrt.lt/index.php?-2049138173>.

¹⁰ Ten pat.

Duomenis apie abonentus, kuriems elektroninių ryšių paslaugos yra teikiamos vietinėmis FTTH ir FTTB linijomis, RRT pradėjo kaupti nuo 2008 m. I ketvirčio¹¹.

Remiantis RRT duomenimis, 2005 m. pabaigoje Lietuvos Respublikoje buvo 12 937 abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis šviesolaidinėmis ryšių linijomis. 2008 m. IV ketvirtį, palyginti su 2005 m. IV ketvirčiu, bendras vietinių šviesolaidinių ryšių linijų skaičius išaugo 12,6 karto iki 163 139. Vietinių šviesolaidinių ryšių linijų skaičiaus dinamika pateikiama Ataskaitos 5 paveiksle.

5 paveikslas. **Abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis šviesolaidinėmis ryšių linijomis, skaičiaus dinamika 2005–2008 m.**

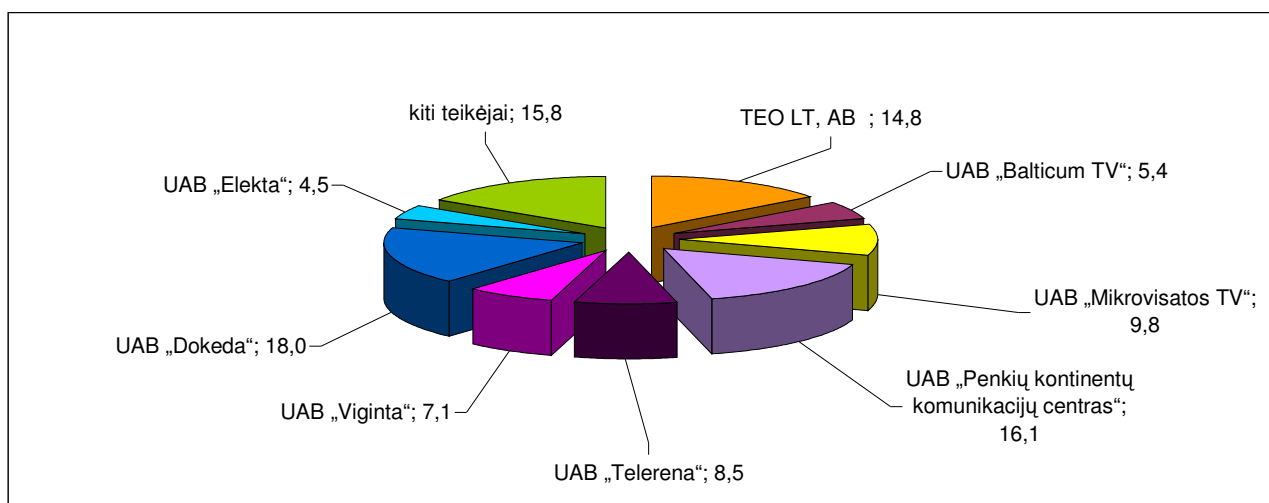
*Abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTH ir FTTB linijomis, bendras skaičius.

Šaltinis: RRT

Ataskaitos 6 paveiksle pateikiamas abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTH ir FTTB linijomis, pasiskirstymas pagal mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjus 2008 m. pabaigoje. Vertinant pagal abonentus, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTH ir FTTB linijomis, iš 42 teikėjų, teikusių elektroninių ryšių paslaugas šiomis linijomis, didžiausią rinkos dalį – 16,1 proc., turėjo UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“.

¹¹ RRT direktoriaus 2008 m. sausio 7 d. įsakymas Nr. 1V-12 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. 1V-340 „Dėl Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 6-229).

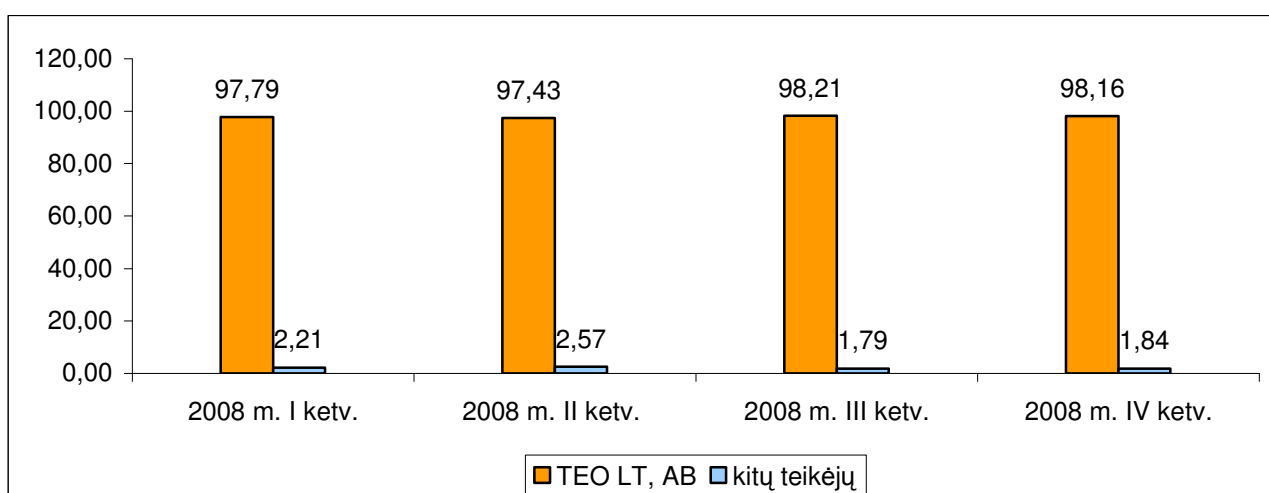
6 paveikslas. **Abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTH ir FTTB linijomis, pasiskirstymas pagal elektroninių ryšių paslaugų teikėjus 2008 m. pabaigoje, proc. (abonentų skaičius 163,1 tūkst.).**

Šaltinis: RRT

TEO LT, AB rinkos dalis pagal abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos tiek vietinėmis FTTH, tiek vietinėmis FTTB linijomis, skaičių, rinkos dalis 2008 m. IV ketvirčio pabaigoje sudarė apie 14,8 proc. Vertinant rinką tik pagal abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teiktos vietinėmis FTTH linijomis, skaičių, TEO LT, AB dalis sudarė 98,16 proc. (14 847) tokių abonentų. Pažymėtina, kad 2008 m. pabaigoje, be TEO LT, AB, elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTH linijomis teikė 7 mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjai.

7 paveikslas. **Abonentų, kurie elektroninių ryšių paslaugas gavo vietinėmis FTTH linijomis, pasiskirstymas pagal mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjus, teikusius elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTH linijomis 2008 m., proc.**

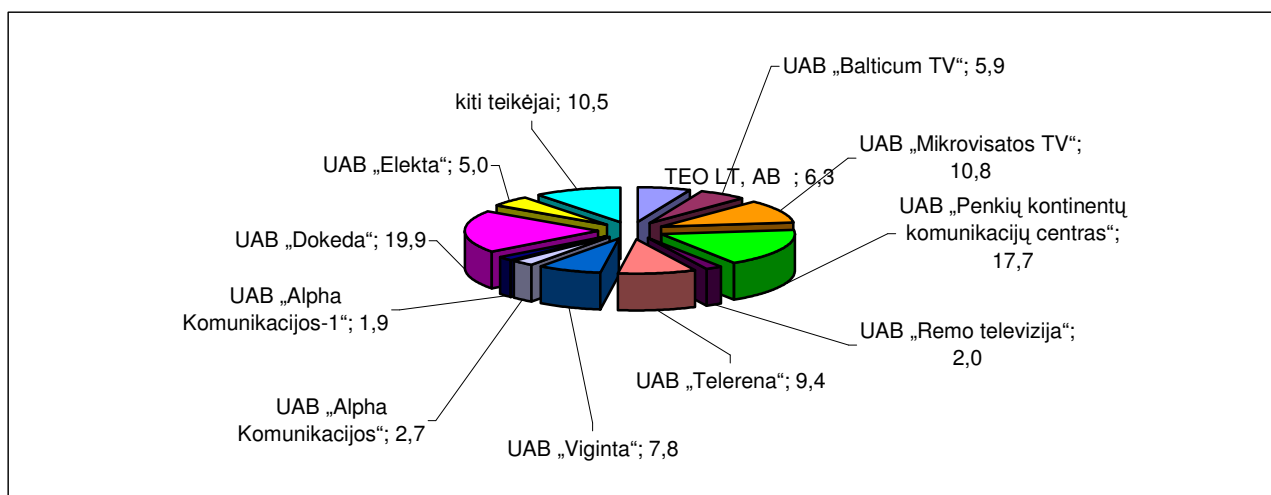

Šaltinis: RRT

2008 m. pabaigoje mažmenines elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTB linijomis teikė 38 paslaugų teikėjai. Iš 38 mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, teikusių

elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTB linijomis, didžiausią rinkos dalį teikiant elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTB linijomis, turėjo UAB „Dokeda“ – 19,9 proc. (29 418 abonentai) (žr. Ataskaitos 8 paveikslą).

8 paveikslas. **Mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjų rinkos struktūra pagal abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis FTTB linijomis, skaičių 2008 m. pabaigoje, proc.**

Šaltinis: RRT

Tiriamuoju laikotarpiu didmeninės prieigos prie vietinių šviesolaidinių ryšių linijų teikimas Lietuvos Respublikoje reguliuojamas nebuvo, t. y. nė vienas asmuo, valdantis vietines šviesolaidines ryšių linijas, nebuvo įpareigotas suteikti atitinkamą prieigą kitiems asmenims. Tiriant Atsietos prieigos rinką, vietinės šviesolaidinės ryšių linijos nebuvo įtrauktos į šios rinkos apibrėžimą dėl pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgiu nebuvimo. Tuo metu šviesolaidinio ryšio prieigos tinklai Lietuvoje nebuvo pakankamai išvystyti ir konkurencingi, kadangi šviesolaidinio ryšio prieigos tinklai buvo naudojami tik ypatingose rinkos nišose (biurų pastatus jungiančiuose tinkluose ar nedidelėse geografinėse srityse).

RRT duomenimis, komerciniu pagrindu didmeninės prieigos prie vietinių šviesolaidinių ryšių linijų paslaugos Lietuvos Respublikoje nėra teikiamos. Paslaugų teikėjai vysto nuosavus šviesolaidinio ryšio prieigos tinklus ir jais teikia paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams.

3.1.3. Prieiga prie vietinės belaidžio ryšio linijos

Nuosavybės teise priklausančių vietinių belaidžio ryšio linijų, naudojamų viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikimui savo abonentams, skaičius 2008 m. pabaigoje sudarė 32 219 ir visos šios linijos priklausė TEO LT, AB. Duomenys apie nuosavybės teise priklausančių vietinių belaidžio ryšio linijų, naudojamų viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikimui savo abonentams, skaičių RRT pradėti rinkti nuo 2006 m. IV ketvirčio. 2008 m. IV ketvirtį, palyginti su 2006 m. IV ketvirčiu, tokių linijų skaičius sumažėjo 11,4 proc. (nuo 36 360 iki 32 219 linijų).

Vietinė belaidžio ryšio linija abonto patalpoje yra įrengiama tais atvejais, kai nėra techninių galimybių (ar tokios galimybės yra neproporcingai brangios) įrengti laidinę vietinę liniją. Pavyzdžiui, įrengiant šias vietines linijas nutolusiuose geografinėse vietovėse, kai dėl didelių kaštų nėra ekonomiškai tikslinga vystyti laidinę infrastruktūrą. Šiuo atveju belaidžio ryšio technologijos yra pasitelkiamos, kaip alternatyva laidinėms vietinėms linijoms.

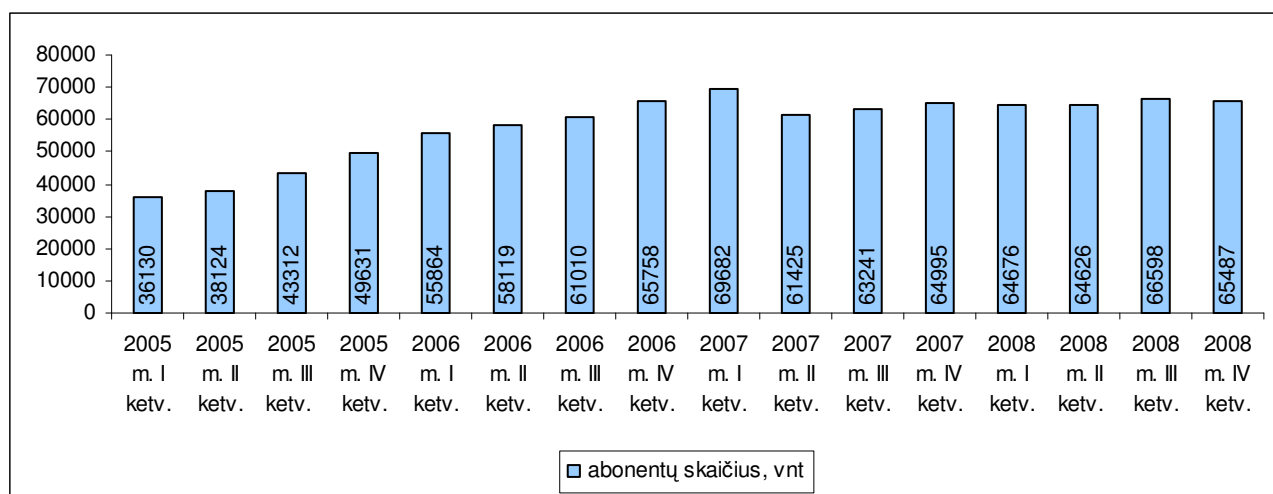
Vietinės belaidžio ryšio linijos atsiejimas, kaip yra atsiejama, pvz., metalinė vytos poros linija, nėra įmanomas, o prieigos, siekiant teikti paslaugas galutiniam paslaugos gavėjui, suteikimo technologinis modelis yra artimas duomenų perdavimo srauto (angl. *Bitstream*) paslaugos teikimo modeliui, t. y. būtinas aktyvios įrangos panaudojimas.

Didmeninė prieiga prie vietinių belaidžio ryšio linijų Lietuvoje nėra reguliuojama, t. y. asmenys, valdantys vietines belaidžio ryšio linijas, nėra įpareigoti suteikti atitinkamą prieigą kitiems asmenims. Tiriant Atsietos prieigos rinką, vietinės belaidžio ryšio linijos nepateko į rinką. RRT duomenimis, komerciniu pagrindu tokios didmeninės prieigos paslaugos Lietuvos Respublikoje nėra teikiamos.

3.1.4. Prieiga prie vietinės bendraašio kabelio linijos

Tiriamuoju laikotarpiu elektroninių ryšių paslaugos galutiniams paslaugų gavėjams buvo teikiamos ir kabelinės televizijos tinklais. Kabelinės televizijos tinklo prieigos dalį sudaro vietinės bendraašio kabelio linijos. 2008 m. pabaigoje vietinėmis bendraašio kabelio linijomis elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos 65 487 abonentams. 2008 m. IV ketvirtį, palyginti su 2005 m. IV ketvirčiu tokių abonentų skaičius išaugo 1,3 karto (žr. 9 paveikslą). Tiriamuoju laikotarpiu šių abonentų skaičius kas ketvirtį vidutiniškai didėjo 4,3 proc. 2008 m. pabaigoje didžiausią abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis bendraašio kabelio linijomis, dalį turėjo UAB „Vinita“ – 23,5 proc.

9 paveikslas. Abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietinėmis bendraašio kabelio linijomis skaičius 2005–2008 m.

Šaltinis: RRT

Lietuvos Respublikoje nė vienas asmuo nėra įpareigotas suteikti didmeninę prieigą prie vietinių bendraašio kabelio linijų. Tiriant Atsietos prieigos rinką, vietinės bendraašio kabelio linijos

nepateko į rinką. RRT duomenimis, komerciniu pagrindu tokios didmeninės prieigos paslaugos Lietuvos Respublikoje nėra teikiamos.

3.1.5. Prieiga prie vietinių tinklų (angl. *Local Area Network – LAN*) linijų

Duomenys apie abonentus, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietiniais tinklais (LAN), RRT pradėti rinkti nuo 2008 m. 2008 m. IV ketvirčio pabaigoje, mažmenine prieiga prie vietinių tinklų (LAN) naudojami 49 590 abonentų. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje didžiausią dalį abonentų, kuriems elektroninių ryšių paslaugos buvo teikiamos vietiniais tinklais (LAN), turėjo UAB „Telelanas“ – 14,1 proc.

Nors pagrindinė vietinių tinklų paskirtis yra sujungti pvz., vienos organizacijos kompiuterius į kompiuterinį tinklą ar pastate esančius biurus, vietiniai tinklai (LAN) Lietuvoje išsivystė interneto prieigos paslaugoms teikti. Technologiškai jie nėra pritaikyti atsietos prieigos teikimui. Be to, jie nėra paplitę visoje Lietuvos teritorijoje, o tik miestų tankiai apgyvendintuose mikrorajonuose. Lietuvoje nėra nustatyti įpareigojimai didmeninei prieigai prie vietinių tinklų (LAN) teikti. RRT duomenimis, komerciniu pagrindu tokios didmeninės prieigos paslaugos Lietuvos Respublikoje nėra teikiamos.

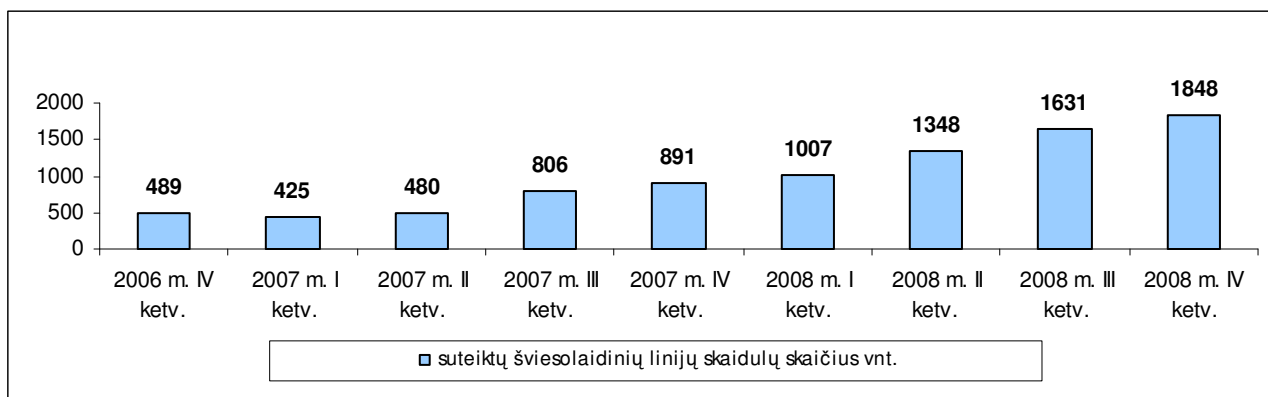
3.2. PRIEIGA PRIE KITOS PASYVIOS INFRASTRUKTŪROS

3.2.1. Prieiga prie šviesolaidinių linijų skaidulų

Duomenys apie šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo paslaugas Lietuvos Respublikoje RRT pradėtos sisteminti nuo 2006 m. IV ketvirčio. Iki 2008 m. pabaigos suteiktų skaidulų skaičius išaugo 3,8 karto ir sudarė 1 848 vienetus, o paslaugų teikėjų skaičius išaugo nuo 4 iki 10. 2008 m. IV ketvirtį šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo veikla vertėsi TEO LT, AB, UAB „Skaidula“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „Balticum TV“, AB „Lietuvos energija“, UAB „Socius“, UAB „Ektra“, VšĮ „Plačiajuostis internetas“, UAB „Alfa Komunikacijos – 2“, UAB „Elekta“.

Iš pateikto 10 paveikslo matyti, kad Tiriamuoju laikotarpiu suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičius nuo 2007 m. kiekvieną ketvirtį augo. Suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičius 2006–2008 m. laikotarpiu, labiausiai augo 2007 m. trečiąjį ketvirtį – 67,9 proc. ir 2008 m. antrąjį ketvirtį – 33,9 proc., palyginus su ankstesniu ketvirčiu. Vidutiniškai augimas kiekvieną ketvirtį sudarė 19,9 proc.

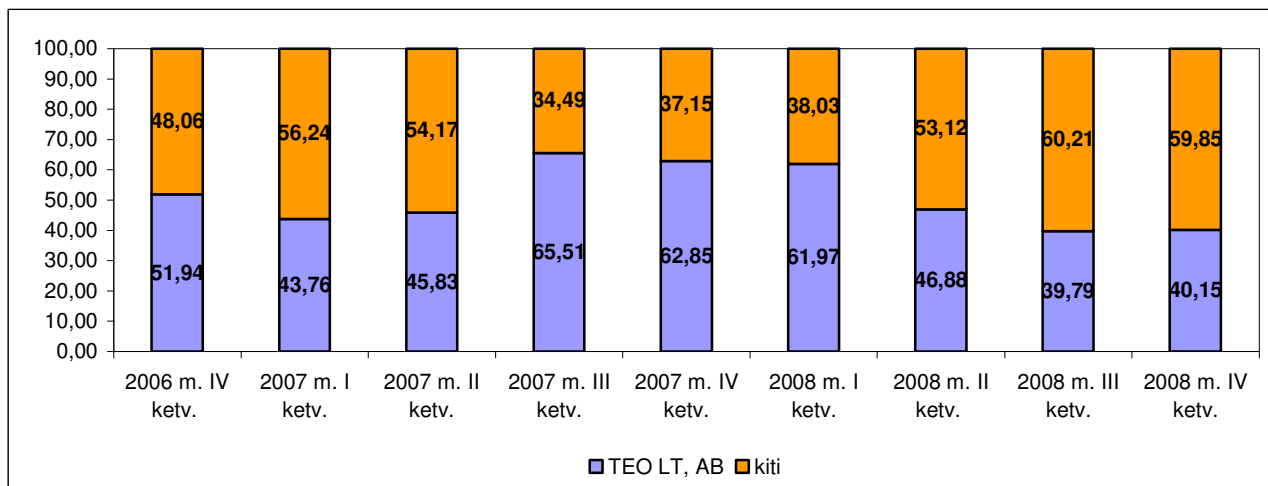
10 paveikslas. Suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičiaus dinamika 2006–2008 m., proc.

Šaltinis: RRT

Vertinant priegis prie šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo rinką pagal šviesolaidinių linijų skaidulų teikėjų suteiktų skaidulų skaičių (žr. Ataskaitos 11 paveikslą) matyti, kad nuo 2006 m. IV ketvirčio iki 2008 m. pabaigos TEO LT, AB užimama rinkos dalis sumažėjo 11,79 procentinio punkto: nuo 51,94 iki 40,15 proc.

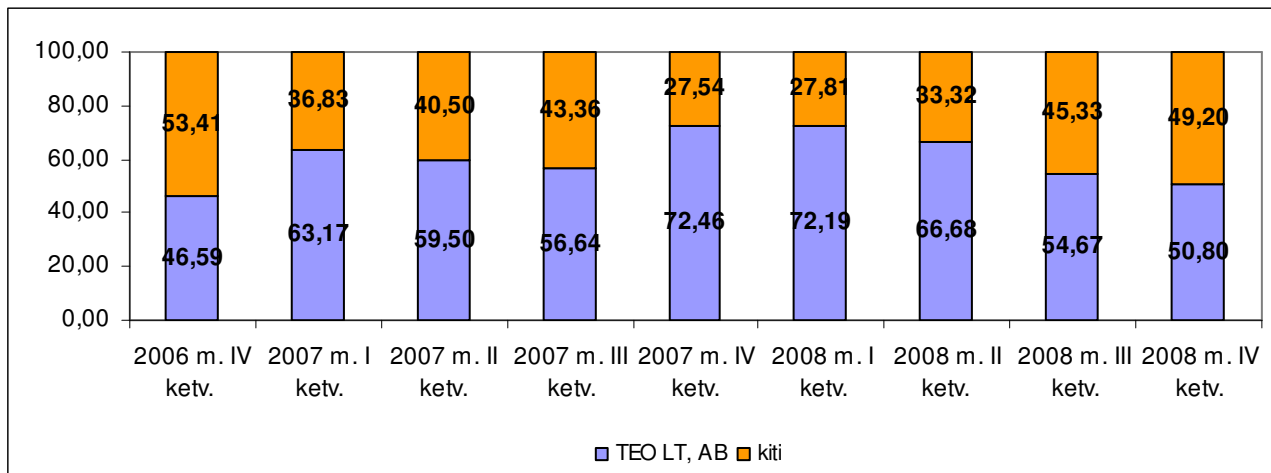
11 paveikslas. TEO LT, AB ir kitų šviesolaidinių linijų skaidulų suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičiaus struktūra 2006 m. IV ketvirtį–2008 m., proc.

Šaltinis: RRT

Jei TEO LT, AB rinkos dalis pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių viršijo 50 proc. ribą tik kai kuriais laikotarpiais, t. y. 2006 m. IV ketvirtį (51,94 proc. rinkos), 2007 m. III ketvirtį (65,51 proc. rinkos), 2007 m. IV ketvirtį (62,85 proc. rinkos) bei 2008 m. I ketvirtį (61,97 proc. rinkos) (žr. Ataskaitos 11 paveikslą), tai TEO LT, AB rinkos dalis, vertinant pagal pajamas iš šių paslaugų teikimo, visais laikotarpiais sudarė daugiau nei 50 proc. (išskyrus 2006 m. IV ketvirtį, kai TEO LT, AB rinkos dalis buvo mažesnė nei kitų šviesolaidinių linijų skaidulų teikėjų) (žr. Ataskaitos 12 paveikslą).

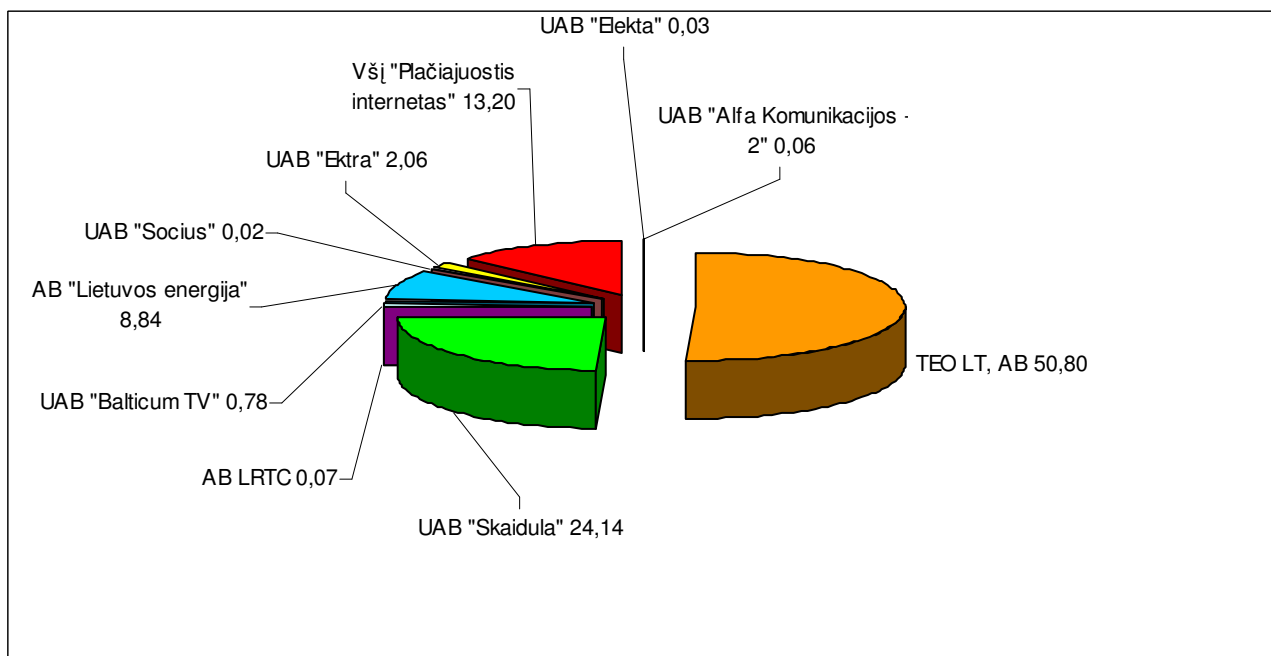
12 paveikslas. TEO LT, AB ir kitų šviesolaidinių linijų skaidulų teikėjų pajamų struktūra iš šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo veiklos 2006 m. IV ketvirtį–2008 m., proc.

Šaltinis: RRT

RRT duomenimis, 2008 m. pabaigoje be TEO LT, AB pagal gaunamas pajamas už šviesolaidinių linijų skaidulų teikimą rinkoje pirmavo UAB „Skaidula“ (24,14 proc. rinkos) bei VšĮ „Plačiajuostis internetas“ (13,2 proc. rinkos) (žr. Ataskaitos 13 paveikslą).

13 paveikslas. Šviesolaidinių linijų skaidulų teikėjų rinkos dalys pagal gautas pajamas 2008 m. pabaigoje, proc.

Šaltinis: RRT

2008 m. IV ketvirtį, palyginti su 2006 m. IV ketvirčiu, TEO LT, AB pajamos iš šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo išaugo 5,7 karto, o antrą vietą rinkoje pagal gautas pajamas užėmusios UAB „Skaidula“ pajamos analogišku laikotarpiu augo 2,5 karto.

TEO LT, AB Anketoje nurodė, kad 2008 m. pabaigoje nuosavybės teise jai priklausė 119 980 skaidulų, iš kurių 90 393 skaidulos (arba 75,3 proc. visų TEO LT, AB nuosavybės teise priklausančių skaidulų) nebuvo naudojamos.

Šiuo metu RRT nėra vienam asmeniui nėra nustačiusi įpareigojimo suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulų. Prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulų paslaugos yra teikiamos komerciniu pagrindu.

3.2.2. Prieiga prie RKKS

RKKS¹² yra sistema, sudaryta iš kanalų, šulinių bei kitų įrenginių (šulinių liukų, gelžbetonių dangčių, užraktų, ryšių kabelių atramų, gembų, gelžbetonių reguliavimo žiedų ir kt.), skirta ryšių kabeliams įverti ir (arba) išverti, sujungti ir naudoti po žeme neatliekant žemės kasimo darbų, taip pat tiltų ir kelių (gatvių) perdavimo konstrukcijose bei kitiems elektroninių ryšių įrenginiams įrengti ir jiems apsaugoti.

Ryšių kabelių kanalai¹³ (toliau – RKK) – vamzdžiai, skirti ryšių kabeliams įverti ir (arba) išverti bei jiems apsaugoti ir nutiesti tarp dviejų šulinių arba tarp šulinio ir statinio ar kitų susijusių įrenginių (kolektorių, šachtų, rūsių, skirstomųjų spintų, stulpelių ir kt.).

Remiantis Anketose pateikta informacija, iš 120 Respondentų, kurie elektroninių ryšių paslaugų teikimui naudoja prieigą prie RKKS, nuosavybės teise RKKS valdė 16 asmenų/paslaugų teikėjų: TEO LT, AB, AB „Lietuvos energija“, AB „Lietuvos geležinkeliai“, AB „Rytų skirstomieji tinklai“, UAB „Alpha Komunikacijos-2“, UAB „Balticum TV“, UAB „Marsatas“, UAB „Mikrovisatos TV“, UAB „Oslo products“, UAB „Penkių kontinentų komunikacijų sentras“, UAB „Radijo elektroninės sistemos“, UAB „Skaidula“, UAB „Sugardas“, UAB „Transteleservis“, UAB „Trigeris“, UAB „Vinita“.

2 lentelė. Respondentų nuosavybės teise priklausančių RKK ilgis, 2005–2008 m., km

Įmonės pavadinimas	2005	2006	2007	2008
TEO LT, AB	14889	14904	14917	14929
AB „Lietuvos energija“	9,263	9,26	9,26	9,28
AB „Lietuvos geležinkeliai“	1226	1226	1226	1226
AB „Rytų skirstomieji tinklai“	18	20	20	23
UAB „ALPHA KOMUNIKACIJOS-2“			2	2
UAB „Balticum TV“	8,947	9,465	10,497	16,447
UAB „Marsatas“	1	1	1	1
UAB „Mikrovisatos TV“	0,17	1,73	2,21	2,69
UAB „Oslo products“			0,065	0,065
UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“			0,618	0,618
UAB „Radijo elektroninės sistemos“	10	15	20	20
UAB „Skaidula“	64,34	82,84	86,48	94,28

¹² RRT direktoriaus 2005 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 1V-562 patvirtintos Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklės, (Žin., 2005, Nr. 76-2786).

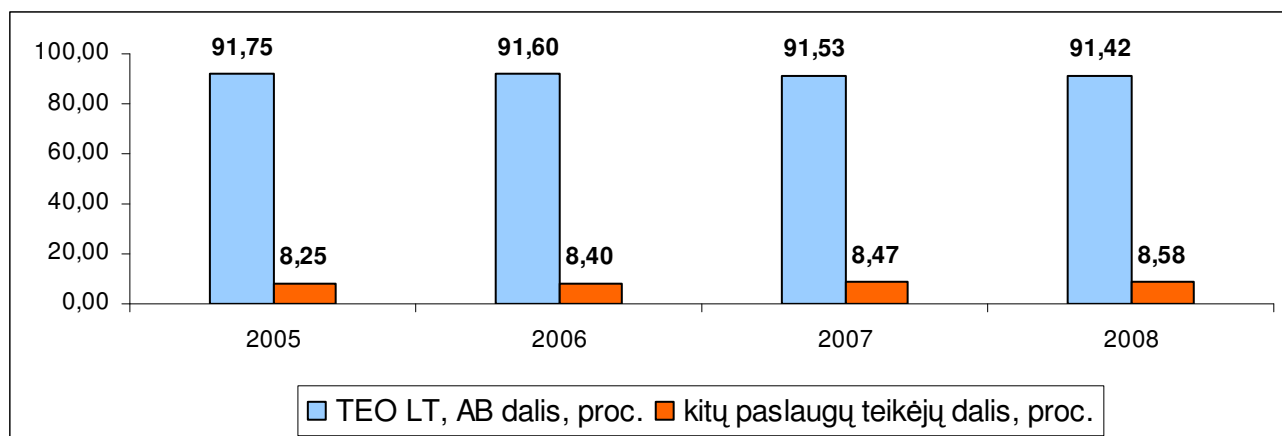
¹³ žr. aukščiau.

UAB „Sugardas“	0,102	0,102	0,102	0,102
UAB „Transteleservis“	0,1	0,1	0,5	1,2
UAB „Trigeris“				0,955
UAB „Vinita“	0,1775	1,07	1,8515	3,12
iš viso:	16227,1	16270,567	16297,584	16329,757

Šaltinis: Anketų duomenys.

2008 m. pabaigos duomenimis, Lietuvos Respublikoje bendras visų Respondentams nuosavybės teise priklausančių RKK ilgis siekė 16329,757 km. Iš jų 91,42 proc. priklausė TEO LT, AB. Kitų Respondentų nuosavybės teise valdomų RKK ilgis sudarė 1400,76 km. arba 8,58 proc. visų Respondentų nuosavybės teise disponuojamų RKK ilgio (žr. Ataskaitos 14 paveikslą).

14 paveikslas. TEO LT, AB RKK dalis bendroje visų Respondentų nuosavybės teise disponuojamų RKK struktūroje, proc. 2005 – 2008 m.

Šaltinis: Anketų duomenys.

TEO LT, AB Anketos duomenimis, 2008 m. TEO LT, AB teikė prieigą prie RKKS 78 ūkio subjektams. Bendras TEO LT, AB kitiems paslaugų teikėjams suteiktų RKK ilgis 2008 m. pabaigoje sudarė 3802,984 km.

3 lentelė. TEO LT, AB prieigos prie RKKS paslaugą naudojančys Respondentai bei gautos prieigos prie RKKS apimtys 2008 m. pabaigoje, km

Eil. Nr.	Prieigos prie RKKS gavėjai	Iš TEO LT, AB gautos prieigos prie RKKS, apimtys, km
1.	A. Kiekšos individuali įmonė	7,3
2.	AB „Lietuvos energija“	20,157
3.	AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“	6,14
4.	AB „Rytų skirstomieji tinklai“	62,045
5.	G. Pečiulio įmonė	0,999
6.	IĮ „Petriko kabelinės televizijos studija“	2,469

7.	J. Jasiulionio individuali įmonė	2,436
8.	J.Varno Vilniaus radijo studija	20,951
9.	KTU Informacinių technologijų plėtros institutas	24,842
10.	L. Prušinsko IĮ „Kompiuterinis langas“	13,353
11.	M. Ežerskio įm. „Interneto namai“	1,282
12.	Palionio firma „Miestelėnai“	1,396
13.	R. Letuko IĮ „Technikos pasaulis“	2,513
14.	UAB „Acta iuventus“	0,755
15.	UAB „Alytaus kabelinė televizija“	84,72
16.	UAB „Alpha Komunikacijos“	81,8008
17.	UAB „Alpha Komunikacijos-1“	59,687
18.	UAB „ALPHA KOMUNIKACIJOS-2“	32,7425
19.	UAB „AVVA“	0,162
20.	UAB „Baitida“	9,535
21.	UAB „Balticum TV“	301,395
22.	UAB „Baltnetos komunikacijos“	11,817
23.	UAB „Bitė Lietuva“	15,647
24.	UAB „Consilium Optimum“	4,506
25.	UAB „DKD“	17,747
26.	UAB „Dokeda“	116,3028
27.	UAB „Druskininkų televizija“	15,057
28.	UAB „Ektra“	7,365
29.	UAB „Elekta“	67,737
30.	UAB „Eteris“	7,912
31.	UAB „Funaris“	7,03
32.	UAB „Ignalinos televizija“	3,465
33.	UAB „Ilora“	2,033
34.	UAB „Informacijos tiltas“	1,1195
35.	UAB „Infoseka“	1,476
36.	UAB „Init“	264,6151
37.	UAB „Kabeliniai ryšių tinklai“	127,639
38.	UAB „Kabelinis internetas“	0,3425
39.	UAB „Kateka“	27,909
40.	UAB „Kauno interneto sistemos“	35,374
41.	UAB „Kednetas“	9,399
42.	UAB „Krėna“	6,83
43.	UAB „Levitel“	25,628
44.	UAB „Lignita“	55,353
45.	UAB „Mano kamanė“	5,499
46.	UAB „Marijampolės kabelinė televizija“	65,259
47.	UAB „Marsatas“	1,951
48.	UAB „Miesto tinklas“	0,682
49.	UAB „Mikrovisatos TV“	428,0278
50.	UAB „NNT“	8,997
51.	UAB „Omnitel“	28,689
52.	UAB „Oslo products“	5,857
53.	UAB „Parabolė“	44,419
54.	UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“	59,69

55.	UAB „Radijo elektroninės sistemos“	4,681
56.	UAB „Rakaras“	8,332
57.	UAB „Remo televizija“	12,982
58.	UAB „Rietavo televizija“	0,47
59.	UAB „Rygveda“	124,1765
60.	UAB „Roventa“	50,93
61.	UAB „Satela“	25,154
62.	UAB „Skaidula“	18,603
63.	UAB „Socius“	18,5265
64.	UAB „Sugardas“	43,492
65.	UAB „Taurų dvaras“	1,5595
66.	UAB „Telerena“	332,4912
67.	UAB „Telesat“	8,582
68.	UAB „Teletronika“	14,995
69.	UAB „Televizijos komunikacijos“	26,658
70.	UAB „Transteleservis“	21,108
71.	UAB „Trigeris“	22,025
72.	UAB „Verslo tiltas“	10,271
73.	UAB „Viginta“	79,428
74.	UAB „Viltuva“	5,844
75.	UAB „Vinita“	314,486
76.	UAB „Zirzilė“	3,062
77.	V. Bublienės IĮ „Kelmės kabelinė televizija“	7,272
78.	VŠĮ „Plačiajuostis internetas“	429,8
	Iš viso:	3802,984

Šaltinis: TEO LT, AB Anketos duomenys.

Be TEO LT, AB prieigą prie RKKS kitiems paslaugų teikėjams teikė AB „Lietuvos energija“ ir UAB „Skaidula“. Šios bendrovės prieigą prie RKKS kitiems paslaugų teikėjams teikė tik 2008 m. laikotarpiu, o bendras abiejų bendrovių suteiktos prieigos prie RKKS paslaugos apimtis – 14,04 km.

TEO LT, AB atsakydama į Anketos klausimus, pateikė Tiriamuoju laikotarpiu teiktos prieigos prie RKKS standartinės kainas ir siūlytas nuolaidas (žr. Ataskaitos 4 lentelę).

4 lentelė. TEO LT, AB tiriamuoju laikotarpiu teiktos prieigos prie RKKS standartinės kainos Lt, be PVM ir taikytos nuolaidos.

Mokesčio pavadinimas	Iki 2005-03-31	Nuo 2005-03-31	Nuo 2008-10-14	Nuolaidos	
				RKK kiekis, km	Nuolaida nuo RKK km skaičiaus, proc.
Vienkartinis mokestis už vietos nuomos RKK techninių sąlygų	504,00	420,00	560,00	50-59 km	2%
				60-69 km	4%
				70-79 km	6%
				80-89 km	8%

tyrimą ir informacijos pateikimą, 1 km ar mažiau RKK					
Vienkartinis mokestis už vietos nuomos RKK techninių sąlygų tyrimą ir informacijos pateikimą, daugiau negu 1 km RKK	0,504*L(m), kur L(m) – vieno ištirto RKK ilgis metrais	0,420* L(m), kur L(m) – vieno ištirto RKK ilgis metrais	0,560*L(m), kur L(m) – vieno ištirto RKK ilgis metrais	90-99 km 100 ir daugiau km	9% 10%
Mėnesinis vietos nuomos RKK 1 km	86,00	86,00	100,00		

Šaltinis: TEO LT, AB Anketos duomenys.

Iki 2005 m. kovo 31 d. TEO LT, AB vienkartinis mokestis už 1 km ar mažiau RKK vietos techninių sąlygų tyrimą ir informacijos pateikimą buvo 504 litai (be PVM). Nuo 2005 m. kovo 31 d. TEO LT, AB šį mokestį sumažino 16,6 proc. iki 420 litų (be PVM). Tačiau 2008 m. spalio 14 d. TEO LT, AB šį mokestį vėl padidino 33,3 proc. iki 560 litų (be PVM), t.y. nuo 2008 m. spalio 14 d. taikytas mokestis buvo didesnis nei atitinkamas mokestis iki 2005 m. kovo 31 d. Be to, nuo 2008 m. spalio 14 d. buvo padidintas ir mėnesinis vietos RKK (1 km) mokestis. Jis padidėjo 16,3 proc., nuo 86 Lt/mėn. iki 100 Lt/mėn.

TEO LT, AB atsakydama į Anketos klausimą apie prieigos prie RKKS gavėjus bei gautas pajamas už Tiriamuoju laikotarpiu teiktą prieigą prie RKKS, nurodė, kad „informacijos pateikti neturime galimybių, nes statistika vedama pagal paslaugas, o ne pagal paslaugų gavėjus“. Todėl siekiant išsiaiškinti, kokios standartinės prieigos prie RKKS kainos buvo taikomos Respondentams, Anketoje RRT pateikė klausimą prieigos prie RKKS gavėjams apie Tiriamojo laikotarpio prieigos prie RKKS standartinės kainas, taikytas nuolaidas bei jų sąlygas. Informaciją apie TEO LT, AB siūlytos vietos RKK 1 km standartinės kainas pateikė 42 Respondentai ir gauti duomenys parodė, kad TEO LT, AB siūlytos vietos RKK 1 km standartinės kainos 2008 m. svyravo nuo 80 Lt/mėn. iki 250 Lt/mėn.

TEO LT, AB pajamas, gautas iš prieigos prie RKKS paslaugos teikimo, pradėjo išskirti nuo 2007 m., o pajamas, gautas už atliktus vienkartinius vietos RKK techninių sąlygų tyrimus ir informacijos pateikimą – nuo 2008 m. TEO LT, AB pajamos, gautos iš prieigos prie RKKS teikimo, 2008 m. pabaigoje sudarė 4,169 mln. Lt, o pajamos, gautos už vienkartinius vietos RKK techninių sąlygų tyrimus ir informacijos pateikimą – 489 tūkst. Lt. TEO LT, AB pajamos, gautos už prieigos prie RKKS suteikimą, bendroje TEO LT, AB pajamų struktūroje sudarė 0,49 proc.

Rinkos tyrimo Anketų duomenimis, didžiajai daliai Respondentų prieiga prie RKKS yra ypač svarbi elektroninių ryšių paslaugoms galutiniams paslaugų gavėjams teikti, t. y. netekus galimybės naudotis prieiga prie RKKS, Respondentai nebegalėtų teikti mažmeninių elektroninių

ryšių paslaugų. Rinkos tyrimo Anketų duomenimis, didžioji dalis apklaustų Respondentų nutraukti prieigos prie RKKS teikimo sutarčių negali, nes neturėdami finansinių pajėgumų investuoti į nuosavas RKKS bei negaudami Prieigos prie pasyvios infrastruktūros, nebegalėtų teikti elektroninių ryšių paslaugų savo galutiniams paslaugų gavėjams.

Respondentai Anketose nurodė, kad alternatyvūs sprendimai, tokie kaip nuosavos RKKS statyba, vietinių šviesolaidinių linijų klojimas yra sunkiai įgyvendinami dėl didelio investicijų poreikio – 1 km RKK paklojimo miesto sąlygomis kaina yra apie 100 000 Lt, o alternatyvus sprendimas patiesti 1 km šviesolaidinių kabelių kainuoja 150 000 Lt. Be to, atsižvelgiant į bendrą ekonominės situacijos pablogėjimą Lietuvos Respublikoje, finansinių išteklių prieinamumas (ypač mažiems paslaugų teikėjams) dar labiau sumažėjo.

Respondentų nuomone, pagrindinis prieigos prie RKKS teikėjas Lietuvos Respublikoje yra TEO LT, AB. Alternatyvūs prieigos prie RKKS teikėjai, kuriuos nurodė Respondentai, galėtų būti šilumos, vandentiekio, nuotekų sistemų teikėjai. Tačiau, kadangi jie neturi interesų įtakoti mažmeninės elektroninių ryšių paslaugų rinkos per prieigos prie RKKS teikimą, nusiskundimų, kad šie alternatyvūs prieigos prie RKKS teikėjai neigiamai įtakotų mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjų veiklą, per prieigos prie RKKS teikimą, Respondentai nepateikė. Be to, vertinant pvz., AB „Lietuvos energija“, AB „Rytų skirstomieji tinklai“ (žr. Ataskaitos 2 lentelę), nuosavybės teise priklausančių RKK ilgi, matyti, kad šie teikėjai nesudaro lygiavertės konkurencijos TEO LT, AB prieigos prie RKKS teikime, kadangi jų turimos prieigos prie RKKS dalis, lyginant su TEO LT, AB turimu RKK ilgiu, yra menka ir todėl negali konkuruoti su TEO LT, AB prieigos prie RKKS teikime. Be to, alternatyvių prieigos prie RKKS teikėjų turimos prieigos prie RKKS teritorinis išsidėstymas ne visada tenkina elektroninių ryšių paslaugų teikėjų poreikius ir todėl elektroninių ryšių paslaugų teikėjai yra priversti kreiptis į TEO LT, AB dėl prieigos prie RKKS suteikimo. AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „Socius“, UAB „Alpha Komunikacijos-1“, UAB „Alpha Komunikacijos“, A. Judicko individuali įmonė, J. Jasiulionio individuali įmonė, L. Bulovo firma „Elektromedija“, R. Letuko IĮ „Technikos pasaulis“ AB „Lietuvos energija“, L. Pruščinsko IĮ „Kompiuterinis langas“ nurodė, kad išskyrus TEO LT, AB, nėra kitų alternatyvių teikėjų, kurie galėtų prieigos prie RKKS paslaugas suteikti tokia apimtimi kaip TEO LT, AB. UAB „Alpha Komunikacijos-2“ teigimu, prieigos prie RKKS gavėjas turėtų mažai galimybių pakeisti esamą prieigos prie RKKS paslaugos teikėją kitu prieigos prie RKKS paslaugos teikėju, nes „paprastai skirtingų teikėjų RKKS būna plėtojami skirtingose teritorijose (pvz., mikrorajonuose, kur yra AB „Vilniaus energija“ kolektoriai, nėra TEO LT, AB kanalizacijos)“.

Respondentai taip pat paminėjo, kad pagrindinės problemos, su kuriom susidūrė Respondentai pirkdami prieigą prie RKKS iš TEO LT, AB, buvo: neigiami vietos nuomos RKK techninių sąlygų tyrimų atsakymai, ilgi (daugiau nei 3 mėn.) techninių sąlygų tyrimo terminai, senais nenaudojamais kabeliais užimti RKK.

Kadangi TEO LT, AB ima mokesčių už techninių sąlygų tyrimus, net jei techninių sąlygų atsakymas yra neigiamas, RRT siekdama išsiaiškinti neigiamų prieigos prie RKKS techninių sąlygų tyrimų atsakymų apimtį, Anketoje pateikė klausimą apie per Tiriamąjį laikotarpį gautų prašymų, suteikti prieigą prie RKKS, skaičių bei nepatenkintų prašymų suteikti prieigą prie RKKS skaičių, nurodant priežastis, dėl kurių prieiga prie RKKS nebuvo suteikta. TEO LT, AB atsakydama į šį klausimą nurodė, kad tokių prašymų skaičiaus pateikti negali, nes tokios informacijos nekaupia. Taip pat nurodė, kad prieigos prie RKKS nesuteikimo priežastys yra pateikiamos prieigos gavėjui, tačiau statistika apie tai nekaupinama. TEO LT, AB taip pat nurodė, kad nekaupia informacijos apie valdomos RKKS užimtumą. Atsižvelgiant į tai, kad už atliekamą vietos nuomos RKK techninių sąlygų tyrimą ir informacijos pateikimą TEO LT, AB taiko mokesčių, manytina, kad TEO LT, AB nėra suinteresuota tokią informaciją kausti. Jei informacija apie užimtas RKK atkarpas būtų kaupiama, papildomai atlikti techninių sąlygų tyrimą nereikėtų bei nebūtų pagrindo pakartotinai taikyti techninių sąlygų tyrimo mokesčio. Atsižvelgiant į tai, kad TEO LT, AB kiekvieną kartą

atlieka techninių sąlygų tyrimą iš naujo, darytina išvada, kad šiai veiklai skiriami resursai (įskaitant ir žmogiškuosius) nėra panaudojami efektyviai, o prieigos prie RKKS gavėjai turi dengti neefektyvias veiklos sąnaudas. Siekiant išsiaiškinti, kokios Tiriamuoju laikotarpiu buvo negautos prieigos prie RKKS apimtys, RRT Anketos skyriuje, Respondentams, pateikė klausimą apie prašytą, bet nesuteiktą prieigą prie RKKS. Informaciją apie 2005–2008 m. laikotarpiu prašytą, bet nesuteiktą prieigą prie RKKS pateikė 21 Respondentas. Kaip matyti iš žemiau esančios lentelės, didžiausias TEO LT, AB nesuteiktos prieigos prie RKKS apimtis buvo 2007 m. (250,78 km), 2008 m. nesuteiktos prieigos prie RKKS apimtis buvo panašus ir siekė 207,8 km. Pažymėtina, kad Ataskaitos 5 lentelėje pateikti duomenys atspindi tik dalies, pateikusių informaciją, Respondentų statistiką, kiti Respondentai tokios informacijos nepateikė.

5 lentelė. Respondentų prašytos, bet negautos iš TEO LT, AB prieigos prie RKKS apimtys 2005–2008 m., km.

Respondento pavadinimas	Prašytos, bet negautos prieigos prie RKKS apimtys, km			
	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.
L. Prušinsko II „Kompiuterinis langas“	0,98	1,434	0,22	0,35
M. Ežerskio įm. „Interneto namai“	-	-	-	12
UAB „Alpha Komunikacijos“	-	-	-	2
UAB „Alpha Komunikacijos-2“	-	-	3	7
UAB „Baitida“	-	0,3	0,4	0,4
UAB „Balticum“	5,922	12,975	27,071	64,975
UAB „Baltnetos komunikacijos“	10	20	50	30
UAB „Dokeda“	-	14,951	120,654	9,54
UAB „Kabeliniai ryšių tinklai“	-	-	-	2,791
UAB „Kauno interneto sistemos“	9,2	15	18,3	33
UAB „Marijampolės kabelinė televizija“	2	-	-	-
UAB „Mikrovisatos TV“	16,9	41,07	5,96	4,78
UAB „NNT“	-	-	12	14
UAB „Oslo products“	-	-	6,799,5	7,761
UAB „Parabolė“	1	-	-	-
UAB „Rygveda“	0,5	0,3	1,2	1,7
UAB „Roventa“	0,1	1,9	1,9	1,9
UAB „Socius“	-	-	0,075	-
UAB „Telerena“	-	-	-	6,77
UAB „Trigeris“	-	-	-	2,791
UAB „Viginta“	-	-	10	6
iš viso:	46,602	107,93	250,78	207,758

Šaltinis: Anketų duomenys.

Informaciją apie patirtas išlaidas už TEO LT, AB prašytą, bet negautą prieigą prie RKKS (techninių sąlygų tyrimų užmokesčius) pateikė 17 Respondentų (L. Prušinsko II „Kompiuterinis langas“, M. Ežerskio įm. „Interneto namai“, UAB „Alpha Komunikacijos-2“, UAB „Baitida“, UAB „Balticum“, UAB „Baltnetos komunikacijos“, UAB „Dokeda“, UAB „Ekstra“, UAB „Kabeliniai

ryšių tinklai“, UAB „Kauno interneto sistemos“, UAB „Marijampolės kabelinė televizija“, UAB „NNT“, UAB „Oslo products“, UAB „Parabolė“, UAB „Socius“, UAB „Trigeris“, UAB „Viginta“). 2005–2008 m. laikotarpiu, šių Respondentų patirtos išlaidos už negautą prieigą prie RKKS siekė 408,8 tūkst. Lt.

Apibendrinus Anketų duomenis, darytina išvada, kad daugiau negu pusė visų Respondentų, naudojami prieiga prie RKKS. Remiantis Anketų duomenimis, teigtina, kad TEO LT, AB, yra vienintelis elektroninių ryšių paslaugų teikėjas, turintis plačiai teritorinio padengimo prasme išvystytą RKKS.

4. DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE RINKOS APIBRĖŽIMAS

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, o taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje“.

Kaip pažymėta Ataskaitos 3 skyriuje, didmeninė (fizinė) tinklo infrastruktūros prieiga (įskaitant iš dalies arba visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje suprantama kaip didmeninė prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros, t. y. pradinė Rinkos paslauga yra Prieigos prie pasyvios tinklo infrastruktūros paslauga. Mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos Lietuvos Respublikoje teikiamos visais Ataskaitos 3.1 skyriuje aprašytais būdais. Tačiau ne visos prieigos, naudojamos mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimui, yra lygiavertės didmeninės prieigos teikimo atžvilgiu, vertinant jų kaštus, teritorinį padengimą, technines galimybes.

4.1. Rinkos paslaugų pakeičiamumo analizė

2006 m. Atsietos prieigos rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad TEO LT, AB teikiama atsieta prieiga nėra pakeičiama nei paklausos, nei pasiūlos atžvilgiu, išskyrus geografinės teritorijas, kuriose kiti viešojo fiksuoto telefono ryšio tinklo teikėjai turi metalines vytos poros linijas¹⁴.

Ataskaitos 3.1 skyrius parodė, kad mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos Lietuvoje Tiriamauoju laikotarpiu buvo teikiamos ne tik per vietinių metalinių vytos poros linijų prieigos tinklus, bet ir kitų technologijų pagrindu išvystytais prieigos tinklais. Alternatyvių technologijų analizė parodė, kad:

- Tam tikrais atvejais elektroninių ryšių paslaugų teikimui fiksuotoje vietoje yra įrengiamos vietinės belaidžio ryšio linijos. Vietinė belaidžio ryšio linija abonento patalpoje yra įrengiama tais atvejais, kai nėra techninių galimybių (ar tokios galimybės yra neproporcingai brangios) įrengti laidinę vietinę liniją. Pavyzdžiui, įrengiant šias vietines linijas nutolusiuose geografinėse vietovėse, kai dėl didelių kaštų nėra ekonomiškai prasminga vystyti laidinę infrastruktūrą. Šiuo atveju belaidžio ryšio linijos yra naudojamos, kaip alternatyva laidinėms vietinėms linijoms. Taigi vietinės belaidžio ryšio linijos negali būti pakeičiamos vielinėmis laidinėmis linijomis bei atitinkamai vietinėmis belaidžio ryšio linijomis teikiamos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos negali būti pakeičiamos paslaugomis, gaunamomis per laidines vietines linijas. Nuosavybės teise priklausančių belaidžio ryšio linijų, naudojamu viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikimui savo abonentams, skaičius 2008 m. pabaigoje sudarė 32 219. Vietinės belaidžio ryšio linijos atsiejimas, kaip yra atsiejama, pvz., metalinė vytos poros linija, nėra įmanomas, o prieigos, siekiant teikti paslaugas galutiniam paslaugos gavėjui, suteikimo technologinis modelis yra artimas duomenų perdavimo srauto (angl. *Bitstream*) paslaugos teikimo modeliui, t. y. būtinas aktyvios įrangos panaudojimas.

¹⁴ <http://www.rtt.lt/index.php?-331780898>

- Mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos gali būti teikiamos kabelinės televizijos tinklais, tačiau bendraašių kabelių linijas operatoriai naudoja televizijų programų transliacijoms perduoti viena kryptimi. Siekiant jais teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas abiem kryptimis, tinkle turi būti įdiegtos papildomos duomenų perdavimo technologijos. Taip pat kabeliniais televizijos tinklais teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, skirtingai negu metalinės vytos poros ar šviesolaidiniams tinklams, kurių vietinės linijos skirtos vienam atskiram galutiniam paslaugų gavėjui, grupė galutinių paslaugų gavėjų turi dalintis vieno bendraašio kabelio pajėgumu. Todėl abonentai susiduria su ribotumais norėdami gauti norimą plačiajuosčio ryšio spartą. Taip pat kabelinės televizijos tinkluose vietinės linijos atsiejimas, analogiškai, kaip yra atsiejamos vietinės metalinės vytos poros linijos, nėra galimas technologiškai ir yra ekonomiškai nenaudingas, ką pažymi ir Europos Komisija Aiškinamajame rašte¹⁵.
- Mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimui vietiniais tinklais (LAN) būdingos tokios pačios savybės kaip ir atitinkamų paslaugų teikimui kabelinės televizijos tinklais ar FTTH tinklais, t. y. vieną laidinę vietinę liniją naudoja daugelis gautinių paslaugų gavėjų, todėl tradicinis atsiejimas šiuo atveju nėra galimas. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vietiniai tinklai (LAN) nėra plačiai paplitę visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.
- Techninis didmeninės prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšių linijos paslaugos realizavimas priklauso nuo šviesolaidiniame prieigos tinkle naudojamų technologijų:
 - FTTH taškas-taškas (angl. *Point-to-Point*, P2P) tinklų atveju, kiekvienas galutinis paslaugos gavėjas naudojasi atskira tik jam skirta šviesolaidine skaidula, todėl tokios vietinės šviesolaidinės linijos atsiejimas yra analogiškas visiškam vietinės metalinės vytos poros linijos atsiejimui ir gali būti nesunkiai įgyvendinamas.
 - Pasyvių optinių tinklų (angl. *Passive Optical Network*, PON) atveju, nuo pagrindinio optinio skirstomojo stovo operatoriaus tinkle link tinklo galinių taškų yra vystomas vietinių šviesolaidinio ryšio linijų „medis“. „Medžio“ šakų (vietinių šviesolaidinio ryšio linijų) daugėja, kol kiekviena šaka pasiekia atitinkamą tinklo galinį tašką. PON prieigos tinkle nėra naudojama aktyvi (t. y. elektra maitinama) įranga, o signalo (šviesos) skaidymas yra atliekamas pasyvių optinių skirstytuvų (angl. *Optical Splitter*) pagalba. Taip kiekvienam tinklo galiniam taškui yra siunčiamas tik jam skirtas signalas. Atitinkamų galutinių paslaugų gavėjų atsiejimas gali būti atliekamas optinio signalo lygmenyje tų pačių optinių skirstytuvų pagalba.
 - FTTH atveju vietinės šviesolaidinės ryšių linijos dalis yra nutiesiama ne iki galutinio paslaugų gavėjo, kaip FTTH tinklų atveju, o iki pastato. Ši linija yra užbaigiama pastate įrengtoje paskirstymo dėžutėje, ten pat įrengiama aktyvi įranga, skirta keisti optinius signalus į elektrinius bei paskirstyti juos atitinkamiems galutiniams paslaugų gavėjams. Nuo paskirstymo dėžutės iki galutinių paslaugų gavėjų yra tiesiamas paskirstymo tinklas. Šiame tinkle dažniausia yra naudojamas UTP 5 kategorijos kabelis. Signalai, gaunami iš tinklo galinių taškų, yra apdorojami paskirstymo dėžutėje ir perduodami šviesolaidine linija į operatoriaus tinklą. Taigi viena linija yra naudojama daugelio tame pastate esančių galutinių paslaugų gavėjų. Šiuo būdu teikiamos vietinės šviesolaidinės linijos tradicinis atsiejimas nėra įmanomas, o prieigos, siekiant teikti paslaugas pasirinktiems galutiniams paslaugų gavėjams pastate, suteikimo technologinis modelis yra analogiškas duomenų perdavimo srauto (angl. *Bitstream*) paslaugos teikimo modeliui, t.y. būtinas aktyvios įrangos panaudojimas ir pan.

¹⁵ Aiškinamojo rašto 31 psl.

Apibendrinant aukščiau išdėstytus argumentus, galima teigti, kad šiuo metu belaidžiuose tinkluose, kabelinės televizijos tinkluose, vietiniuose tinkluose (LAN) bei vietinių FTTB linijų tinkluose atsietos prieigos paslauga dėl objektyvių (techninių) priežasčių nėra įmanoma. Todėl Prieiga prie pasyvios tinklo infrastruktūros – prieiga prie vietinės belaidžio ryšio, vietinės bendrašio kabelio, vietinių tinklų (LAN) ir vietinės FTTB linijos – toliau Ataskaitoje nėra nagrinėjama.

Atsižvelgiant į technines savybes didmeninės atsietos prieigos įgyvendinimas yra įmanomas vietinių metalinės vytos poros linijų ir vietinių FTTH linijų tinkluose:

Prieigos prie pasyvios tinklo infrastruktūros pavadinimas	Argumentai
Atsieta prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos.	Visiškai atsiejus vietinę liniją, metalinė vyta pora suteikiama atsietos prieigos gavėjui su išimtinė teise ją naudoti, t. y. atsietos prieigos gavėjui suteikiama prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos, suteikiant teisę naudoti visą metalinės vytos poros linijos dažnių spektrą, kuriuo atsietos prieigos gavėjas per gautą prieigą gali teikti mažmenines plačiajuosčio ryšio ir (arba) balso paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams. Iš dalies atsietos prieigos teikimo atveju, atsietos prieigos teikėjas ir atsietos prieigos gavėjas naudojami skirtingais dažniais, kurie atskiriami panaudojant dažnių skirstytuvus. Atsietos prieigos gavėjo įrenginiai prijungiami per dažnių skirstytuvą, suteikiant jam teisę naudoti metalinės vytos poros linijos ne balso juostos dažnių spektrą.
Atsieta prieiga prie vietinės FTTH linijos (pasyvūs ir aktyvūs FTTH tinklai).	Prieigos prie vietinės (FTTH) linijos suteikimas „taškastaškas“ FTTH tinklo atveju, yra artimas prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos suteikimui. Vietinių šviesolaidinių linijų skaičius sparčiai auga. Jos ne tik yra įrengiamos naujai, bet ir pakeičia vietines metalines vytos poros linijas esamiems galutiniams paslaugų gavėjams. Vystymosi tendencijos rodo, kad vietinės šviesolaidinės linijos laikui bėgant pakeis vietines metalines vytos poros linijas.

Vietinė šviesolaidinė ryšių linija suteikia daugiau galimybių teikti aukščiausios kokybės mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, įskaitant didelės raiškos televizijos paslaugas, lyginant jas su prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos suteikiamomis galimybėmis. Nors vietinės metalinės vytos poros linijos kombinacija su VDSL technologijomis šiuo metu gali užtikrinti panašius techninius parametrus (pvz., greitaveikas) kaip vietinės FTTH linijos (t. y. teoriškai šiuo aspektu jos galėtų pakeiti viena kitą), tačiau Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje aukštesnių techninių parametrų xDSL technologijų nei ADSL2+ naudojama nebuvo.

Be to, paslaugų teikėjui perkančiam didmeninę atsietos prieigos paslaugą, svarbu kur (kokiose geografinėse teritorijose) ir kiek potencialių galutinių elektroninių ryšių paslaugų gavėjų, naudodamiesi tokia prieiga, jie galės pasiekti. 2008 m. pabaigoje Lietuvoje buvo 711,5 tūkst. vietinių metalinių vytos poros linijų, išsidėsčiusių visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

TEO LT, AB interneto svetainėje viešai skelbiamoje atsietos prieigos prie vietinės linijos teikimo sutartyje nurodomos vietovės Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuriose gali būti suteikta atsieta prieiga prie vietinės linijos.

6 lentelė. Lietuvos Respublikos vietovės, kuriose TEO LT, AB siūlo suteikti (teikia) atsietą prieigą prie vietinės linijos.

Lietuvos Respublikos regionas	Vietovės, kuriose gali būti suteikta atsieta prieiga prie vietinės linijos
Vilniaus	Vilnius, Širvintos, Lazdijai, Pabradė, Švenčionėliai, Švenčionys, Trakai, Alytus, Druskininkai, Šalčininkai, Varėna
Kauno	Kaunas, Kaišiadorys, Jonava, Kėdainiai, Prienai, Raseiniai, Šakiai, Ukmergė, Vilkaviškis, Marijampolė, Birštonas
Klaipėdos	Klaipėda, Jurbarkas, Kretinga, Palanga, Plungė, Skuodas, Šilalė, Šilutė, Tauragė, Gargždai, Nida
Šiaulių	Šiauliai, N. Akmenė, Joniškis, Kelmė, Mažeikiai, Pakruojis, Radviliškis, Telšiai
Panevėžio	Panevėžys, Anykščiai, Biržai, Utena, Ignalina, Visaginas, Zarasai, Rokiškis, Pasvalys, Kupiškis, Molėtai

Šaltinis: TEO LT, AB prieigos paslaugų teikimo sutartis. Priedas Nr. 2 „Atsietos prieigos paslaugų teikimo vietos ir prijungimo prie TEO telekomunikacijų tinklo taškai“

Nurodytos vietovės (žr. Ataskaitos 6 lentelę) apima 52 iš 60 Lietuvos Respublikos savivaldybių centrų ir kitas tankiau apgyvendintas Lietuvos Respublikos vietoves. Vien TEO LT, AB vietinių metalinių vytos poros linijų tinklas apima beveik visą Lietuvos Respublikos teritoriją.

Vietinių FTTH linijų to paties laikotarpio pabaigoje buvo 15,1 tūkst. linijų, kurių didžioji dalis buvo įrengta didžiuosiuose miestuose. Tai reiškia, kad geografinės aprėpties prasme, atsieta prieiga ir prieiga prie vietinės FTTH linijos, nėra laikytinos ekvivalentiškoms.

Pagal Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 40 punktą, siekiant apibrėžti atitinkamą rinką, rinkos dalyviams užduodamas hipotetinio monopolisto testo klausimas. Anketoje buvo pateikti šie klausimai: „Jei Lietuvos Respublikos teritorijoje Atsietos prieigos¹⁶ kaina Ilgam laikotarpiui padidėtų 5-10 procentų, kitoms sąlygoms esant nepakitusioms, ar, Jūsų manymu, tai sąlygotų naujų Atsietos prieigos teikėjų, kurie pradėtų teikti šią paslaugą, atsiradimą? Prašome nurodyti galimus naujus Atsietos prieigos teikėjus“ ir „Jei Atsietos prieigos teikėjas Lietuvos Respublikos teritorijoje Ilgam laikotarpiui padidintų Atsietos prieigos kainą 5-10 procentų, kitoms sąlygoms esant nepakitusioms (įskaitant kitų Atsietos prieigos teikėjų nustatytas atitinkamas kainas), ar, Jūsų manymu, Atsietos prieigos gavėjas turėtų galimybę pakeisti esamą Atsietos prieigos teikėją kitu Atsietos prieigos teikėju? Prašome įvardinti Jums žinomus alternatyvius Atsietos prieigos teikėjus bei nurodyti, kuriam iš jų teiktumėte pirmenybę ir kodėl“. Atsakydami į šiuos Anketos klausimus Respondentai nenurodė alternatyvios paslaugos, kuri, jų nuomone, galėtų pakeisti atsietos prieigos paslaugą. Respondentai taip pat pateikė nuomonę, kad joks kitas elektroninių ryšių paslaugų teikėjas negalėtų teikti atsietos prieigos paslaugos, nes atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos gali teikti tik tie elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, kurie turi vietinių metalinės vytos

¹⁶Anketoje Atsietą prieigą buvo suprantama kaip atsietą (visiškai atsietą ir iš dalies atsietą) prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos.

poros linijų prieigos tinklą. Analogiškai atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos atvejui, atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos, gali teikti tik tie elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, kurie turi vietinių FTTH linijų prieigos tinklą.

Remiantis aukščiau išdėstytu, RRT daro išvadą, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslauga ir atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslauga iš paklausos ir pasiūlos pusės nėra pakeičiamos, nei tarpusavyje, nei kokia kita, alternatyvia paslauga. Todėl yra tikslinga išskirti dvi Prieigos prie pasyvios tinklo infrastruktūros rinkas:

- I. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinka.
- II. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinka.

4.2. Atitinkamų rinkų geografinė aprėptis

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos“.

Kaip apibrėžta Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 59 punkte, elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos aprėptis nustatoma, remiantis dviem kriterijais: 1) tinklo aprėpiama teritorija; 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais.

Vadovaudamasi šiais kriterijais RRT nustato, kad:

- Lietuvos Respublikoje Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos geografinė teritorija atitinka vietinių metalinės vytos poros linijų prieigos tinklų aprėpiamą teritoriją.
- Lietuvos Respublikoje Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos geografinė teritorija atitinka vietinių FTTH linijų prieigos tinklų aprėpiamą teritoriją.

4.3. Atitinkamų rinkų apibrėžimas

RRT, išanalizavusi Respondentų Anketose pateiktą informaciją, kitą informaciją, pateiktą RRT ar paskelbtą viešai, ir atsižvelgdama į Aiškinamąjį raštą, nustato, kad Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos ir Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugos sudaro atskiras rinkas.

Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinka apibrėžiama, kaip atitinkanti vietiniais metalinės vytos poros linijų prieigos tinklais aprėpiamą Lietuvos Respublikos teritoriją ir kurią sudaro vietinės metalinės vytos poros linijos, reikalingos tokiai prieigai teikti.

Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinka apibrėžiama, kaip atitinkanti vietiniais FTTH linijų prieigos tinklais aprėpiamą Lietuvos Respublikos teritoriją ir kurią sudaro vietinės FTTH linijos, reikalingos tokiai prieigai teikti.

5. RINKOS CHARAKTERISTIKŲ ĮVERTINIMAS

Šioje dalyje vertinamos rinkos charakteristikos, kurie pagrindžia *ex-ante* reguliavimo būtinumą. Vadovaujantis Taisyklių 16 punktu, RRT atitinkamas rinkas vertina, vadovaudamasi šiais 3 kriterijais:

1) ar nėra kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti naujam rinkos dalyviui atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje;

2) ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje;

3) ar bendrosios konkurencijos teisės pakanka sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje, netaikant Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų.

5.1. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos, rinkos charakteristikų vertinimas

Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo pagrindas yra prieigos prie tinklo galinių taškų tinklas (toliau – Prieigos tinklas), t. y. didmeninės Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos neįmanoma teikti, neturint Prieigos tinklo.

Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjas yra elektroninių ryšių paslaugų teikėjas, kuris Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pagrindu gali teikti elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams: Visiškai atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pagrindu – mažmenines plačiajuosčio ryšio ir balso paslaugas, Iš dalies atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pagrindu – tik mažmenines plačiajuosčio ryšio paslaugas. Taigi, įėjimas į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką įmanomas tik, jei naujasis rinkos dalyvis turi (ar per trumpą laiką gali turėti) pakankamai išvystą teritorinio padengimo prasme prieigos tinklo infrastruktūrą, kuri apimtų visą Lietuvos Respublikos teritoriją (ar bent didžiąją jos dalį). Tokiu tinklu Lietuvos teritorijoje disponuoja tik vienas operatorius – TEO LT, AB.

Įėjimo į rinką barjerai yra pakankamai aukšti dėl reikalingų investicijų tiek į pasyvią tinklo infrastruktūrą tiek į Kitą pasyvią infrastruktūrą poreikio¹⁷ tokiam prieigos tinklui išvystyti. Todėl masto ekonomija ir vertikali paslaugų integracija suteikia konkurencinį pranašumą dideliems operatoriams, disponuojantiems nuosavu prieigos tinklu, kas dar labiau apsunkina naujų rinkos dalyvių atėjimą į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką, nesant *ex-ante* reguliavimui.

Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinka nepasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus. 2008 m. gruodžio 31 d. 98,47 proc. visų Lietuvos Respublikoje esamų vietinės metalinės vytos poros linijų turėjo vienas operatorius – TEO LT, AB. Likusi dalis – 1,53 proc. priklausė 9 paslaugų teikėjams (AB „Lietuvos geležinkeliai“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Cubio“, UAB „Eurocom SIP“, VĮ „Infrastruktūra“, AB „Ogmios centras“, AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, A. Judickio individuali įmonė, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“).

¹⁷ Respondentų anketų duomenimis, 1 km RKK paklojimo miesto sąlygomis kaina yra apie 100 000 Lt, o alternatyvus sprendimas patiesti 1 km šviesolaidinį kabelį kainuoja 150 000 Lt

2005 m. rugsėjo 30 d., t. y. Atsietos prieigos rinkos tiriamojo laikotarpio pabaigoje, TEO LT, AB turėjo 98,84 proc. visų vietinių metalinių vytos poros linijų. Palyginant Atsietos prieigos rinkos tiriamojo laikotarpio pabaigos (2005 m. III ketvirčio) duomenis su šios rinkos Tiriamojo laikotarpio pabaigos (2008 m. IV ketvirtis) duomenimis, matyti, kad TEO LT, AB dalies, pagal turimų vietinių metalinės vytos poros linijų skaičių, pokytis, yra labai mažas (0,37 procentiniai punktai). TEO LT, AB vienintelė teikė atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas Lietuvos Respublikoje, vykdydama jai RRT direktoriaus 2006 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 818 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką didmeninės atsietos prieigos įskaitant iš dalies atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos ir dalinės vietinės metalinės vytos poros linijos, skirtos plačiajuosčio ryšio ir balso paslaugoms teikti, rinkoje“ (Informaciniai pranešimai, 2006, Nr. 54-589) nustatytus įpareigojimus Atsietos prieigos rinkoje.

Tiriamojo laikotarpio pabaigoje (2008 m. gruodžio 31 d.) TEO LT, AB, buvo sudariusi dvi sutartis ir teikė visiškai atsietą prieigą prie 478 vietinių linijų. Naujų rinkos dalyvių įėjimas į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką yra mažai tikėtinas, nes ši didmeninė paslauga nėra paklausi – tai rodo tik dvi Tiriamojo laikotarpio pabaigoje sudarytos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sutartys. Be to, itin ribotas veiksmingos konkurencijos atsiradimo Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje galimybes rodo sparčiai augantis vietinių šviesolaidinių linijų naudojimas prieigos tinklams Lietuvos Respublikoje steigti.

Pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą (Žin., 1999, Nr. 30-856) yra taikomas tik *ex-post* reguliavimas, kuris vienas neužtikrina antikoncepcinių veiksmų išvengimo, nes tiriami įvykiai jau įvykę praeityje. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje būtina taikyti *ex-ante* reguliavimą, siekiant užtikrinti veiksmingos konkurencijos rinkoje vystymąsi bei investicijas į infrastruktūrą (bendroji konkurencinė teisė nesuteikia galimybių skatinti investicijas į infrastruktūrą).

5.2. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos charakteristikų vertinimas

Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėju gali būti teikėjas, valdantis vietinių FTTH linijų prieigos tinklą Lietuvos Respublikos teritorijoje. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos gavėju gali būti teikėjas, kuris per gautą atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos gali teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas.

Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB turėjo didžiausią vietinių FTTH linijų tinklą, tačiau atsietą prieigą prie valdomų vietinių FTTH linijų nėra teikiama. 2008 m. gruodžio 31 d. duomenimis, 98,16 proc. abonentų, kurie elektroninių ryšių paslaugas gavo vietinėmis FTTH linijomis, priklausė TEO LT, AB. Likusi dalis – 1,84 proc. priklausė UAB „Omnitel“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „CSC Telecom“, UAB „Infostruktūra“, AB Lietuvos energija, UAB „Informacijos tiltas“, UAB „Sugardas“, kurie taip pat teikė elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams, naudodami vietines FTTH linijas. Pažymėtina, kad TEO LT, AB taip pat turi didžiausią rinkos dalį mažmeninių fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų rinkoje – 2008 m. gruodžio 31 d. TEO LT, AB turėjo 50,1 proc. rinkos, vertinant pagal abonentų, naudojančių fiksuotą plačiajuosčio ryšio technologijas, skaičių.

Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip nurodyta Ataskaitos 3.2.2 skyriuje, TEO LT, AB valdo labiausiai išvystytą RKKS Lietuvos Respublikoje. Todėl TEO LT, AB turi palankesnes sąlygas vystyti vietinių FTTH linijų prieigos tinklus lyginant jas su sąlygomis, kurias turi RKKS nevaldantys operatoriai, kadangi pastarieji turi papildomai investuoti į nuosavos RKKS statybą arba

pirkti prieigos prie RKKS paslaugas. Kadangi šią natūralios monopolijos savybėmis pasižyminčią infrastruktūrą ekonomiškai nėra naudinga dubliuoti, tinklo diversifikacija tokiu mastu, kokiu TEO LT, AB, pasinaudodama turima RKKS, gali iš dalies ar visiškai pakeisti esamą metalinės vyty poros linijų prieigos tinklą šviesolaidiniu prieigos tinklu, alternatyviems operatoriams nėra įmanoma. Papildomai pažymėtina, kad TEO LT, AB taip pat valdo reikšmingą dalį šviesolaidinių linijų skaidulų – pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB užėmė 40,15 proc. rinkos, o pagal pajamas, gautas iš šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo veiklos – 50,8 proc.

Dėl aukščiau nurodytų priežasčių, alternatyvūs operatoriai per trumpą laiką neturi galimybių tapti vienodai konkurencingais ir plačiai teritorinio padengimo prasme išvystyti FTTH prieigos tinklą, lyginant su FTTH prieigos tinklu, kurį gali išvystyti TEO LT, AB. Todėl, patekimo į šią rinką galimybės naujiems rinkos dalyviams yra tiesiogiai sietinos su prieiga prie Kitos pasyvio infrastruktūros (RKKS ir šviesolaidinės linijų skaidulos). Atsietos prieigos prie vietinių FTTH linijų TEO LT, AB neteikia, o atsižvelgiant į Anketų duomenis, prieiga prie Kitos pasyvio infrastruktūros (prieigos prie RKKS ir šviesolaidinės linijų skaidulos) nėra teikiama skaidriai bei nediskriminaciniais pagrindais.

Taigi, įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai yra pakankamai aukšti, o pati rinka nepasižymi tokiais charakteristikomis, kurios lemtų veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją. Europos Komisija atkreipia dėmesį, kad svarbu skatinti investicijas į NGA tinklų infrastruktūrą¹⁸. Bendroji konkurencinė teisė nesuteikia galimybių skatinti investicijas į pasyvią tinklo infrastruktūrą bei pilnai neužtikrina veiksmingos konkurencijos vystymosi šioje rinkoje. O tai tik patvirtina *ex ante* reguliavimo būtinumą.

¹⁸ Aiškinamojo rašto 4 psl.

6. KONKURENCIJOS ATITINKAMOSE RINKOSE VEIKSMINGUMO VERTINIMAS IR DIDELĘ ĮTAKĄ RINKOJE TURINČIŲ SUBJEKTŲ ĮVARDIJIMAS

6.1. Konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje vertinimas

6.1.1. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatyta, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos struktūra;
2. vertikali integracija;
3. įėjimo į rinką barjerai;
4. pirkėjo derybinė galia;
5. potenciali konkurencija.

Šiame poskyryje, naudojant įvardintus kriterijus, vertinamas konkurencijos veiksmingumas Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje.

6.1.1.1. Rinkos struktūra

Atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos Lietuvos Respublikoje potencialiai gali suteikti operatoriai, valdantys prieigos tinklą, kurį sudaro vietinės metalinės vytos poros linijos. Plačiai išvystytą geografinio padengimo prasme vietinių metalinės vytos poros linijų tinklą turi vienintelis operatorius – TEO LT, AB, kuris RRT direktoriaus 2006 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-818 yra pripažintas ūkio subjektu, turinčiu didelę įtaką atsietos prieigos rinkoje ir yra vienintelis ūkio subjektas Lietuvos Respublikoje, kuris įpareigotas teikti ir teikia Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas kitiems paslaugų teikėjams. Kiti operatoriai didelės įtakos Atsietos prieigos rinkoje neturėjo, todėl jiems nėra nustatytas įpareigojimas teikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos ir jie neteikia (nesiūlo) atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kitiems paslaugų teikėjams, t. y. atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugą jie teikia tik patys sau.

Pagal nuosavybės teise priklausančių vietinių metalinių vytos poros linijų skaičių, TEO LT, AB 2008 m. gruodžio 31 d. turėjo 98,47 proc. visų Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių metalinių vytos poros linijų, kuriomis buvo teikiamos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos. Likę 1,53 proc. linijų priklausė šiems paslaugų teikėjams: AB „Lietuvos geležinkeliai“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Cubio“, UAB „Eurocom SIP“, VĮ „Infostuktūra“, AB „Ogmios centras“, AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, A. Judickio individuali įmonė, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“. Šių operatorių tinklai dengia tik nežymią Lietuvos Respublikos teritorijos dalį. 2005 m. rugsėjo 30 d., t. y. Atsietos prieigos rinkos tiriamojo laikotarpio pabaigoje,

TEO LT, AB turėjo 98,84 proc. visų vietinių metalinių vytos poros linijų. Palyginant Atsietos prieigos rinkos tiriamojo laikotarpio pabaigos (2005 m. III ketvirčio) duomenis su šios Rinkos Tiriamojo laikotarpio pabaigos (2008 m. IV ketvirtis) duomenimis, matyti, kad TEO LT, AB dalies, pagal turimų vietinių metalinės vytos poros linijų skaičių, pokytis, yra labai mažas (0,37 procentiniai punktai). O tai reiškia, kad esminių pokyčių Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos dalių pasiskirstyme 2005 m. rugsėjo 30 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu neįvyko.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodoma, kad itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginis dominuojančios padėties rinkoje įrodymas. Nagrinėjamoje Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje pagal turimų vietinių metalinės vytos poros linijų, kurios gali būti naudojamos atsietai prieigai prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikti, skaičių TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje užėmė 98,47 proc. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos, rinkos dalį, o kiti vietinės metalinės vytos poros linijas turintys ūkio subjektai – AB „Lietuvos geležinkeliai“, UAB „CSC Telecom“, UAB „Cubio“, UAB „Eurocom SIP“, VĮ „Infrastruktūra“, AB „Ogmios centras“, AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, A. Judickio individuali įmonė, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas, kartu paėmus – užėmė 1,53 proc. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos dalį.

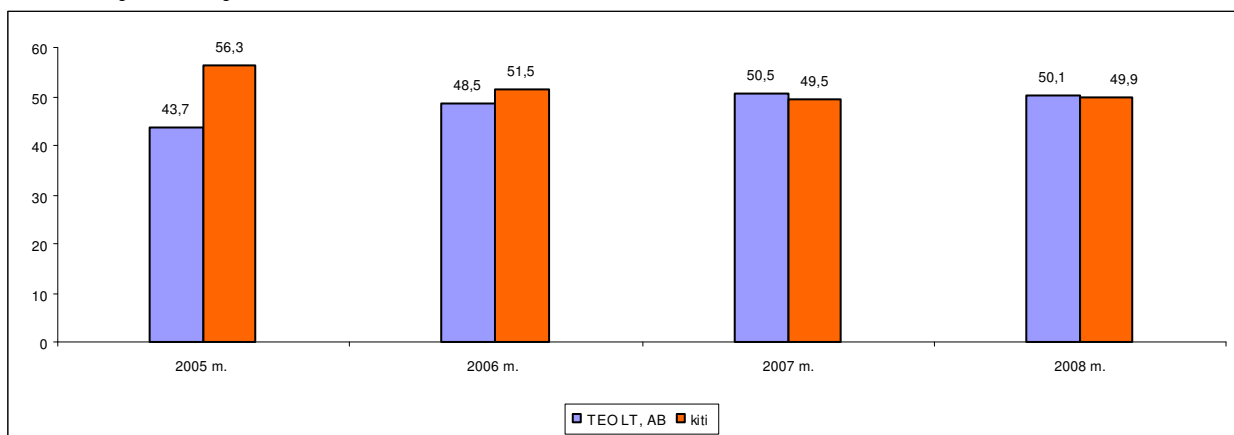
6.1.1.2. Vertikali integracija

Didmeninė Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros paslauga yra vertikaliai integrali su mažmeninėmis elektroninių ryšių paslaugomis. Didmeninės Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos formavimasi ir vystymasi lemia rinkoje veikiančių paslaugų teikėjų komercinė motyvacija mažmeninėse rinkose, susijusiose su atitinkama didmenine rinka. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pagrindu, paslaugų teikėjai gali teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams.

TEO LT, AB, yra vienintelė didmeninės atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kitiems ūkio subjektams teikėja Lietuvos Respublikoje. TEO LT, AB siūlomos didmeninės atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos yra skirtos tuo pat metu tenkinti ir savo poreikius, ir kitų atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjų poreikius mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų teikiamų fiksuotoje vietoje rinkose, t. y. didmeninė ir mažmeninė elektroninių ryšių paslaugos, teikiamos fiksuotoje vietoje yra vertikaliai integruotos.

Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB užėmė 50,1 proc. visos mažmeninės fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų rinkos (žr. Ataskaitos 15 paveikslą) ir 93,37 proc. mažmeninės viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų rinkos (šias rinkas vertinant pagal abonentų skaičių) (žr. Ataskaitos 16 paveikslą).

15 paveikslas. TEO LT, AB ir kitų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, teikusių fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugas rinkos dalys 2005–2008 m. laikotarpiu, vertinant pagal abonentų skaičių.

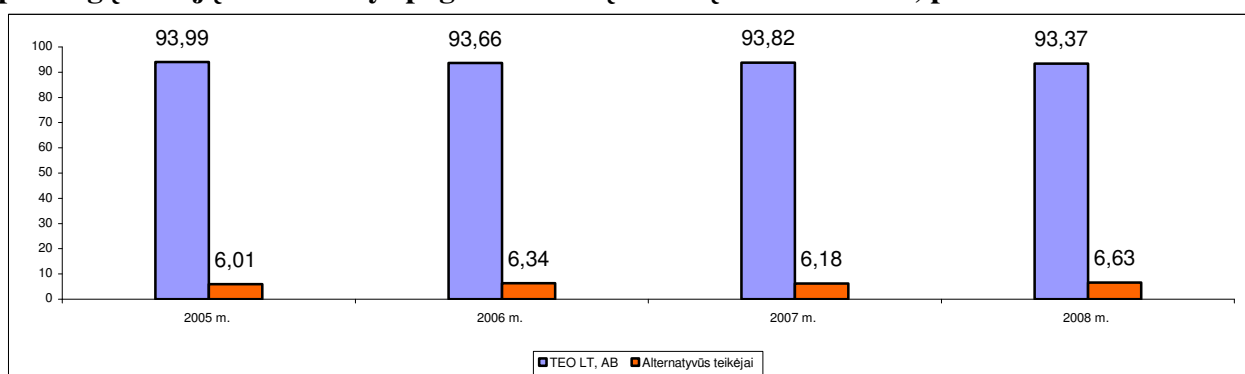

Šaltinis: RRT

Vertinant mažmeninę fiksuoto plačiajuosčio ryšio rinką, pagal fiksuotas plačiajuosčio ryšio technologijas naudojančių abonentų skaičių, Ataskaitos 15 paveikslas rodo, kad 2005 – 2008 m. laikotarpiu TEO LT, AB dalis nuolat didėjo, o nuo 2007 m. TEO LT, AB dalis tapo didesnė nei 50 proc.

Tuo tarpu viešojo fiksuoto telefono ryšio rinkoje (žr. 16 paveikslą), vertinant ją pagal viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų abonentų skaičių, TEO LT, AB užimama rinkos dalis Tiriamuoju laikotarpiu išliko didesnė nei 93 proc. ir rinkos dalies mažėjimas 2008 m., palyginti su 2005 m., nebuvo žymus. Tiriamuoju laikotarpiu alternatyvių teikėjų rinkos dalis buvo neženkliai didesnė nei 6 proc.

16 paveikslas. TEO LT, AB ir alternatyvių viešųjų fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėjų rinkos dalys pagal abonentų skaičių 2005–2008 m., proc.

Šaltinis: RRT

Vertikali integracijos egzistavimas suteikia TEO LT, AB pranašumą kitų paslaugų teikėjų, teikiančių ar ketinančių teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, atžvilgiu ir sudaro nevienodas konkurencines sąlygas veikti tiek Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje, tiek mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų, teikiamų fiksuotoje vietoje, rinkose. TEO LT, AB, būdama didžiausia mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto

plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėja Lietuvos Respublikoje, yra suinteresuota savo rinkos dalies atitinkamose mažmeninėse rinkose išlaikymu ir (ar) didinimu, ką ji gali įtakoti, kontroliuodama Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos teikimo sąlygas.

Infrastruktūros kontrolė TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą prieš konkurentus mažmeninių elektroninių paslaugų rinkose. Būdamas mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų ir vienintelė Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikėja, TEO LT, AB turi galimybių atitinkama kainų politika siekti konkurencijos ribojimo tiek didmeninėje, tiek mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose.

6.1.1.3. Įėjimo į Rinką barjerai

Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos teikimo pagrindas yra prieigos tinklas, t. y. didmeninės Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos, neįmanoma teikti, neturint vietinių metalinės vytos poros linijų prieigos tinklo. Įėjimas į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką įmanomas tik, jei naujasis rinkos dalyvis turi (ar per trumpą laiką gali turėti) pakankamai išvystytą teritorinio padengimo prasme prieigos tinklo infrastruktūrą, kuri apimtų visą Lietuvos Respublikos teritoriją (ar bent didžiąją jos dalį). Tokiu tinklu Lietuvos Respublikos teritorijoje disponuoja tik vienas operatorius – TEO LT, AB. Pagal nuosavybės teise priklausančių vietinių metalinių vytos poros linijų skaičių, TEO LT, AB 2008 m. gruodžio 31 d. turėjo 98,47 proc. visų Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių metalinių vytos poros linijų, kuriomis buvo teikiamos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos galutiniams paslaugų gavėjams.

Įėjimo į rinką barjerai yra pakankamai aukšti dėl reikalingų investicijų, tokiam prieigos tinklui išvystyti. Remiantis Anketų duomenimis Respondentai nurodė, kad nesiektų įeiti į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos rinką ir sukurti joje lygiavertę konkurenciją istoriniam operatoriui TEO LT, AB, dėl didelių investicijų į pasyvią tinklo infrastruktūrą poreikio. RRT duomenimis, bendros TEO LT, AB investicijos į elektroninių ryšių infrastruktūrą Tiriamuoju laikotarpiu siekė 516 mln. Lt. TEO LT, AB investicijos į elektroninių ryšių infrastruktūrą 2005–2008 m. laikotarpiu yra pateikiamos Ataskaitos 7 lentelėje.

7 lentelė. TEO LT, AB investicijos į elektroninių ryšių tinklo infrastruktūrą, 2005–2008 m., Lt

	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	Iš viso
TEO LT, AB investicijos į elektroninių ryšių tinklo infrastruktūrą, Lt	179.915.339	72.627.416	136.826.970	126.988.954	516.358.679

Šaltinis: RRT

Remiantis aukščiau išdėstyta informacija, galima teigti, kad įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką barjerai yra aukšti, dėl:

1. Potencialiems Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos dalyviams reikalingų investicijų į pasyvią tinklo infrastruktūrą dydžio.

2. Dėl plačiai išvystytos pasyvios tinklo infrastruktūros kontrolės (TEO LT, AB disponuoja didžiausiu vietinių metalinės vytos poros linijų prieigos tinklu Lietuvos Respublikoje) Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nėra lygiaverčių galimybių potencialiems atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikėjams įeiti į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką.

3. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nesusiformavo atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paklausa ir tai įrodo Tiriamojo laikotarpio pabaigoje sudarytos tik dvi atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sutartys.

6.1.1.4. Pirkėjo derybinė galia

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimo Nr. 52 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“ (Žin., 2000, Nr. 52-1516) 8 punktas nustato, kad vienpusė lemiamą įtaką suprantama kaip ūkio subjekto galimybės elgtis atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų, daryti poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas), dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjas turi derybinę galią, kai produkto teikėjui padidinus produkto ir (ar) paslaugos kainas ar pabloginus produkto ir (ar) paslaugos savybes, pirkėjas turi galimybę pasinaudoti atitinkamoje rinkoje siūlomų produktų ir (ar) paslaugų alternatyvomis, įskaitant alternatyvaus teikėjo pasirinkimą. Pirkėjo derybinė galia nusako pirkėjų galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką produkto ir (ar) paslaugos pardavėjui.

TEO LT, AB viešai skelbdama atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos pasiūlymą, taiko standartines atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos, kainas. Į Anketos klausimą „ar per Tiriamąjį laikotarpį Atsietos prieigos teikimo sutarties galiojimo metu keitėsi Atsietos prieigos kaina? Kokios buvo Atsietos prieigos kainos pokyčių priežastys? Ar buvo vedamos derybos, sąlygotos Atsietos prieigos kainos pokyčio? Jei buvo vedamos derybos, nurodykite derybų iniciatorių ir derybų rezultatus. Ar dėl Atsietos prieigos kainos pokyčio buvo nutraukta (bendru šalių sutarimu ar vienos iš sutarties šalių iniciatyva) Atsietos prieigos teikimo sutartis?“, kaip teigė vienas iš Respondentų: „Taip. Per 3 metus trukusias derybas ir teismus su TEO kaina po trijų metų nukrito 10%, bet tempdami laiką TEO daugiau išlošė, nei mes gavome naudos už tuos 10%“. Kitas Respondentas į tą patį Anketos klausimą atsakė, kad „kainos mažėjo nežymiai. Priežastis mums nežinoma“. Šių Respondentų teiginiai rodo, kad nors atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kaina buvo nežymiai sumažėjusi, tačiau, po ypač ilgų derybų su TEO LT, AB dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kainos, metu, prieigos kainos sumažėjimas neduoda apčiuopiamos naudos, lyginant su ta nauda, kuri būtų gauta trumpų derybų metu. Todėl daroma išvada, kad pirkėjo derybinė galia Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nėra pakankama. Respondentai taip pat pažymėjo, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos kaina yra išlikusi per aukšta ir dėl to nėra paklausi tarp elektroninių ryšių paslaugų gavėjų:

- „labai brangi prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos, kuri yra reguliuojama. Ši prieiga kitiems rinkos dalyviams suteikiama už kainą kelis kartus didesnę, nei ji suteikiama TEO abonentams (TEO tokios paslaugos mokestis TEO

abonentams 23 Lt/mėnesį, kitiems rinkos dalyviams – 110 Lt/mėn.). Tai tikrai neskatina konkurencijos“;

- „atsietos prieigos atveju reikia nuomoti technines paslaugas ir pirkti iš karto didelį kiekį linijų, taip pat TEO LT, AB siekdama, kad konkurentas negalėtų naudoti linijos duomenų perdavimui tikslingai riboja dažnių juostas“.

TEO LT, AB yra didžiausia mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėja Lietuvos Respublikoje ir yra vienintelė viešai skelbianti standartinį pasiūlymą atsietai prieigai prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikti Lietuvos Respublikoje. TEO LT, AB nėra suinteresuota teikti palankų atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjams pasiūlymą paslaugos teikimo aspektais, todėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjai neturi galimybės pasirinkti kitą atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikėją, kurio nustatytos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos sąlygos yra palankesnės ar visai priimtinos. TEO LT, AB, teikdama atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjams nepalankų atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pasiūlymą, nepatiria rizikos prarasti šios paslaugos pirkėjų, nes alternatyvių šios paslaugos teikėjų nėra. Negana to, dėl vertikalios paslaugų integracijos TEO LT, AB nėra naudinga, kad atsietos prieiga prie vietinės metalinės vytos poros linijos būtų perkama, nes rinkos dalyvių skaičiaus augimas sąlygos didesnę konkurenciją mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose. TEO LT, AB tikslinga teikti nepalankų atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pasiūlymą potencialiems atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjams. Vadinasi, potencialūs atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjai, siekiantys pirkti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos ir jos pagrindu teikti mažmenines elektroninių paslaugas, turi tik vieną galimybę – pirkti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos iš TEO LT, AB, kad ir kokios nepalankios bebūtų pasiūlytos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sąlygos.

Aukščiau išvardinti argumentai parodo, kad nė vienas potencialus atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjas negali daryti vienpusės ir lemiamos įtakos vieninteliam paslaugos teikėjui – TEO LT, AB – dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos teikimo sąlygų. Tai leidžia daryti išvadą, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nė vienas paslaugų teikėjas pirkėjo derybinės galios neturi.

6.1.1.5. Potenciali konkurencija

Tiriamąjį laikotarpį pabaigoje atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas Lietuvos Respublikoje teikė tik TEO LT, AB. TEO LT, AB tiesiogiai su konkurencija šioje rinkoje nesusidūrė, nes atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjai turi galimybę atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos pirkti tik iš TEO LT, AB. Naujų rinkos dalyvių įėjimas į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką yra mažai tikėtinas, nes:

- Egzistuoja aukšti įėjimo į rinką barjerai (žr. Ataskaitos 6.1.1.3 skyrių);
- Ši didmeninė paslauga nėra paklausi – tai rodo tik dvi Tiriamojo laikotarpio pabaigoje sudarytos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sutartys;

- prieigos tinklams steigti Lietuvoje vietines metalines vytos poros linijas sparčiai keičia vietinių šviesolaidinių ryšių linijų naudojimas.

Įvertinus tai, kad TEO LT, AB elektroninių ryšių paslaugoms teikiamoms fiksuotoje vietoje (didmeninės ir mažmeninės) būdinga vertikali integracija ir potencialūs atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjai neturi pirkėjo derybinės galios, o įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką barjerai yra aukšti, darytina išvada, kad potenciali konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje artimiausiu metu yra mažai tikėtina.

Išvada

Vadovaudamasi išvardytais argumentais, RRT konstatuoja, kad Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB turėjo 98,47 proc. visų vietinių metalinių vytos poros linijų, kuriomis buvo teikiamos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos galutiniams paslaugų gavėjams. Tiriamuoju laikotarpiu tik TEO LT, AB teikė didmenines atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas. Vertikalios integracijos egzistavimas suteikia TEO LT, AB ženklų pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius bei sudaro nevienodas konkurencines sąlygas esantiems ir potencialiems rinkos dalyviams veikti mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, kur paslaugų teikimui yra naudojamos vietinės metalinės vytos poros linijos. Dėl aukštų įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką barjerų nė vienas paslaugų teikėjas trumpuoju laikotarpiu negali įeiti į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką ir taip sudaryti sąlygas veiksmingai konkurencijai atsirasti ir vystytis. Be to, nė vienas paslaugų teikėjas, perkantis ar ketinantis pirkti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos neturi pirkėjo derybinės galios ir negali daryti vienpusės lemiamos įtakos TEO LT, AB dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sąlygų. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje dominuoja vienas Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos teikėjas TEO LT, AB ir veiksmingos konkurencijos požymių nenustatyta. Dėl alternatyvių atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikėjų potencialo stokos, potenciali konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje ir artimiausiu metu yra mažai tikėtina.

6.2. Konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje tyrimas

6.2.1. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatyta, ar konkurencija didmeninėje Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos struktūra;
2. vertikali integracija;
3. įėjimo į rinką barjerai;
4. pirkėjo derybinė galia;
5. potenciali konkurencija.

Šiame poskyryje, naudojant įvardintus kriterijus, vertinamas konkurencijos veiksmingumas Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje.

6.2.1.1. Rinkos struktūra

Atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos Lietuvos Respublikoje potencialiai gali suteikti operatoriai, valdantys prieigos tinklą, kurį sudaro vietinės FTTH linijos.

Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslauga – tai didmeninė prieigos prie vietinės FTTH linijos, nutiestos iki galutinio paslaugų gavėjo patalpos, skirtos mažmeninėms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, paslauga. Rinkos dydis matuojamas vietinių FTTH linijų, nutiestų iki galutinio paslaugų gavėjo patalpos, skaičiumi.

TEO LT, AB vietinių FTTH linijų tinklas, pagal naudojamų vietinių FTTH linijų skaičių, 2008 m. gruodžio 31 d. sudarė 98,16 proc. visų Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių FTTH linijų, kuriomis gali būti teikiama atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos. Tuo tarpu, kitiems paslaugų teikėjams (UAB „Omnitel“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „CSC Telecom“, UAB „Infostruktūra“, AB Lietuvos energija, UAB „Informacijos tiltas“, UAB „Sugardas“), priklausė 1,84 proc. Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių FTTH linijų.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodoma, kad itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginis dominuojančios padėties rinkoje įrodymas. RRT nustatė, kad Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos dalis sudarė 98,16 proc., o kitų ūkio subjektų rinkos dalis kartu paėmus sudarė 1,84 proc.

6.2.1.2. Vertikali integracija

Didmeninė atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslauga yra vertikalčiai integrali su:

- mažmeninėmis elektroninių ryšių paslaugomis;
- didmeninėmis prieigos prie RKKS ir (arba) šviesolaidinių linijų skaidulų (angl. *Dark Fibre*) paslaugomis.

Didmeninės Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos formavimąsi ir vystymąsi lemia rinkoje veikiančių paslaugų teikėjų komercinė motyvacija apsprendžianti, kurią pasyvia infrastruktūrą pasirinkti mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų fiksuotoje vietoje teikimui ir kuri yra susijusi su atitinkama didmenine rinka. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos pagrindu paslaugų teikėjai galėtų teikti elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams.

TEO LT, AB, turėdama didžiausią vietinių FTTH linijų skaičių Lietuvos Respublikoje (98,16 proc. visų vietinių FTTH linijų), kuriomis galima suteikti atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos, Tiriamojo laikotarpio pabaigoje taip pat buvo didžiausia mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėja Lietuvos Respublikoje.

Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB užėmė 50,1 proc. visos mažmeninės fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų rinkos ir 93,37 proc. mažmeninės fiksuoto telefono ryšio paslaugų rinkos (taip pat žr. Ataskaitos 6.1.1.2 skyrių). Atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos gali būti skirta tiek savo poreikių tenkinimui, ir kitų atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos gavėjų

poreikių tenkinimui. Kitaip tariant, didmeninės ir mažmeninės paslaugos yra vertikalčiai integruotos, todėl didelę įtaką atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje turintis ūkio subjektas gali daryti įtaką atitinkamų mažmeninių paslaugų rinkoms.

Taip pat pažymėtina, jog Anketoje TEO LT, AB nurodė, kad vystant Prieigos tinklą yra naudojama prieiga prie RKKS: „RKKS nuoma yra svarbi, kadangi nėra alternatyvos kabelių pasikloti tais pačiais maršrutais“. Respondentai, kurie teikė mažmenines elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTH linijomis, Anketose taip pat nurodė, kad naudojami priegomis prie RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų. Tai rodo, kad prieigos prie RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų yra vertikalčiai susijusios su atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir mažmeninėmis elektroninių ryšių paslaugomis. Paslaugų teikėjai, norėdami teikti elektroninių ryšių paslaugas vietinių FTTH linijų pagrindu, gali tiesti vietines FTTH linijas įsirengiant nuosavas RKKS ar šviesolaidines linijų skaidulas, arba pirkti šias didmenines prieigų paslaugas iš tokių prieigų paslaugų teikėjų. Respondentų teigimu, vystyti nuosavą prieigą prie RKKS yra finansiškai nenaudinga, nes įėjimo į šios prieigos rinką galimybės yra labai menkos dėl labai didelių investicijų į RKKS statybą poreikio (1 km RKK paklojimo miesto sąlygomis kaina yra apie 100 000 Lt, o alternatyvus sprendimas patiesti 1 km šviesolaidinį kabelį kainuoja 150 000 Lt). Atsižvelgiant į bendrą ekonominės situacijos pablogėjimą Lietuvoje, finansinių išteklių prieinamumas ypač mažiems paslaugų teikėjams dar labiau sumažėjo. Kaip teigė vienas iš Respondentų: „RKKS nuomos paslauga yra labai aktuali, kadangi beveik visi tinklai yra pakloti nuomojamuose kanaluose. Kaip minėjome anksčiau, pakloti alternatyvią RKKS ekonomiškai yra nenaudinga, be to tai užtruktų labai ilgą laiką, o tam tikrose vietose senamiesčiuose praktiškai neįmanoma“. Tai leidžia daryti išvadą, kad Respondentams priimtinausias būdas vystyti nuosavą vietinių FTTH linijų prieigos tinklą, skirtą mažmeninėms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, yra gaunant prieigą prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos. Kaip nurodė Respondentai, dėl techninių savybių jie teiktų pirmenybę šviesolaidinės linijų skaidulos paslaugai, tačiau šviesolaidinės linijų skaidulos nėra tiek paplitusios teritorine prasme, lyginant su RKK. Darytina išvada, kad dėl didelių investicijų poreikio¹⁹ (kur didžiąją dalį sudaro statybos kaštai) dažniausiai neįmanoma vystyti vietinių FTTH linijų tinklą (ir tapti potencialiais atsietos prieigos prie vietinių FTTH linijų teikėjais) be prieigos prie RKKS ar prieigos prie šviesolaidinės linijų skaidulų paslaugos.

Respondentai Anketose pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje, prieigų prie RKKS daugiausiai suteikia TEO LT, AB, t. y. TEO LT, AB turi labiausiai išvystytą RKKS. AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „Socius“, UAB „Alpha Komunikacijos-1“, UAB „Alpha Komunikacijos“, A. Judicko individuali įmonė, J. Jasiulionio individuali įmonė, L. Bulovo firma „Elektromedija“, R. Letuko IĮ „Technikos pasaulis“ AB „Lietuvos energija“, L. Pruščinsko IĮ „Kompiuterinis langas“, UAB „Alpha Komunikacijos-2“ nurodė, kad išskyrus TEO LT, AB nėra kitų alternatyvių Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų teikėjų, galinčių suteikti prieigos prie RKKS paslaugas tokia apimtimi kaip TEO LT, AB. Vieno iš Respondentų teigimu, prieigos prie RKKS gavėjas turėtų mažai galimybių pakeisti esamą prieigos prie RKKS paslaugos teikėją kitu prieigos prie RKKS paslaugos teikėju, nes „paprastai skirtingų teikėjų RKKS būna plėtojami skirtingose teritorijose (pvz., mikrorajonuose, kur yra AB „Vilniaus energija“ kolektoriai, nėra TEO LT, AB kanalizacijos)“.

TEO LT, AB yra vienintelė turinti plačiai Lietuvos Respublikos teritorijoje išvystytą RKKS, kurios bendras RKK ilgis siekia 14 929 km. Kiti Respondentai negali sudaryti lygiavertės konkurencijos TEO LT, AB prieigos prie RKKS teikimo paslaugų segmente, nes jų nuosavybės teise disponuojamų RKK ilgis sudaro tik 8,58 proc. visų Respondentų nuosavybės teise

¹⁹ Respondentų anketų duomenimis 1 km RKK paklojimo miesto sąlygomis kaina yra apie 100 000 Lt, o alternatyvus sprendimas patiesti 1 km šviesolaidinį kabelį kainuoja 150 000 Lt

disponuojamų RKK ilgio. TEO LT, AB nuosavybės teise disponuojamų RKK ilgis bendroje visų Respondentų nuosavybės teise disponuojamų RKK struktūroje sudaro 91,42 proc. Taip pat pažymėtina, kad TEO LT, AB rinkos dalis vertinant pagal pajamas, gautas iš šviesolaidinių linijų skaidulų veiklos (Kitos susijusios pasyvios infrastruktūros teikimo), Tiriamojo laikotarpio pabaigoje užėmė 50,8 proc. rinkos.

Remiantis aukščiau išdėstytais faktais, daroma išvada, kad mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos, mažmeninės ir didmeninės prieigos prie vietinės FTTH linijos teikimo ir prieigos prie RKKS bei šviesolaidinės linijų skaidulos teikimo paslaugos yra vertikaliai susijusios. Tokios vertikalios integracijos egzistavimas suteikia TEO LT, AB pranašumą kitų paslaugų teikėjų, teikiančių ar ketinančių teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, atžvilgiu ir sudaro nevienodas konkurencines sąlygas veikti tiek Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, tiek mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų teikiamų fiksuotoje vietoje rinkose.

TEO LT, AB, būdama didžiausia mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėja Lietuvos Respublikoje, yra suinteresuota savo rinkos dalies atitinkamose mažmeninėse rinkose išlaikymu ir (ar) didinimu, ką ji gali įtakoti, kontroliuodama atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikaliai susijusių prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų (prieigos prie RKKS bei šviesolaidinės linijų skaidulos) kainas bei kitas šių paslaugų teikimo sąlygas. Kad TEO LT, AB yra suinteresuota savo rinkos dalies atitinkamose mažmeninėse rinkose išlaikymu ir (ar) didinimu, kontroliuodama vertikaliai susijusios prieigų paslaugų teikimo sąlygas, patvirtina Anketose pateikti Respondentų komentarai:

- „TEO LT AB dažnai nesuteikia nuomos paslaugos, motyvuodamas, kad RKKS vienoje ar kitoje vietoje yra reikalinga jų pačių poreikiams 24 mėn. laikotarpiui“;
- „daugiausia problemų yra su TEO. Dažnai vilkinami atsakymai apie galimybę gauti prašomą prieigą, taip pat siūlo tik infrastruktūrą iki norimo objekto ribų. Antra vertus operatorius (šiuo atveju, Respondentas) yra atsakingas prieigos atsivedimą nuo objekto ribų iki galutinės paslaugos teikimo vietos. RKKS paslauga yra ypač svarbi, tačiau jau nuo 2007 m. nebegauname teigiamų atsakymų iš TEO LT, AB dėl galimybės naudotis jų RKKS. Norint vystyti savo RKKS patirtume pradines išlaidas: projektavimui, RKKS statybos leidimų gavimui, pačiai statybai. Pagrindinė problema – ilgai tempiami (apie tris mėnesius) ir neigiami atsakymai Techninių galimybių tyrimui RKKS bei optinių skaidulų nuomai“.

Rinkos tyrimo Anketų duomenimis, didžioji dalis apklaustų Respondentų nutraukti prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros teikimo sutarčių negali, nes neturėdami finansinių pajėgumų investuoti į nuosavą pasyvią tinklo infrastruktūrą bei negaudami prieigos prie esančios Kitos pasyvios infrastruktūros, nebegalėtų teikti elektroninių ryšių paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams.

Tiek aukščiau esantys komentarai, tiek tai, kad prieigos prie RKKS gavėjai nenutraukė prieigos prie RKKS sutarčių net 33,3 proc. padidėjus vienkartiniais ir 16,3 proc. periodiniams mokesčiams, akivaizdžiai patvirtina faktą, kad Respondentams būtų sudėtinga atsisakyti prieigos prie RKKS suteikimo paslaugos. Todėl RRT daro išvadą, kad dauguma Respondentų yra priklausomi nuo prieigos prie RKKS paslaugos teikėjo, kadangi jie neturi kitų alternatyvų kaip teikti elektroninių ryšių paslaugas nenaudojant prieigos prie TEO LT, AB RKKS. Kiti argumentai, kad TEO LT, AB turi galimybių ir motyvų nesuteikti vertikaliai susijusių prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų ir taip riboti konkurenciją mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, kurias nurodė Respondentai gaunantys prieigą prie TEO LT, AB RKKS, yra: neigiami vietos nuomos RKK techninių sąlygų tyrimų atsakymai; ilgi (daugiau nei 3 mėn.) techninių sąlygų tyrimo terminai; senais nenaudojamais kabeliais užimti RKK. Su šiomis problemomis susidūrė ir jas nurodė 28 Respondentai.

Be aukščiau išvardintų problemų, su kuriomis susidūrė paslaugų teikėjai, siekdami gauti prieigą prie RKKS iš TEO LT, AB, Respondentai nurodė, kad „pagrindinė problema nuomos sutarties vilkinimas ir preteksto ieškojimas neišnuomoti“. Tai, kad TEO LT, AB sudaro blogas sąlygas techninių sąlygų tyrimo prašymui pateikti, įrodo šie komentarai:

- „užklauso dėl RKKS nuomos techninių sąlygų dažnai vėluoja, pateiktos sąlygos dažniausiai įgyvendinamos tik pasitelkus labai stiprią vaizduotę t. y. duodamos ne vientisos atkarpos, nes dažniausiai kanalai būna užimti, o ir pateikiami atsakymai yra sunkiai suprantami, kadangi pateikiant prašymą tyrimui reikia labai tiksliai nurodyti prašomą trasą schemeje, šios kanalų trasos schemas įmanoma gauti tik savivaldybėje atsišvietus planšetes, kurias sunku skaityti dėl didelio mastelio, taip pat schemą įmanoma nupiešti perėjus tik pačią trasą pėsčiomis ir daugmaž, pagal šulinių dangčius bandant išivaizduoti kaip kanalai galėtų eiti po žeme – sudarytos labai blogos sąlygos techninių galimybių tyrimo prašymui pateikti“.

Be jau aukščiau vardintų problemų, su kuriomis Respondentai susidūrė siekiant gauti prieigą prie RKKS buvo:

- „galimybių patikrinti neigiamo atsakymo atitikimą nustatytiems kriterijams ir informacijos apie infrastruktūrą, įrengtą prie naujų pastatų arba naujose trasose, nebuvimas“;
- „kad gauti prieigą reikia rengti užsakymą, kuriam reikia pridėti schemą kaip išsidėstytą mūsų trasą. Tačiau TEO LT, AB neduoda savo kanalų schemas. Ir jei yra koks neatitikimas tarp mūsų prašomos atsakymas būna neigiamas ir reikia prašyti iš naujo“;
- „labai sunku yra gauti RKKS planus, nors yra dideli reikalavimai nurodyti maršrutus, atstumus bei šulinių numerius, tiek darant techninių galimybių užklausimą tiek projektą“.

Respondentai UAB „Kauno interneto sistemos“, UAB „Rygveda“, UAB „Jarmus“, UAB „Miesto tinklas“, UAB „NNT“, L. Prušinsko IĮ „Kompiuterinis langas“, UAB „Ekstra“, UAB „Kateka“, UAB „Balticum TV“, L. Prušinsko IĮ „Kompiuterinis langas“, UAB „Alpha komunikacijos-2“, UAB „Baltnetos komunikacijos“, UAB „Alytaus kabelinė televizija“ taip pat atkreipė RRT dėmesį, kad:

- dažniausiai TEO LT, AB nurodomos atsisakymo suteikti prieigą prie RKKS priežastys yra šios: vietos RKK rezervacija 12–24 mėn. TEO LT, AB ateities planams; 75 proc. RKK vietos užimtumas bei TEO LT, AB paaiškinimas, kad likusi laisva vieta RKK turi būti skirta bendrovės kabeliams;
- TEO LT, AB klaidingai nurodo, kad vietos ryšių kabelių įvėrimui RKK nėra. Respondentai nurodo, kad: „pagrindinė problema norint gauti iš TEO LT, AB prieigą RKKS – užimtumas 75 procentai, (ne visada tai yra tiesa)“; „pasitaiko, kad neteisingai nurodoma, kad išnuomoti RKKS techninių galimybių nėra“; „nuo 2007 metų TEO LT, AB nesuteikia nei RKKS nei šviesolaidinėms linijoms prieigos, t. y. 100% visų paklausimų grįžta su neigiamomis techninėmis galimybėmis (nors tikrai žinome, kad laisvų šviesolaidinių porų yra jų kabelyje daugiau nei 80%)“;
- TEO LT, AB disponuoja nuosavybės teise priklausančia RKKS nors „juridiniiais dokumentais nėra aiškiai nustatyta nuo pastato iki TEO LT, AB (namo įvado) RKK nuosavybės priklausomybė. Dauguma naujai statomų pastatų namo įvadai padaromi namo užsakovo lėšomis, bet TEO LT, AB deklaruoja, kad tai yra jų nuosavybė ir už nuomą mokame TEO LT, AB“;
- „siekiant gauti prieigą prie RKKS, atsiranda ir biurokratinių kliūčių, nes vykdant naujas statybas, savivaldybės į projektavimo sąlygų sąvadus įtraukia tik TEO LT, AB“. Klojant naują RKKS, RKK diametras būna tokio pločio kur išsitenka tik TEO LT, AB disponuojami kabeliai, o naujuose objektuose RKKS nepriduodamos į eksploataciją ir tuo pagrindu nesuteikiama prieiga.

Vertikalios integracijos egzistavimas suteikia TEO LT, AB pranašumą prieš kitus paslaugų teikėjus, teikiančius ar ketinančius teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, ir sudaro nevienodas konkurencines sąlygas. TEO LT, AB, pirmąją pagal naudojamų vietinių FTTH linijų skaičių ir yra pagrindinė vertikalčiai susijusių priegų prie RKKS ir šviesolaidinės linijų skaidulos teikėja, o taip pat didžiausia mažmeninių viešojo fiksuoto telefono ryšio bei fiksuoto plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėja Lietuvos Respublikoje. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, TEO LT, AB yra suinteresuota savo rinkos dalies atitinkamose mažmeninėse rinkose išlaikymu ir (ar) didinimu. Konkurencija mažmeninių paslaugų rinkose ji gali įtakoti, kontroliuodama susijusių didmeninių paslaugų kainas. Vienas įrodymų yra tas, kad Rinkos tyrimo Respondentai Anketoje nurodė, kad TEO LT, AB 2008 m. spalio 14 d. vienašališkai padidino vienkartinį mokestį už vietos RKK techninių sąlygų tyrimą ir informacijos pateikimą, esant techninėms galimybėms, o taip pat mėnesinį vietos RKK mokestį. Kad TEO LT, AB 2008 m. vienašališkai padidino kainas Anketoje patvirtino UAB „Balticum TV“, UAB „Ekstra“, UAB „Socius“. Kaip teigė vienas iš Respondentų: „TEO LT, AB vienašališkai priėmė sprendimą padidinti kainas 2008 metais. Manome, kad šio sprendimo pagrindinė priežastis – apsunkinti konkurencines sąlygas TEO LT, AB konkurentams. Derybų dėl kainos kėlimo nebuvo. Kartu su kitais Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos nariais pateikėme skundą RRT dėl vienašališko TEO LT, AB kainų pakėlimo. TEO LT, AB motyvuoja galiojančių sutarčių punktus, su kuriais maždaug patys sutikome, tačiau 2004–2005 m. vedant derybas tų sutarčių punktų nebuvo galima pakeisti ar užginčyti, priešingu atveju nebūtų pasirašoma sutartis ir tiekėjas prarastų galimybę naudotis RKKS. Dėl kainos pokyčio nuomos sutarties nenutraukėme“.

Be to, TEO LT, AB matydama paslaugų teikėjus perspektyvinius planus plėtoti prieigos tinklus, turi sąlygas ir motyvus ilgai trunkančių techninių sąlygų tyrimo metu patiesti nuosavus kabelius vietoje, kurioje paslaugų teikėjas buvo pareiškęs norą patiesti vietinę liniją.

Egzistuojanti TEO LT, AB teikiamų didmeninių ir mažmeninių paslaugų vertikalė integracija gali sudaryti paskatas TEO LT, AB didmeninių paslaugų (atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos) kainodaroje taikyti: a) nepagrįstai aukštas kainas (angl. *excessive prices*) ir kryžminį subsidijavimą; b) kainų diskriminavimą. Be to, TEO LT, AB, kontroliuodama vertikalčiai susijusių priegų prie RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų taip pat gali ne tik riboti konkurenciją mažmeninių paslaugų rinkose, bet ir neigiamai veikti vietinių FTTH linijų tinklų plėtrą, kurią vystyti mažesniais kaštais galima tik gavus vertikalčiai susijusios prieigos paslaugas. Taigi, vertikalios integracijos infrastruktūros kontrolė sudaro barjerą vietinių FTTH linijų tinklų vystymuisi Lietuvos Respublikoje.

6.2.1.3. Įėjimo į Rinką barjerai

Įėjimas į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką įmanomas tik, jei naujasis rinkos dalyvis turi (ar per trumpą laiką gali turėti) pakankamai išvystą teritorinio padengimo prasme vietinių FTTH linijų prieigos tinklą. Didžiausiu vietinių FTTH linijų tinklu Lietuvoje disponuoja TEO LT, AB. Pagal nuosavybės teise priklausančių vietinių FTTH linijų skaičių, TEO LT, AB 2008 m. gruodžio 31 d. turėjo 98,16 proc. (14 847) visų Lietuvoje buvusių vietinių FTTH linijų, o kiti paslaugų teikėjai – 1,84 proc. (279).

Be to, vietinių FTTH linijų tinklo vystymui yra svarbi vertikalčiai susijusi prieiga prie Kitos pasyvios infrastruktūros (RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų). Kaip nurodė Respondentai, dėl techninių savybių jie teiktų pirmenybę šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugai, tačiau

šviesolaidinės linijų skaidulos nėra tiek paplitusios teritorine prasme, lyginant su RKKS. Prieiga prie RKKS paslaugų teikėjai naudoja vietinių FTTH linijų paklojimui per laisvus RKK. Respondentai nurodė, kad priimtinausias įėjimo į rinką būdas yra naudojant šią vertikaliai susijusią prieigą, nes nuosavos RKKS statyba reikalauja didelių investicijų. Respondentai AB „Lietuvos energija“, UAB „Balticum“, nurodė, kad naujos vienos angos RKKS 1 km trasos statyba apytiksliai kainuoja 100 000 Lt. Be to, RKKS paklojimo darbai prilygsta statybos darbams, todėl didžiąją dalį išlaidų sudaro projektavimo, leidimų gavimo, statybos ir gerbūvio atstatymo darbų sąnaudos (priklausomai nuo šaligatvio ar gatvės dangos atstatymo kainos). Respondentų teigimu, patiesti RKK norimoje vietoje ne visada įmanoma dėl gyvenvietės struktūros ir (ar) tankaus kitų komunikacijų išsidėstymo (pvz., senuose gyvenamuosiuose rajonuose ar miestų senamiesčiuose). Todėl didžiąjai daliai Respondentų vystyti nuosavą prieigą prie RKKS yra ekonomiškai nenaudinga, nes investicijos į šią infrastruktūrą sąlygotų ilgą investicijų atsipirkimo laiką ir mažmeninių paslaugų kainų galutiniams vartotojams padidėjimą.

Respondentai paminėjo, kad didelių investicijų poreikis, nėra vienintelė kliūtis. Pagrindinės kliūtys, su kuriomis susidūrė, buvo prieigos prie RKKS paslaugos neigiami techninių sąlygų tyrimo atsakymai bei ilgi (daugiau nei 3 mėn.) techninių sąlygų tyrimo terminai, taip pat senais nenaudojamais kableliais užimti RKK. Respondentai Anketose teigė, kad TEO LT, AB, siekiantiems gauti prieigą prie RKKS, techninėms galimybėms ir projektui parengti neišduoda RKKS schemų, kurias Respondentams tenka gauti iš miesto savivaldybių, tačiau iš miesto savivaldybių gautos schemas dažnai būna pasenusios ir neatitinka tikrovės. Tai rodo, kad TEO LT, AB disponuodama vertikaliai susijusia prieiga, t. y. prieiga prie RKKS bei kontroliuodama prieigos prie RKKS teikimą, gali daryti įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų rinkoms. Be to, TEO LT, AB Anketos duomenimis, bendrovė neveda statistikos (t. y. nekaupia įrašų) apie gautus bei patenkintus paslaugų teikėjų prašymus suteikti prieigą prie RKKS, taip pat duomenis, apie pagrindines TEO LT, AB priežastis, dėl kurių paslaugų teikėjams prieiga prie RKKS nebuvo suteikta. Tiriamuoju laikotarpiu TEO LT, AB nevedė statistikos apie tuos atvejus, kai nebuvo įmanoma suteikti prieigos prie RKKS paslaugų dėl šių prieigų užimtumo ar esant nenaudojamiems šios infrastruktūros elementams. Todėl galima teigti, kad TEO LT, AB nefiksuodama įrašų apie gautus bei patenkintus paslaugų teikėjų prašymus suteikti prieigą prie RKKS, taip pat duomenis, apie pagrindines TEO LT, AB priežastis, dėl kurių paslaugų teikėjams šios prieigos nebuvo suteiktos, turi sąlygas ir motyvus riboti įėjimą į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką per šią vertikaliai susijusią prieigą ir (ar) nesuteikti informacijos, įrodančios prieigos prie RKKS užimtumą.

Remiantis gautais Respondentų atsakymais į Anketos klausimus, susijusiais su prieigos prie RKKS paslaugų gavimu, daroma išvada, kad TEO LT, AB nuosavybės teise disponuodama plačiausiai Lietuvos Respublikoje išvystyta RKKS, turi sąlygas sudaryti kliūtis kitiems paslaugų teikėjams patiesti nuosavas vietines FTTH linijas per laisvus RKK ir taip kliudyti FTTH NGA prieigos tinklų konkurencingam vystymuisi.

Pažymėtina, kad TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje, taip pat buvo didžiausia prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulų teikėja Lietuvos Respublikoje. Pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių TEO LT, AB užimama rinkos dalis sudarė 40,15 proc. (UAB „Skaidula“ – 26 proc., VšĮ „Plačiajuostis internetas“ – 23,5 proc., o likusi rinkos dalis priklausė kitiems prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulų teikėjams). Nors TEO LT, AB rinkos dalis pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių sudarė 40,15 proc., vertinant pagal pajamas, gautas iš šviesolaidinių linijų skaidulų veiklos, Tiriamojo laikotarpio pabaigoje užėmė 50,8 proc.

TEO LT, AB atsakydama į Anketos klausimą, kokią įtaką paslaugų teikimui turėtų galimybė pakeisti prieigą prie RKKS į prieigą prie šviesolaidinės linijų skaidulos nurodė, kad „1. Toks pakeitimas pakeistų technologijų naudojimą (optika vietoj bendrašio kabelio), 2. Toks pakeitimas sumažintų įėjimo į rinką ar konkretų regioną barjerus (kaštus bei laiką), bet ilgame laike padidintų

kaštus bei paslaugos pateikimo laiką“. Šis komentaras patvirtina faktą, kad prieigos prie šviesolaidinės linijų skaidulos naudojimas ne tik palengvintų kitų paslaugų teikėjų įėjimą į rinką, kaštų ir laiko atžvilgiu, bet ir yra priemonė leidžianti pereiti prie aukštesnių techninių parametrų technologijų naudojimo (šiuo atveju – vietinių FTTH linijų). Tačiau kaip nurodė vienas iš Respondentų, TEO LT, AB riboja ne tik prieigą prie RKKS, bet ir prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulų: „Nuo 2007 metų TEO LT, AB nesuteikia nei RKKS nei optinėms linijoms prieigos, t. y. 100% visų paklausimų grįžta su neigiamomis techninėmis galimybėmis (nors tikrai žinome, kad laisvų optinių porų yra jų kabelyje daugiau nei 80%). Norint vystyti savo RKKS patirtume pradines išlaidas: projektavimui, RKKS statybos leidimų gavimui, pačiai statybai. Pagrindinė problema – ilgai tempiami (apie tris mėnesius) ir neigiami atsakymai Techninių galimybių tyrimui RKKS bei optinių skaidulų nuomai“.

Būtina paminėti, kad Lietuvos Respublikoje veikiantis TEO LT, AB kartu su susijusiais juridiniais asmenimis yra didžiausią patirtį elektroninių ryšių rinkoje turintis Lietuvos Respublikos operatorius. TEO LT, AB netiesiogiai priklauso vienai didžiausių Europoje elektroninių ryšių veiklą vykdančiai įmonei „TeliaSonera AB“, kuri per savo antrinę įmonę „Amber Teleholding A/S“ valdo 62,94 proc. TEO LT, AB akcijų. Taigi, nedidelėms (lyginant su TEO LT, AB susijusių juridinių asmenų grupe) Lietuvos Respublikos įmonėms nėra galimybių lygiaverčiai konkuruoti su TEO LT, AB valdymo, rinkodaros, technologijų, finansinių išteklių bei kitose srityse. Ypač įvertinus TEO LT, AB metalinės vytytos poros linijos prieigos tinklo dydį ir tinklo geografinį paplitimą Lietuvos Respublikoje. Todėl darytina išvada, kad TEO LT, AB disponuojamos infrastruktūros, įskaitant RKKS ir šviesolaidines linijų skaidulas, šiuo metu dubliuoti neįmanoma, kas ženkliai riboja veiksmingos konkurencijos atsiradimą tiek didmeninės, tiek mažmeninių paslaugų rinkose. Infrastruktūros kontrolė TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą prieš konkurentus mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų rinkose.

Remiantis aukščiau išdėstyta informacija, galima teigti, kad įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai yra aukšti, dėl:

1. potencialiems Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos dalyviams reikalingu investicijų į pasyvią tinklo infrastruktūrą dydžio;
2. potencialūs atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėjai galėtų vystyti nuosavą vietinių FTTH linijų tinklą, pasinaudodami vertikalčiai susijusią prieigą prie Kitos pasyvios infrastruktūros (RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų), tačiau nuosavai Kitai pasyviai infrastruktūrai išvystyti taip pat reikalingos didelės investicijos;
3. dėl koncentruotos tiek Pasyvios tinklo infrastruktūros, tiek Kitos pasyvios infrastruktūros kontrolės (TEO LT, AB disponuoja tiek didžiausiu vietinių FTTH linijų prieigos tinklu, tiek labiausiai išvystyta RKKS Lietuvos Respublikoje, tiek reikšminga šviesolaidinių linijų skaidulų infrastruktūros dalimi) Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje nėra sudaromos sąlygos potencialiems Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėjams įeiti į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką.

6.2.1.4. Pirkėjo derybinė galia

Kaip nurodyta Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimo Nr. 52 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“ (Žin., 2000, Nr. 52-1516) 8 punkte vienpusė lemiama įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybės

elgtis atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų, daryti poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms (pvz., derybinis spaudimas, ignoravimas), dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjas turi derybinę galią, kai produkto teikėjui padidinus produkto ir (ar) paslaugos kainas ar pabloginus produkto ir (ar) paslaugos savybes, pirkėjas turi galimybę pasinaudoti atitinkamoje rinkoje siūlomų produktų ir (ar) paslaugų alternatyvomis, įskaitant alternatyvaus teikėjo pasirinkimą. Pirkėjo derybinė galia nusako pirkėjų galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką produkto ir (ar) paslaugos pardavėjui.

Pirkėjo derybinė galia vertinama pagal tai, ar atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos gavėjas galėtų daryti vienpusę lemiamą įtaką TEO LT, AB, jei bendrovė pradėtų teikti atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos paslaugas, t. y. sėkmingai derėtis su TEO LT, AB dėl atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos kainos ir (ar) paslaugos teikimo sąlygų bei atsisakyti pirkti atsietą priegigą prie vietinės FTTH linijos iš TEO LT, AB, pakeičiant šį paslaugos teikėją kitu.

Atsižvelgiant į tai, kad didmeninės atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos paslaugos Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje nebuvo teikiamos, turimais duomenimis, derybos dėl didmeninės atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos nevyko. Tačiau paminėtina, kad atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos ir priegigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros (RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų) yra vertikaliai susijusios, ankstesniuose Ataskaitos skyriuose (žr. Ataskaitos 6.2.1.2, 6.2.1.3 skyrius) buvo paminėta, kad elektroninių ryšių paslaugų teikėjų derybos dėl tokios priegigos dažnai nebuvo sėkmingos. Jei TEO LT, AB teikia paslaugų teikėjams nepalankų vertikaliai susijusios priegigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos) pasiūlymą arba atsisako tokią priegigą suteikti (pvz., dėl techninių sąlygų tyrimo rezultatų), priegigos gavėjai neturi galimybės pasirinkti kitą atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikaliai susijusios priegigos (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos) teikėją, kurio nustatytos atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikaliai susijusios priegigos (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos) sąlygos yra palankesnės ar visai priimtinos. RRT pateikti elektroninių ryšių teikėjų skundai tiek dėl vienašališkai padidintų vertikaliai susijusios priegigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros kainų, tiek dėl šios priegigos teikimo sąlygų rodo, jog nėra vienas esamas ar potencialus vertikaliai susijusios priegigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros pirkėjas nedaro vienpusės ir lemiamos įtakos TEO LT, AB dėl vertikaliai susijusios priegigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų kainų, nei dėl kitų jos teikimo sąlygų. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia egzistuotų Atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nėra.

6.2.1.5. Potenciali konkurencija

Potencialią konkurenciją Atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje gali sąlygoti alternatyvūs šios paslaugos teikėjai, kurie konkuruos tarpusavyje, siekdami parduoti atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos paslaugas. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje nei vienas paslaugų teikėjas, galintis teikti atsietą priegigą prie vietinės FTTH linijos, neturėjo tokios vietinių FTTH linijų infrastruktūros, kaip TEO LT, AB. Kiti paslaugų teikėjai kartu paėmus pagal vietinių FTTH linijų skaičių 2008 m. gruodžio 31 d. turėjo 1,84 proc. visų vietinių FTTH linijų.

Norint sudaryti lygiavertę konkurenciją TEO LT AB, reikia, kad potencialūs atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos teikėjai vystytų nuosavą šviesolaidinę FTTH priegigos tinklą Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau potencialūs atsietos priegigos prie vietinės FTTH linijos

teikėjai teigia, kad kol kas Lietuvos Respublikoje nėra vienas elektroninių ryšių paslaugų teikėjas neturi reikiamų finansinių išteklių išvystyti nuosavą šviesolaidinį FTTH prieigos tinklą, tokiu mastu, kokiu disponuoja TEO LT, AB, nes pagrindinė kliūtis yra, ta, kad TEO LT, AB dažnai nesuteikia vertikalčiai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros (RKKS ir šviesolaidinių linijų skaidulų).

Įvertinus TEO LT, AB disponuojamos infrastruktūros kontrolę, teikiamoms elektroninių ryšių paslaugoms fiksuotoje vietoje (didmeninių ir mažmeninių) būdingą vertikalų integruotumą ir tai, kad įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai yra aukšti, darytina išvada, kad potenciali konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje artimiausiu metu yra mažai tikėtina.

Išvada:

Vadovaudamasi išvardintais argumentais, RRT konstatuoja, kad TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 98,16 proc. visų vietinių FTTH linijų, kuriomis galima teikti atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugas. TEO LT, AB taip pat turėjo labiausiai išvystytą vertikalčiai susijusią Kitą pasyvią infrastruktūrą (91,42 proc. RKKS, bei 40,15 proc. šviesolaidinių linijų skaidulų rinkos). Vertikalios integracijos egzistavimas suteikia TEO LT, AB ženklų pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius bei sudaro nevienodas konkurencines sąlygas esantiems ir potencialiems rinkos dalyviams veikti mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, kur paslaugų teikimui yra naudojamos vietinės FTTH linijos. Įėjimo į tiek Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką, tiek į prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros rinką barjerai yra aukšti. Nei vienas esamas ar potencialus prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros pirkėjas nedaro vienpusės ir lemiamos įtakos TEO LT, AB dėl prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų kainų, nei dėl kitų jos teikimo sąlygų. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia egzistuočių Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nėra. Įvertinus TEO LT, AB disponuojamos infrastruktūros kontrolę, teikiamoms paslaugoms (didmeninių ir mažmeninių) būdingą vertikalų integruotumą ir tai, kad įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai yra aukšti, darytina išvada, kad potenciali konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje artimiausiu metu yra mažai tikėtina.

6.3. Konkurencijos problemos atitinkamose rinkose

6.3.1. Konkurencijos problemos Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos struktūrą, vertikalų integraciją, įėjimo į rinką barjerus, pirkėjo derybinę galią, potencialią konkurenciją), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

- Pagal nuosavybės teise priklausančių vietinių metalinių vytos poros linijų skaičių, TEO LT, AB 2008 m. gruodžio 31 d. turėjo 98,47 proc. visų Lietuvos Respublikoje

buvusių vietinių metalinių vytos poros linijų, kuriomis potencialiai gali būti teikiamos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos.

TEO LT, AB, viešai skelbianti standartinį pasiūlymą atsietai prieigai prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikti, Tiriomojo laikotarpio pabaigoje (2008 m. gruodžio 31 d.) buvo sudariusi dvi sutartis dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo ir teikė visiškai atsietą prieigą prie 478 vietinių metalinės vytos poros linijų.

- TEO LT, AB teikiama atsietai prieigai prie vietinės metalinės vytos poros linijos būdingas vertikalus integruotumas, kuris suteikia TEO LT, AB pranašumą prieš kitus ūkio subjektus bei sąlygoja nevienodas konkurencines sąlygas tiek Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje, tiek mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose.
- Įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinką barjerai dėl TEO LT, AB kontroliuojamos sunkiai dubliuojamos pasyvios tinklo infrastruktūros yra aukšti.
- Ūkio subjektai, perkantys ar ketinantys pirkti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos iš TEO LT, AB, pirkėjo derybinės galios neturi.
- Potencialios konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nėra.

Atlikus konkurencijos veiksmingumo Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje tyrimą, RRT konstatuoja, kad konkurencija Atsietos prieigos vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos šioje rinkoje problemas:

1. Vertikali integracija ir disponuojamos pasyvios tinklo infrastruktūros kontrolė, nesant reguliavimo, TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą kitų paslaugų teikėjų atžvilgiu:

- nepagrįstai aukštų kainų (angl. *Excessive Prices*) ir kryžminio subsidijavimo pritaikymo galimybės. Nesant kainų kontrolės, TEO LT, AB gali nepagrįstai didinti ir taikyti nepagrįstai aukštas kainas, kainų spaudimą ir kryžminį subsidijavimą bei diskriminuoti atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjus;
- kainų diskriminavimo pritaikymo galimybės. Vertikaliai integruotas TEO LT, AB, turintis didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros rinkoje turi galimybę ir motyvus diskriminuoti kainomis atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjus.

2. TEO LT, AB, nesant reguliavimo, turi motyvų ir galimybes nesuteikti atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos, nes atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos suteikimas kitiems paslaugų teikėjams tuo pačiu reiškia, jog mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose didėja rinkos dalyvių skaičius ir didėja konkurencija tarp jų. O TEO LT, AB yra suinteresuota savo rinkos dalies atitinkamose mažmeninėse rinkose išlaikymu ir (ar) didinimu.

3. Respondentų teigimu, nors TEO LT, AB viešai skelbia standartinį pasiūlymą teikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos, bet atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjai turi kreiptis į TEO LT, AB dėl detalaus atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sąlygų išaiškinimo. Respondentai, kurie vedė derybas su TEO LT, AB dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo nurodė, kad ilgai trunkančių derybų su TEO LT, AB metu, paaiškėja naujų atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo aplinkybių.

Išvada

Remiantis aukščiau išdėstytais aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje konkurencija nėra veiksminga.

6.3.2. Konkurencijos problemos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos struktūrą, vertikalią integraciją, įėjimo į rinką barjerus, pirkėjo derybinę galią, potencialią konkurenciją), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

- TEO LT, AB, Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 98,16 proc. visų Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių FTTH linijų, kuriomis potencialiai galima suteikti atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugas;
- atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugai ir prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugoms būdingas vertikalus integruotumas, kuris suteikia TEO LT, AB pranašumą prieš kitus paslaugų teikėjus bei sąlygotų nevienodas konkurencines sąlygas tiek vystant prieigos prie vietinės FTTH linijos tinklus, tiek mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose;
- TEO LT, AB, viešai skelbianti pasiūlymą vertikaliam susijusiai prieigai prie RKKS teikti, Tiriamojo laikotarpio pabaigoje (2008 m. gruodžio 31 d.) turėjo 91,42 proc. visų Respondentų nuosavybės teise disponuojamo RKK ilgio bei 40,15 proc. suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų, Lietuvos Respublikos teritorijoje;
- įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai dėl TEO LT, AB kontroliuojamos sunkiai dubliuojamos tiek pasyvios tinklo infrastruktūros ir Kitos pasyvios infrastruktūros yra aukšti;
- nė vienas esamas ar potencialus prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros pirkėjas nedaro vienpusės ir lemiamos įtakos TEO LT, AB dėl prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų kainų, nei dėl kitų jos teikimo sąlygų. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia egzistuotų atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nėra;
- potencialios konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje nėra.

Atlikus konkurencijos veiksmingumo Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje tyrimą, RRT konstatuoja, kad konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos šioje rinkoje problemas:

1. Vertikali integracija ir disponuojamos infrastruktūros kontrolė TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą kitų paslaugų teikėjų atžvilgiu:

- TEO LT, AB, nesant reguliavimo, turėtų galimybių ir motyvų taikyti skirtingas atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikimo sąlygas per vertikaliam susijusių prieigų prie RKKS, šviesolaidinių linijų skaidulų teikimo sąlygas, skirtingiems asmenims.
- nepagrįstai aukštų kainų (angl. *excessive prices*) ir kryžminio subsidijavimo pritaikymo galimybės. Nesant kainų kontrolės, TEO LT, AB gali nepagrįstai didinti vertikaliam susijusių prieigų prie RKKS, šviesolaidinių linijų skaidulų kainas, t. y. nustatyti kainas, kurios yra nepagrįstos patiriamomis sąnaudomis ir taip riboti konkurenciją Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje. Net ir tuo atveju, kai egzistuoja toks kainų kontrolės

mechanizmas, kaip įpareigojimas teikiamų paslaugų kainas orientuoti į sąnaudas, tas pats tikslas gali būti pasiektas nepagrįstai priskiriant sąnaudas didmeniniams prieigos produktams ir (ar) paslaugoms;

- kainų diskriminavimo pritaikymo galimybės. Vertikaliai integruotas ūkio subjektas TEO LT, AB, turintis didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje turi galimybę ir motyvaciją diskriminuoti potencialius atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėjus vertikalčiai susijusių prieigų prie RKKS, šviesolaidinių linijų skaidulų kainomis, uždėdamas šių vertikalčiai susijusių prieigų paslaugų gavėjams papildomus užmokesčius, o taip pat – taikydamas paslaugų gavėjams skirtingas kainas nei taiko sau ar savo padaliniams ir (ar) dukterinėms įmonėms.

2. TEO LT, AB neturi motyvų siūlyti atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugos ir turi motyvų ir galimybes nesuteikti atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikalčiai susijusių prieigų prie Kitos pasyvios infrastruktūros, nes:

- Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikalčiai susijusių prieigų prie Kitos pasyvios infrastruktūros suteikimas kitiems paslaugų teikėjams tuo pačiu reiškia, jog mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, didėja rinkos dalyvių skaičius ir didėja konkurencija tarp jų, kas TEO LT, AB yra nenaudinga. Rinkos tyrimo Respondentai, kurie vedė derybas su TEO LT, AB dėl vertikalčiai susijusios prieigos prie RKKS teikimo, nurodė, kad TEO LT, AB vilkina derybas ir nepatenkina potencialių atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos gavėjų prašymų suteikti mažesnes prieigos prie RKKS kainas ir (ar) palankesnes paslaugų teikimo sąlygas, kurios padėtų vystyti vietinius FTTH prieigos tinklus Lietuvos Respublikoje;
- jei paslaugų teikėjas pirktų atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos ir (ar) vertikalčiai susijusių prieigų prie Kitos pasyvios infrastruktūros (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos) paslaugas iš TEO LT, AB, tai šis paslaugų teikėjas tokios prieigos pagrindu teiktų mažmenines elektroninių ryšių paslaugas savo galutiniams paslaugų gavėjams, arba vystytų savo vietinį FTTH prieigos tinklą. Tai palengvintų kitų paslaugų teikėjų įėjimą tiek į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos, tiek į mažmeninės elektroninių ryšių paslaugų rinkas, sąlygotų didėjančią konkurenciją atitinkamose rinkoje ir apsunkintų TEO LT, AB galimybes varžyti konkurenciją atitinkamose rinkose.

3. TEO LT, AB Tiriamuoju laikotarpiu neteikė standartinio pasiūlymo atsietai prieigai prie vietinės FTTH linijos teikti, tačiau TEO LT, AB turi motyvus ir galimybes riboti informacijos teikimą apie vertikalčiai susijusią prieigą prie Kitos pasyvios infrastruktūros ir taip apsunkinti kitų paslaugų teikėjų įėjimą tiek į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos, tiek į mažmeninės elektroninių ryšių paslaugų rinkas:

- TEO LT, AB neteikia išankstinės informacijos apie RKKS maršrutus ir laisvas vietas RKK. Nors TEO LT, AB viešai skelbia standartinį pasiūlymą teikti vertikalčiai susijusią prieigą prie RKKS, tačiau TEO LT, AB reikalauja, kad prieigos prie RKKS gavėjas teikdamas nustatytos formos techninių sąlygų tyrimo užsakymą iš anksto nurodytų pageidaujamas nuomoti RKK atkarpas. Tuo tarpu TEO LT, AB nenustato, iš kur ūkio subjektas siekiantis gauti prieigą prie TEO LT, AB valdomos RKKS turi gauti informaciją apie esamas RKK atkarpas. Rinkos tyrimo Respondentai, kurie vedė derybas su TEO LT, AB dėl vertikalčiai susijusios prieigos prie RKKS paslaugų ar siekė išsiaiškinti ir įvertinti paslaugos teikimo sąlygas, nurodė, kad TEO LT, AB informacijos pateikimo (techninių sąlygų tyrimo) terminai yra nepagrįstai ilgi, ilgai, daugiau nei 3 mėn. truncančių techninių sąlygų tyrimo rezultatai dažnai būna neigiami. Be to, TEO LT, AB matydama paslaugų teikėjų perspektyvinius planus plėtoti prieigos tinklus, turi sąlygas ir motyvus ilgai truncančių techninių sąlygų tyrimo metu patiesti nuosavus kabelius vietoje, kurioje paslaugų teikėjas

buvo pareiškęs norą patiesti vietinę liniją. Taipogi, TEO LT, AB disponuodama nuosava plačiai išvystyta RKKS, turi motyvų neišverti nenaudojamus kabelius ar rezervuoti vietą 24 mėn. laikotarpiu bei tokiu būdu diskriminuoti ūkio subjektus prašančius vertikaliai susijusios prieigos prie RKKS.

- TEO LT, AB teikiamos vertikaliai susijusios prieigos prie šviesolaidinės linijų skaidulos paslaugos gavėjai, kurie siekė gauti šią prieigą, nurodė, kad TEO LT, AB po ilgų, daugiau nei 3 mėn. trunkančių techninių sąlygų tyrimo, dažnai pateikia neigiamus rezultatus ir tokiu būdu diskriminuoja paslaugų teikėjus, prašančius vertikaliai susijusios prieigos prie šviesolaidinės linijos skaidulos.

Išvada:

Remiantis aukščiau išdėstytais aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje konkurencija nėra veiksminga.

6.4. Didelę įtaką atitinkamose rinkose turinčių ūkio subjektų įvardijimas

6.4.1. Didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos turinčių subjektų įvardijimas

Atsižvelgdama į Ataskaitoje išdėstytą informaciją, RRT konstatuoja, kad:

1. Ūkio subjekto TEO LT, AB teikiamą atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugą sudaro vietinės metalinės vytos poros linijos nuo abonento valdoje esančio tinklo galinio taško iki pagrindinio skirstomojo stovo ar ekvivalentinės priemonės suteikimas kitam ūkio subjektui, kuris ketina teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas fiksuotoje vietoje galutiniams paslaugų gavėjams.

2. Ūkio subjektas TEO LT, AB pagal nuosavybės teise priklausančių vietinių metalinių vytos poros linijų skaičių, Tiriamojo laikotarpio pabaigoje (2008 m. gruodžio 31 d.) turėjo 98,47 proc. visų metalinės vytos poros linijų, kuriomis galima teikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos.

3. Ūkio subjektas TEO LT, AB buvo vienintelis, kuris Tiriamuoju laikotarpiu teikė atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugas ir buvo pasirašęs 2 sutartis (su 2 ūkio subjektais) dėl atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugų teikimo ir kurių pagrindu teikė visiškai atsietą prieigą prie 478 vietinių metalinės vytos poros linijų.

4. Ūkio subjektas TEO LT, AB Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia, kuri galėtų įtakoti atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sąlygas.

5. Ūkio subjektas TEO LT, AB Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nesusiduria nei su realia, nei su potencialia konkurencija, galinčia įtakoti atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos teikimo sąlygas.

RRT konstatuoja, kad ūkio subjektas TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 98,47 proc. Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos dalį (pagal vietinių metalinių vytos poros linijų skaičių), įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros

linijos rinką barjerai yra aukšti, esami ir potencialūs Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos pirkėjai neturi pirkėjo derybinės galios ir potencialios konkurencijos šioje rinkoje nėra. Šios aplinkybės leidžia ūkio subjektui TEO LT, AB elgtis Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje nepriklausomai nuo potencialių konkurentų didmeninėje rinkoje, konkurentų mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos gavėjų (ar turinčių ketinimų pirkti iš ūkio subjekto TEO LT, AB atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslauga) bei galutinių paslaugų gavėjų.

Išvada:

Atsižvelgdama į aukščiau išvardintus argumentus, RRT daro išvadą, kad ūkio subjektas TEO LT, AB turi didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje.

6.4.2. Didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos turinčių subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad:

1. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugą sudaro vietinės FTTH linijos, nuo abonto valdoje esančio tinklo galinio taško iki pagrindinio skirstomojo stovo ar ekvivalentinės priemonės suteikimas kitam ūkio subjektui, kuris ketina teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas fiksuotoje vietoje galutiniams paslaugų gavėjams.

2. Ūkio subjektas, norėdamas teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas vietinėmis FTTH linijomis, turėtų arba pirkti atsietą prieigą prie vietinės FTTH linijos iš atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėjo, arba tiesti nuosavą FTTH liniją, pasinaudojant vertikaliai susijusia prieiga prie Kitos pasyvios infrastruktūros – RKKS arba šviesolaidinės linijų skaidulos.

3. Ūkio subjektas TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje (2008 m. gruodžio 31 d.) mažmeninėms elektroninių ryšių paslaugoms teikti naudojo 98,16 proc. visų Lietuvos Respublikoje buvusių vietinių FTTH linijų. Ūkio subjektas TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 91,42 proc. bendro Respondentų nuosavybės teise disponuojamo RKK ilgio, o taip pat buvo viena didžiausių šviesolaidinių linijų skaidulų teikėja (pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių užėmė 40,15 proc., pagal gautas pajamas iš šviesolaidinių linijų skaidulų veiklos – 50,8 proc. rinkos) Lietuvos Respublikos teritorijoje.

4. Nė vienas esamas ar potencialus prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros pirkėjas nedaro vienpusės ir lemiamos įtakos TEO LT, AB dėl prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros paslaugų kainų, nei dėl kitų jos teikimo sąlygų. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia egzistuotų Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nėra.

5. Potenciali konkurencija Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje nenustatyta.

6. Ūkio subjektas TEO LT, AB neturi motyvų teikti atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos paslaugos ir turi motyvų ir galimybes nesuteikti vertikaliai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos), nes tai apsunkintų TEO LT, AB galimybes išlaikyti ir (ar) didinti rinkos dalis ne tik Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, bet ir mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų, rinkose.

7. TEO LT, AB turi motyvų ir galimybes vienašališkai nustatyti vertikaliai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros (prie RKKS ar šviesolaidinės linijų skaidulos) teikimo

sąlygas (kainą, kokybę, informacijos teikimo sąlygas bei detalumą ir informacijos teikimo terminus ir kt.).

8. Ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvus ir galimybes diskriminuoti kitus ūkio subjektus esančius ar ketinančius įeiti į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką, nustatant jiems skirtingas vertikalčiai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros kainas, lyginant su kainomis, kuriomis teikia analogišką paslaugą sau.

RRT konstatuoja, kad ūkio subjektas TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 98,16 proc. Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos dalį (pagal vietinių FTTH linijų skaičių), o taip pat – 91,42 proc. nuosavybės teise disponuojamų RKK ilgio bei buvo viena didžiausių šviesolaidinių linijų skaidulų teikėja (pagal suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų skaičių užėmė 40,15 proc., pagal gautas pajamas iš šviesolaidinių linijų skaidulų veiklos – 50,8 proc. rinkos) Lietuvos Respublikos teritorijoje. Įėjimo į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką barjerai yra aukšti, nė vienas esamas ar potencialus prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros pirkėjas pirkėjo derybinės galios neturi, aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia egzistuočių Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nėra ir potenciali konkurencija šioje Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, nenustatyta. Dėl šių aplinkybių ūkio subjektas TEO LT, AB gali elgtis Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje nepriklausomai nuo potencialių konkurentų didmeninėje rinkoje, konkurentų mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, potencialių atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos gavėjų bei galutinių paslaugų gavėjų.

Atsižvelgdama į aukščiau išvardintus argumentus, RRT daro išvadą, kad ūkio subjektas TEO LT, AB turi didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje.

Kiti potencialūs atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos teikėjai, kurie mažmeninėms elektroninių ryšių paslaugoms teikti Lietuvos Respublikos teritorijoje naudojo vietines FTTH linijas užėmė 1,84 proc. rinkos nepripažįstami didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje turinčiais ūkio subjektais.

6.5. Ūkio subjektą TEO LT, AB sudarantys juridiniai asmenys

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (TEO LT, AB) ir visi pagal Ataskaitos 3 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys.

TEO LT, AB anketos duomenimis, 62,94 proc. TEO LT, AB akcijų valdė Danijos įmonė „Amber Teleholding A/S“, 7,94 proc. akcijų valdė Hansabank Clients²⁰.

„Amber Teleholding“ A/S kontrolinį akcijų paketą valdo Švedijos įmonė „Telia Sonera“ AB, kuri tiesiogiai ar per antrines įmones veikia Danijoje, Norvegijoje, Suomijoje, Švedijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Estijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Jungtinėje Karalystėje, Olandijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Slovėnijoje, Vokietijoje, Azerbaidžane, Gruzijoje, Moldovoje, Kazachstane, Rusijoje, Turkijoje, Singapūre, Jungtinėse Amerikos Valstijose bei kitose valstybėse.

„Telia Sonera“ AB valdo po vieną fiksuoto ir judriojo telefono ryšio operatorių kiekvienoje Baltijos valstybėje: Lietuvoje – TEO LT, AB (istorinis viešojo fiksuoto telefono ryšio operatorius) ir UAB „Omnitel“ (viešojo judriojo telefono ryšio operatorius), Latvijoje – „Lattelecom“ SIA (istorinis viešojo fiksuoto telefono ryšio operatorius) ir „Latvijas Mobilais Telefons“ SIA (viešojo

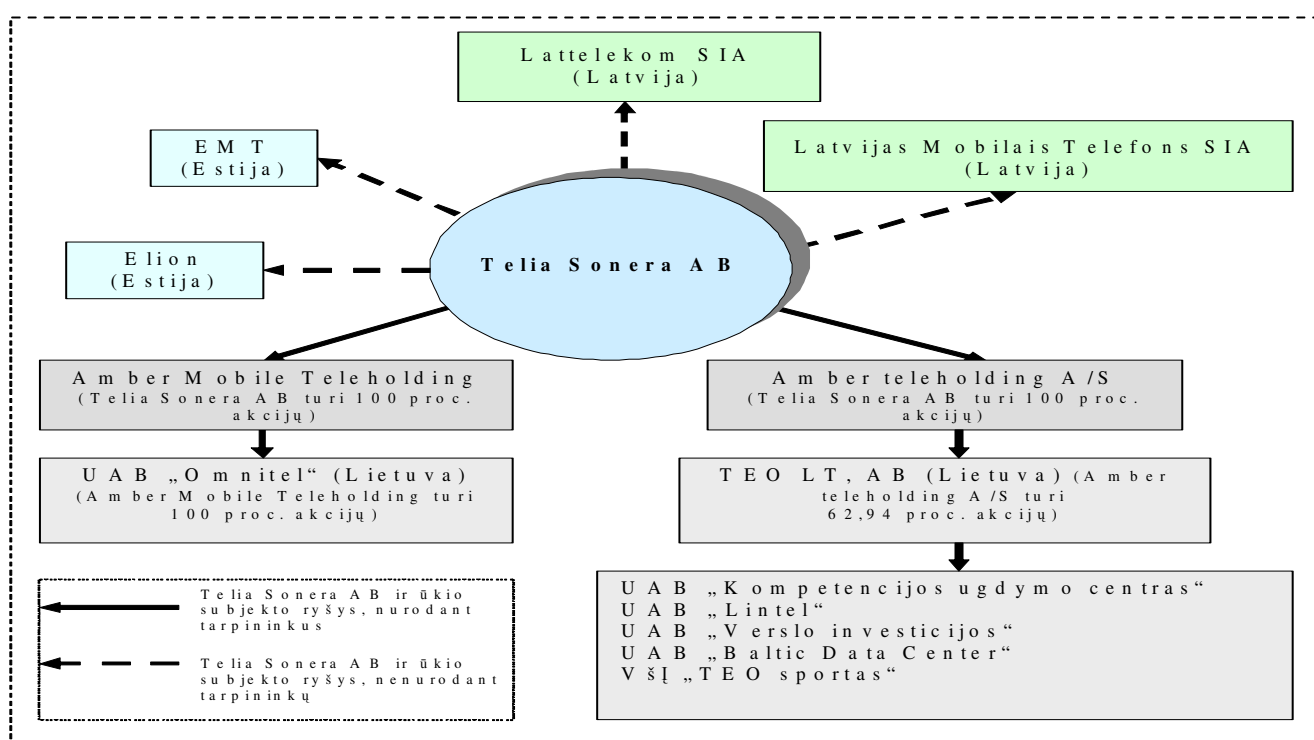
²⁰ Nurodyti visi šio banko klientai jų nekonkretizuojant.

judriojo telefono ryšio operatorius), Estijoje – „Elion“ (istorinis viešojo fiksuoto telefono ryšio operatorius) ir „EMT“ (viešojo judriojo telefono ryšio operatorius).

Atsižvelgiant į „Telia Sonera“ AB nuosavybės ryšius daugelyje valstybių, „Telia Sonera“ AB grupė turi galimybes koordinuoti aukščiau nurodytų juridinių asmenų veiksmus. Vadinasi, įmonė „Telia Sonera AB“ netiesiogiai valdo Lietuvos Respublikos istorinį viešuosius fiksuoto telefono ryšio tinklus ir (ar) paslaugas teikiančių operatorių TEO LT, AB.

Rinkos tyrimo Anketoje TEO LT, AB nurodė, kad turi 5 dukterines įmones: UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Lintel“, UAB „Verslo investicijos“, UAB „Baltic Data Center“, ir VšĮ „TEO sportas“.

18 paveikslas. TEO LT, AB ir susiję asmenys

Atsižvelgdama į Ataskaitos 3 priede nurodytus susijusių juridinių asmenų nustatymo kriterijus, RRT nustato, kad ūkio subjektą TEO LT, AB sudaro TEO LT, AB kartu su susijusiais juridiniais asmenimis UAB „Omnitel“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Lintel“, UAB „Verslo investicijos“, UAB „Baltic Data Center“, VšĮ „TEO sportas“.

7. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATITINKAMOSE RINKOSE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, ir atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt.

Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipa nustato, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir susijungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. Be to, Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje neleistų tarpusavyje derėtis dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Tai daryti nacionalines reguliavimo institucijas įpareigoja ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 3 dalis. Taigi, vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalies ir Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis, RRT turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad skiriant įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti šiuos įpareigojimus, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydama tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą, todėl šiame Ataskaitos skyriuje RRT nustato, palieka galioti ar pakeičia įpareigojimus ūkio subjektui TEO LT, AB turinčiam didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje ir Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų tinkami ir atitinka Ataskaitos 6.3.1 ir 6.3.2 skyriuose nustatytų konkurencijos problemų prigimtį, proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

7.1. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATSIETOS PRIEIGOS PRIE VIETINĖS METALINĖS VYTOS POROS LINIJOS RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI

Kadangi ūkio subjektas TEO LT, AB turi didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17

straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos tiriamoje rinkoje problemas.

Ūkio subjektas TEO LT, AB, parduodamas atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką šios paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia vystytis savaiminei konkurencijai ir gali sudaryti sąlygas galimam TEO LT, AB piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

Konstatuojame, jog nuo 2006 m. atlikto Atsietos prieigos rinkos tyrimo Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkoje konkurencijos problemos nepasikeitė (žr. Ataskaitos 6.3.1 skyrių), todėl vadovaujantis Taisyklių 21 punktu, ūkio subjektui TEO LT, AB visa apimtimi paliekami galioti įpareigojimai, nustatyti RRT direktoriaus 2006 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-818 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB turinčio didelę įtaką didmeninės atsietos prieigos (įskaitant iš dalies atsietą prieigą) prie vietinės metalinės vytos poros linijos ir dalinės vietinės metalinės vytos poros linijos, skirtos plačiajuosčio ryšio ir balso paslaugoms teikti, rinkoje“ (Informaciniai pranešimai, 2006, Nr. 54-589), nes:

1. Įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines elektroninių ryšių paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų pasirinkimo galimybes. Įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO LT, AB privalės suteikti atsietą prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo bus priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

2. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu TEO LT, AB nebus įtakotos galimo ūkio subjekto TEO LT, AB diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos. Taigi nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje bei 1 straipsnio 5 dalyje.

3. Skaidrumo įpareigojimas užtikrina galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas antikoncepcinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslauga rinkoje teikiama jų nediskriminuojant bei užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą. Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksnių, informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

4. Kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimai užtikrins, kad atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslauga bus teikiama tokiomis kainomis, kurios būtų pagrįstos sąnaudomis (atsižvelgiant į protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą).

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektui TEO LT, AB atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos kainą grindžiant sąnaudomis (atsižvelgiant į protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą) nebus palaikomos pernelyg aukštos atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos kainos, tuo darant žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

5. Vykdydamas apskaitos atskyrimo įpareigojimą, ūkio subjektas TEO LT, AB privalo atskirai tvarkyti su atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslauga susijusios veiklos (pajamų, sąnaudų, turto bei išipareigojimų) apskaitą ir tas užtikrins galimybę įgyvendinti nediskriminavimo, skaidrumo bei kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimų vykdymą, todėl apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

7.2. ĮPAREIGOJIMAI DIDELĘ ĮTAKĄ ATSIETOS PRIEIGOS PRIE VIETINĖS FTTH LINIJOS RINKOJE TURINČIAM ŪKIO SUBJEKTUI

Atlikus konkurencijos veiksmingumo Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje tyrimą, nustatyta, kad ūkio subjektas TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 98,16 proc. visų vietinių FTTH linijų Lietuvos Respublikoje bei disponavo didžiaja dalimi vertikalčiai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros – Tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 91,42 proc. viso RKK ilgio ir 40,15 proc. suteiktų šviesolaidinių linijų skaidulų, Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kadangi ūkio subjektas TEO LT, AB turi didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos tiriamoje rinkoje problemas.

RRT pažymi, kad Lietuvos Respublikoje Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinka yra naujai besivystanti rinka, nes Tiriamojo laikotarpio pabaigoje, visos Lietuvos Respublikos teritorijoje buvusios vietinės FTTH linijos, bendroje vietinių šviesolaidinių linijų struktūroje sudarė 9,3 proc., o palyginti su vietinėmis metalinės vytos poros linijomis, sudarė 2,13 proc. pastarųjų linijų skaičiaus. RRT mano, kad jei būtų nustatomi įpareigojimai atsietai prieigai prie vietinės FTTH linijos, reguliavimas neigiamai paveiktų NGA FTTH prieigos tinklų Lietuvos Respublikoje plėtrą ir sumažintų Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos dalyvių motyvaciją investuoti į NGA FTTH prieigos tinklus bei neskatintų naujų rinkos dalyvių atsiradimo. Be to, esant dabartinei ekonominei situacijai, investicijų į elektroninių ryšių infrastruktūrą skatinimas yra ypač aktualus, todėl yra tikslinga konkurencijos problemas Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje spręsti nustatant tik tuos įpareigojimus, kurie sudarys palankias sąlygas NGA FTTH prieigos tinklų vystymuisi, šiuo atveju, įpareigojimus, susijusius su vertikalčiai susijusia prieiga prie Kitos pasyvios tinklo infrastruktūros.

Įpareigojimų nustatymas vertikalčiai susijusiai prieigai prie Kitos pasyvios tinklo infrastruktūros ne tik išspręstų Ataskaitos 6.3.2 skyriuje nustatytas konkurencijos problemas ir palengvintų FTTH prieigos tinklų vystymąsi, bet ir paskatintų naujų rinkos dalyvių, galinčių suteikti prieigą prie vietinės FTTH linijos, atsiradimą. Tai didintų infrastruktūra grįstą konkurenciją didmeninėse ir mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose bei sudarytų sąlygas veiksmingai konkurencijai atsirasti. Be to, nustatyti įpareigojimai vertikalčiai susijusiai prieigai prie Kitos pasyvios tinklo infrastruktūros, sumažintų vyraujančius infrastruktūros, finansinius barjerus varžančius plačiajuosčio ryšio plėtrą Lietuvos Respublikoje.

Konkurencijos veiksmingumo Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, tyrimo metu buvo nustatyta, kad šioje rinkoje konkurencijos problemos kyla iš vertikaliai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios tinklo infrastruktūros kontrolės. RRT, įvertinusi, kad Infrastruktūros įrengimo taisyklėse jau yra nustatyti tam tikri reikalavimai, susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie Kitos pasyvios infrastruktūros teikimu, kuriuos TEO LT, AB privalo vykdyti kaip Kitos pasyvios infrastruktūros valdytojas, nustato ūkio subjektui TEO LT, AB tik tuos įpareigojimus, kurie nėra numatyti Infrastruktūros įrengimo taisyklėse, bet yra būtini spręsti konkurencijos problemoms, nustatytoms Ataskaitos 6.3.2. skyriuje, todėl toliau šiame skyriuje detalizuojami:

1. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie RKKS paslauga.
2. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslauga.

7.2.1. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie RKKS paslauga

7.2.1.1. Įpareigojimas suteikti prieigą

Ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvų ir galimybių kitiems ūkio subjektams nesuteikti prieigos prie RKKS bei taip riboti kitų ūkio subjektų galimybes teikti mažmenines elektroninių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams (2 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių).

Infrastruktūros įrengimo taisyklės nustato tam tikrus reikalavimus, susijusius su prieigos prie ūkio subjekto valdomos infrastruktūros teikimu. Taigi vadovaujantis Infrastruktūros įrengimo taisyklės nuostatomis TEO LT, AB privalo suteikti prieigą prie jo valdomos RKKS. Todėl pakartotinai nustatyti, pvz., prieigos prie RKKS įpareigojimą, nurodytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nėra tikslinga. Tačiau Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 2, 3 ir 8 punktuose nurodyti įpareigojimai nėra nustatyti Infrastruktūros įrengimo taisyklėse, todėl, kaip yra išaiškinta žemiau, jų nustatymas yra proporcingas bei pagrįstas.

Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytas įpareigojimas sąžiningai derėtis su ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą yra būtinas, kadangi TEO LT, AB turi motyvą ir galimybes derėtis nesąžiningai, vilkinti derybas dėl prieigos prie RKKS suteikimo ir taip stabdyti NGA tinklą, kuriais teikiamos elektroninių ryšių paslaugos galutiniams paslaugų gavėjams, plėtrą. Tokiu būdu nesąžiningos derybos tiesiogiai įtakoja ūkio subjekto TEO LT, AB konkurentų mažmeninėse rinkose veiklą ir sudaro prielaidas nesąžiningai konkurencijai. Todėl RRT daro išvadą, kad Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytas įpareigojimas sąžiningai derėtis su ūkio subjektais, prašančiais suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Ūkio subjektas TEO LT, AB turi ne tik motyvų, bet ir galimybių, įtakoti kitų ūkio subjektų vykdomą elektroninių ryšių veiklą ir taip nesąžiningai įgyti konkurencinį pranašumą. Kaip yra nurodyta Ataskaitos 3.2.2 skyriuje, ūkio subjektas TEO LT, AB valdoma RKKS naudojasi ženklus ūkio subjektų, teikiančių savo elektroninių ryšių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams, skaičius, taigi prieigos prie RKKS teikimo nutraukimas turėtų neigiamos įtakos tiek prieigos prie RKKS gavėjams, tiek galutiniams paslaugų gavėjams, kuriems elektroninių ryšių paslaugos yra teikiamos prieigos prie RKKS gavėjų. Todėl teigtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 3

punkte nustatytas įpareigojimas nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje. Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 8 punkte numatyta priemonė suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti, yra nustatoma siekiant užtikrinti, kad prieigos gavėjas turėtų lygias galimybes gauti prieigą, lyginant jas su prieigos teikėjo galimybėmis. Pvz., prieigos teikėjas gali savo įmonės viduje naudoti elektronines paraiškų prieigai prie RKKS gauti formavimo bei teikimo priemones. Atsakymai dėl galimybės suteikti prieigą taip pat gali būti teikiami elektroninėmis priemonėmis. Šių priemonių taikymas leidžia ženkliai supaprastinti formalumą, susijusių su prieigos gavimu sutvarkymą, bei tuo pačiu sumažinti finansinių bei žmogiškųjų išteklių poreikį. Sąlygos, kai prieigos prie RKKS teikėjas taiko tokias elektronines priemones tik sau, tuo tarpu, kai kiti prieigos prie RKKS gavėjai yra verčiami su prieiga prie RKKS susijusius formalumus tvarkyti popieriniu formatu, sugaišti daugiau laiko bei patirti didesnes prieigos prie RKKS gavimo sąnaudas, iškraipo konkurenciją mažmeninėse elektroninių ryšių rinkose. Tuo tarpu, jei prieigos prie RKKS teikėjas yra įpareigojamas suteikti prieigą prie aprašytų ar analogiškų veiklos palaikymo sistemų, ar kitų panašių programinių sistemų, tiek prieigos prie RKKS teikėjas, tiek tokios prieigos gavėjas turi vienodas sąlygas kreiptis dėl prieigos prie teikėjo valdomos RKKS. RRT nuomone, tai yra privalu sąžiningai konkurencijai užtikrinti. Todėl RRT daro išvadą, kad Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 8 punkte numatytas įpareigojimas suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Ūkio subjektas TEO LT, AB, kiek tai susiję su prieigos prie RKKS teikimu, privalo vykdyti įpareigojimą suteikti prieigą, nurodytą Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 2, 3 ir 8 punktuose.

7.2.1.2. Nediskriminavimo įpareigojimas

Atlikus konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje veiksmingumo tyrimą, nustatyta, kad ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvų ir galimybes nesuteikti prieigos prie RKKS kitiems ūkio subjektams, ketinantiems tiesti nuosavus NGA tinklus bei teikti jais paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams (2 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Atkreiptinas dėmesys, kad RRT Ginčų tarp ūkio, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir (ar) paslaugas, sprendimo komisija (toliau – Komisija) savo 2009 m. rugpjūčio 14 d. sprendime Nr. (46.26) GPS – 21²¹ (toliau – Sprendimas) konstatavo, kad TEO LT, AB piktnaudžiauja galimybe suteikti (nesuteikti) prieigą bendram naudojimui prie jo valdomų RKK atkarpų, siekiant pranašumo prieš prieigos prie RKKS gavėją mažmeninėje rinkoje. Komisija taip pat nurodė, kad toks TEO LT, AB elgesys turi piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje požymių. Komisijos išvadą patvirtina ir Anketų duomenys (žr. Ataskaitos 3.2.2, 6.2.1.2 ir 6.2.1.3 skyrius). Be kita ko, Respondentai nurodo, kad TEO LT, AB nepagrįstai ilgai atlieka techninių galimybių tyrimus, kurių tikslas nustatyti technines galimybes įverti ryšių kabelius, dėl prieigos prie konkrečių RKK atkarpų. Tuo tarpu, kol yra atliekamas toks tyrimas, TEO LT, AB įveria savo ryšių kabelius į šias atkarpas bei taip nesąžiningai įgyja konkurencinį pranašumą mažmeninėje rinkoje prieš prieigos prie RKKS gavėjus. Todėl yra svarbu užtikrinti, kad prašymai iširti technines galimybes tvarkomi terminais,

²¹ <http://www.rrt.lt/index.php?1974371573>

kurie būtų lygiaverčiai TEO LT, AB savo reikmėms atliekamų prieigos prie RKKS paslaugų techninių galimybių tyrimų nagrinėjimo terminams.

Darytina išvada, kad TEO LT, AB naudojasi galimybe nesuteikti prieigą prie RKKS ir taip diskriminuoja kitus ūkio subjektus siekiant pranašumo mažmeninėse rinkose. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, nediskriminavimo įpareigojimas tampa viena svarbiausių konkurencijos užtikrinimo priemonių. Šis įpareigojimas sumažina ūkio subjekto TEO LT, AB galimybes riboti NGA tinklų plėtrą Lietuvos Respublikoje, skatina infrastruktūra grįstą konkurenciją, sumažina kitiems ūkio subjektams galimybes įeiti į mažmenines elektroninių ryšių rinkas bei teikti savo paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams; potencialiai užtikrina galutinių paslaugų gavėjų teisę pasirinkti viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėją.

RRT konstatuoja, kad ūkio subjektas TEO LT, AB, turintis didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, privalo nediskriminuoti kitų ūkio subjektų. Tai reiškia, kad prieigos prie RKKS teikiamos Lietuvos Respublikos teritorijoje, techninės bei kitos taikomos veiklos sąlygos turi būti tokios pačios, kokias ūkio subjektas TEO LT, AB turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems asmenims. Nediskriminavimo įpareigojimas, nustatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, apsaugo kitus ūkio subjektus nuo diskriminavimo, užtikrina, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu TEO LT, AB nebus nulėmtos galimo ūkio subjekto TEO LT, AB diskriminacinio elgesio.

Nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO LT, AB negalės diskriminuoti tos pačios kategorijos paslaugos gavėjų.

Ūkio subjektas TEO LT, AB, kiek tai susiję su prieigos prie RKKS teikimu, privalo nediskriminuoti kitų ūkio subjektų, įskaitant kitiems ūkio subjektams, teikiantiems analogiškas paslaugas, analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiomis pačiomis sąlygomis (įskaitant kainas), kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

7.2.1.3. Skaidrumo įpareigojimas

Atlikusi Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos tyrimą, RRT nustatė, kad TEO LT, AB nuo 2005 m. viešai skelbia standartinį pasiūlymą suteikti prieigą prie RKKS. Šio standartinio pasiūlymo pagrindu yra sudaromos prieigos prie RKKS sutartys. Todėl yra svarbu užtikrinti, kad šio pasiūlymo sąlygos būtų skaidrios, sąžiningos bei nepažeistu prieigos teikėjui nustatytus įpareigojimus. Šiai dienai galiojančių teisės aktų, įskaitant ir Infrastruktūros įrengimo taisyklių, nuostatos nenustato reikalavimų standartinio pasiūlymo suteikti prieigą prie RKKS turiniui, pvz., skelbiamos informacijos apimčiai ir detalumui. Kaip parodyta Ataskaitos 6.2.1.2 skyriuje, prieigos prie RKKS teikimo įtaką konkurencijai mažmeninėse elektroninių ryšių rinkose yra didžiulė. Todėl TEO LT, AB turi tiek motyvus tiek galimybes apsunkinti sutarčių dėl prieigos prie RKKS sudarymą ir (ar) įtraukti nesąžiningas bei pažeidžiančias nustatytus TEO LT, AB įpareigojimus prieigos prie RKKS teikimo nuostatas (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Viena iš priemonių tai pasiekti yra atitinkamai neskaidraus bei pažeidžiančio nustatytus įpareigojimus standartinio pasiūlymo skelbimas. Tokiu atveju siekdami sudaryti sutartis dėl prieigos prie RKKS teikimo, prieigos prie RKKS gavėjai turėtų papildomais derėtis bei keisti nesąžiningas standartinio pasiūlymo sąlygas. RRT daro išvadą, kad ūkio subjektas TEO LT, AB privalo būti įpareigotas viešai skelbti standartinį prieigos prie RKKS teikimo pasiūlymą vadovaudamasis Prieigos, įskaitant tinklų sujungimo, suteikimo ir teikimo taisyklių, patvirtintų

RRT direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-941 (Žin., 2005, Nr. 133-4812), nuostatomis bei kuris būtų pakankamai detalus siekiant sudaryti sutartis dėl RKKS bendro naudojimo.

Kaip buvo nurodyta Ataskaitos 3 skyriuje, galimybė gauti prieigą prie RKKS turi didelės, kartais lemiamos įtakos priimant sprendimus dėl esamų elektroninių ryšių tinklų modernizacijos arba naujų tinklų tiesimo, tokios nuomonės laikosi ir Europos Komisija. Taigi prieigos prie RKKS teikimas yra tiesiogiai sietinas su plačiajuosčio ryšio plėtra Lietuvoje. Todėl viešas išsamios informacijos apie labiausiai išvystytą bei TEO LT, AB valdomą RKKS skelbimas yra ypač aktualus. Pagrindiniai RKKS sudarantys elementai yra šuliniai ir juos jungiantys vamzdžiai. Planuojant naujus ar modernizuojant esamus elektroninių ryšių tinklus svarbu žinoti šulinių išdėstymą, juos jungiančių vamzdžių kiekį, diametrą ir maršrutus. Pažymėtina, kad TEO LT, AB reikalauja, kad prieigos prie RKKS gavėjas teikdamas nustatytos formos techninių sąlygų tyrimo užsakymą iš anksto nurodytu pageidaujamas nuomoti RKK atkarpas. Tuo tarpu TEO LT, AB nenustato, iš kur ūkio subjektas siekiantis gauti prieigą prie TEO LT, AB valdomos RKKS turi gauti informaciją apie esamas RKK atkarpas. Kaip parodyta Ataskaitos 3.2.2 skyriuje, TEO LT, AB valdo labiausiai išvystytą RKKS Lietuvos Respublikoje bei atitinkamai valdo informaciją, susijusią su RKKS, įskaitant informaciją apie RKKS sudarančių elementų geografinį išdėstymą. Šios informacijos turėjimas suteikia TEO LT, AB konkurencinį pranašumą prieš kitus prieigos prie RKKS gavėjus, kurie siekdami gauti analogišką informaciją turi galimybę ją gauti tiek, kiek tai yra susiję su konkrečiomis RKK atkarpomis, prie kurių yra prašoma suteikti prieigą. Tuo tarpu RKKS prieigos gavėjai neturi galimybės laisvai disponuoti informacija apie TEO LT, AB valdomą RKKS, t. y. informacija apie galimus prieigos taškus, ir naudoti ją planuojant NGA tinklų statybą. Atsižvelgiant į išdėstytą aukščiau, RRT daro išvadą, kad TEO LT, AB yra įpareigotinas skelbti informaciją apie prieigą prie RKKS, kaip tai yra nustatyta Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų apraše, patvirtintame RRT direktoriaus 2006 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. 1V-4 (Žin., 2006, Nr. 6-236) bei teikti informaciją apie valdomą RKKS, kiek tai yra susiję su RKKS sudarančių šulinių bei juos jungiančių vamzdžių geografinių išdėstymu bei kitą informaciją, kuri būtų pakankama parengti TEO LT, AB nustatytos formos techninių sąlygų tyrimo užsakymą siekiant nustatyti technines galimybes gauti prieigą prie RKKS.

Išvada:

- Ūkio subjektas TEO LT, AB, kiek tai susiję su prieigos prie RKKS teikimu, privalo:
- viešai skelbti standartinių prieigos prie RKKS teikimo pasiūlymą vadovaudamasis Prieigos, įskaitant tinklų sujungimo, suteikimo ir teikimo taisyklių, patvirtintų RRT direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-941 (Žin., 2005, Nr. 133-4812), nuostatomis bei kuris būtų pakankamai detalus siekiant sudaryti sutartis dėl prieigos prie RKKS bendro naudojimo;
 - skelbti informaciją apie prieigos prie RKKS paslaugas, kaip tai yra nustatyta Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų apraše, patvirtintame RRT direktoriaus 2006 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. 1V-4 (Žin., 2006, Nr. 6-236) bei teikti informaciją apie valdomą RKKS, kiek tai yra susiję su RKKS sudarančių šulinių bei juos jungiančių vamzdžių geografinių išdėstymu bei kitą informaciją, kuri būtų pakankama parengti ūkio subjekto TEO LT, AB nustatytos formos techninių sąlygų tyrimo užsakymą siekiant nustatyti technines galimybes gauti prieigą prie RKKS.

7.2.1.4. Kainų kontrolės įpareigojimas

Ataskaitos 6.3.2 skyriuje nustatyta, jog ūkio subjektas TEO LT, AB, dėl vertikalios paslaugų integracijos ir disponuojamos infrastruktūros kontrolės, nesant reguliavimo, turi motyvų ir, nesant kontrolės, galimybių taikyti nepagrįstai aukštas kainas (angl. *Excessive Prices*), kainų spaudimą ir kryžminį subsidijavimą (1 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Nesant kainų kontrolės TEO LT, AB gali nustatyti kainas, kurios būtų nepagrįstos patiriamomis sąnaudomis.

RRT, įgyvendindama Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje numatytą tikslą, siekia nustatyti didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčiam ūkio subjektui TEO LT, AB tokius kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, kurie išspręstų Ataskaitos 6.3.2 skyriuje nustatytas konkurencines problemas, bei skatintų veiksmingą konkurenciją elektroninių ryšių srityje. RRT nuomone, nustatytas konkurencines problemas, susijusias su galimybe palaikyti pernelyg dideles kainas, geriausiai sprendžia Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytas kainų kontrolės įpareigojimas. Skaidrumo, nediskriminavimo įpareigojimai bei įpareigojimas suteikti prieigą neapriboja galybės nepagrįstai palaikyti pernelyg dideles paslaugų kainas.

RRT, atsižvelgdama į tai, jog TEO LT, AB turi labiausiai išvystytą Kitą pasyvią infrastruktūrą, o įėjimo barjerai į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką dėl sunkiai dubliuojamos pasyvios tinko infrastruktūros yra labai aukšti bei į tai, jog TEO LT, AB turi motyvų ir galimybių kelti vertikaliai susijusios prieigos prie RKKS paslaugų (prieigos teikimo bei techninių sąlygų tyrimų) kainas ir turi intenciją taikyti diskriminacinę kainodarą, RRT nuomone, TEO LT, AB, kiek tai susiję su vertikaliai susijusia prieiga prie RKKS, privalo:

1. užtikrinti, kad prieigos prie RKKS kaina neviršytų sąnaudų, apskaičiuotų pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą, ir pateikti RRT tai patvirtinančius dokumentus. Iki ūkio subjektas TEO LT, AB pagrįs prieigos prie RKKS kainas sąnaudomis, apskaičiuotomis pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą, ūkio subjektas TEO LT, AB privalo taikyti kainas ne didesnes nei tos, kurios buvo taikomos paskutinę Tiriamojo laikotarpio dieną, t. y. tos, kurios buvo nurodytos TEO LT, AB viešai skelbiamame pasiūlyme 2008 m. gruodžio 31 d. RRT gali neatsižvelgti į neefektyviai patiriamas prieigos prie RKKS sąnaudas iki tol, kol ūkio subjektas įrodys prieigos prie RKKS kainų pagrįstumą;

2. Tvarkyti sąnaudų apskaitą pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-1164 (Žin., 2006, Nr. 2-45, Nr. 70-2606).

7.2.2. Įpareigojimai susiję su vertikaliai susijusios prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslauga

7.2.2.1. Įpareigojimas suteikti prieigą

Ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvų ir galimybes kitiems ūkio subjektams nesuteikti prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos bei taip riboti kitų ūkio subjektų galimybes teikti mažmenines elektroninių paslaugas galutiniams paslaugų gavėjams (2 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Šią problemą sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos.

Šio įpareigojimo nustatymas sumažins įėjimo į mažmenines elektroninių ryšių paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų pasirinkimo galimybes bei skatins NGA tinklų plėtrą Lietuvos Respublikoje. Įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO LT, AB privalės suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo bus priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę bei apsunkintų procesą, kas neigiamai paveiktų veiksmingos konkurencijos vystymąsi tiek didmeninėse, tiek mažmeninėse rinkose.

Siekiant užtikrinti potencialią infrastruktūros konkurenciją, teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas bei skatinant NGA prieigos tinklų plėtrą Lietuvos Respublikoje, RRT mano, jog tikslinga įpareigoti didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje turintį ūkio subjektą TEO LT, AB suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos kitiems ūkio subjektams.

Kiek tai susiję su prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos teikimu, ūkio subjektas TEO LT, AB privalo:

1. patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos;
2. suteikti prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos gavėjui prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulų, įskaitant:
 - nenaudojamos, t. y. visiškai įrengtos šviesolaidinių linijų skaidulos, kuriomis ūkio subjektas TEO LT, AB neteikia elektroninių ryšių paslaugų savo galutiniams paslaugų gavėjams;
 - iš dalies įrengtos, t. y. nenutiestos iki galutinio paslaugų gavėjo patalpų.
3. suteikti prieigą prie tinklo elementų ir (ar) kitų priemonių skirtų prijungti prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos gavėjo elektroninių ryšių tinklui;
4. sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti jiems prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos;
5. nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių;
6. suteikti prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos teikimui ir paslaugų suderinamumui;
7. suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;
8. suteikti susijusias paslaugas, būtinas užtikrinti paslaugų teikimą galutiniams paslaugų gavėjams;
9. suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų informacinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti.
10. ūkio subjektas TEO LT, AB gali atsisakyti suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos, vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tik tais atvejais, kurie yra pagrįsti

objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti tinklo vientisumą, jei teisės aktai nenustato kitaip.

7.2.2.2. Nediskriminavimo įpareigojimas

Atlikus konkurencijos Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje veiksmingumo tyrimą, nustatyta, kad ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvą bei galimybes prieigą prie vietinės šviesolaidinių linijų skaidulos be objektyvios priežasties teikti skirtingomis sąlygomis skirtingiems ūkio subjektams. Taip pat nustatyta, kad ūkio subjektas TEO LT, AB turi motyvą ir galimybių diskriminuoti kitus ūkio subjektus (1 ir 2 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Tokios ūkio subjekto TEO LT, AB elgesio galimybės bei iniciatyvos suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos aiškiais ir priimtinomis sąlygomis nebuvimas iš ūkio subjekto TEO LT, AB pusės sąlygoja, kad nediskriminavimo įpareigojimas, teikiant prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos, tampa viena svarbiausių konkurencijos užtikrinimo priemonių. Šis įpareigojimas sumažina ūkio subjekto TEO LT, AB galimybes riboti konkurenciją bei apsunkinti kitų ūkio subjektų galimybes įeiti į mažmenines elektroninių ryšių paslaugų rinkas.

Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu TEO LT, AB nebus įtakotos galimo ūkio subjekto TEO LT, AB diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse elektroninių paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo galutinių paslaugų gavėjų, interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos. Taigi nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje bei 1 straipsnio 5 dalyje.

Ūkio subjektas TEO LT, AB, turintis didelę įtaką Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje, privalo nediskriminuoti prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos ir su jos teikimu susijusių priemonių gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų (įskaitant kainas) analogiškomis aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiomis pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

7.2.2.3. Skaidrumo įpareigojimas

TEO LT, AB turi motyvus ir galimybes riboti informaciją apie vertikaliai susijusią prieigą prie Kitos pasyvios infrastruktūros ir taip apsunkinti kitų ūkio subjektų įėjimą tiek į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos, tiek į mažmeninės elektroninių ryšių paslaugų rinkas (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 6.3.2 skyrių). Šią problemą sprendžia skaidrumo įpareigojimas.

Be to, skaidrumo įpareigojimo nustatymas užtikrina galimybę stebėti nediskriminavimo ir prieigos suteikimo įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslauga teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą. Paskelbtas standartinis prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos suteikimo pasiūlymas sustiprins tokios prieigos gavėjų derybinę galią. Šiai dienai galiojančių teisės aktų, įskaitant ir Infrastruktūros įrengimo taisyklių, nuostatos nenustato reikalavimų standartinio pasiūlymo suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulų turiniui, pvz., skelbiamos informacijos apimčiai ir detalumui.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinas įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksnių informacijos pateikimą bei skelbimą.

RRT nustato, kad ūkio subjektas TEO LT, AB privalo paskelbti standartinį prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos teikimo pasiūlymą, kuris būtų pakankamai detalus siekiant sudaryti sutartis dėl prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugos teikimo. Taip pat ūkio subjektas TEO LT, AB privalo viešai skelbti prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos informaciją, susijusią su prieiga, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių paslaugų kainas.

Ūkio subjektas TEO LT, AB privalo, kiek tai susiję su prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos teikimu:

1. standartiniame pasiūlyme suteikti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos viešai skelbti detalią informaciją pagal Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-941 (Žin., 2005, Nr. 133-4812), įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos ir susijusių paslaugų kainas, jei teisės aktai nenustato kitaip;

2. teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos, visą informaciją, būtiną šioms didmeninėms paslaugoms gauti;

3. Skelbti informaciją apie prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugas, kaip nustatyta Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų apraše, patvirtintame RRT direktoriaus 2006 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. 1V-4 (Žin., 2006, Nr. 6-236).

7.2.2.4. Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT, įgyvendindama Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje numatytą tikslą, siekia nustatyti didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčiam ūkio subjektui TEO LT, AB tokius kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, kurie išspręstų Ataskaitos 6.3.2 skyriuje nustatytas konkurencines problemas, bei skatintų veiksmingą konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

RRT nuomone, nustatytas konkurencijos problemas, susijusias su galimybe palaikyti pernelyg dideles kainas, geriausiai sprendžia Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytas

kainų kontrolės įpareigojimas. Skaidrumo, nediskriminavimo įpareigojimais bei įpareigojimas suteikti prieigą neapriboja galimybės nepagrįstai palaikyti pernelyg dideles paslaugų kainas.

RRT, atsižvelgdama į tai, jog TEO LT, AB turi labiausiai išvystytą Kitą pasyvią infrastruktūrą, o įėjimo barjerai į Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinką dėl sunkiai dubliuojamos pasyvios tinko infrastruktūros yra aukšti bei į tai, jog TEO LT, AB turi motyvą ir galimybių kelti vertikaliam susijusios prieigos prie šviesolaidinės linijų skaidulų paslaugų (prieigos teikimo bei techninių sąlygų tyrimų) kainas ir turi intenciją taikyti diskriminacinę kainodarą, RRT nuomone, TEO LT, AB, kiek tai susiję su vertikaliai susijusia prieiga prie šviesolaidinių linijų skaidulos, privalo:

1. Užtikrinti, kad prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos kaina neviršytų sąnaudų, apskaičiuotų pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą, ir pateikti RRT tai patvirtinančius dokumentus. Iki Ūkio subjekto TEO LT, AB pagrįs prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos kainas sąnaudomis, apskaičiuotomis pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą, Ūkio subjektas TEO LT, AB privalo taikyti kainas ne didesnes nei tos, kurios buvo taikomos paskutinę Tiriamojo laikotarpio dieną, t. y. 2008 m. gruodžio 31 d. RRT gali neatsižvelgti į neefektyviai patiriamas prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulų sąnaudas iki tol, kol ūkio subjektas įrodys prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulų kainų pagrįstumą;

2. Tvarkyti sąnaudų apskaitą pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-1164 (Žin., 2006, Nr. 2-45, Nr. 70-2606).

**Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos
(įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą)
fiksuojoje vietoje, rinkos tyrimo ataskaitos
1 priedas**

**DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS
(ĮSKAITANT IŠ DALIES ARBA VISIŠKAI ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE,
RINKOS TYRIMO RESPONDENTŲ SĄRAŠAS**

1. A. Judicko individuali įmonė
2. A. Kiekšos individuali įmonė
3. AB „Lietuvos energija“
4. AB „Lietuvos geležinkeliai“
5. AB „Lietuvos radijo ir televizijos centras“
6. AB „Ogmios centras“
7. AB „Rytų skirstomieji tinklai“
8. Aido Deveikio firma „Sinchronizacija“
9. Astos Dvaranauskienės IĮ
10. Benedikto Lukšo IĮ
11. Dainiaus Kamarausko įmonė „Davgita“
12. G. Pečiulio įmonė
13. IĮ „Petriko kabelinės televizijos studija“
14. Individuali įmonė „Laineta“
15. Ivančiko IĮ „Žaibas“
16. J. Jasiulionio individuali įmonė
17. J.Varno Vilniaus radijo studija
18. Kęstučio Mykolaičio individuali įmonė
19. KTU Informacinių technologijų plėtros institutas
20. L. Bulovo firma „Elektromedija“
21. L. Pikučio firma „Bipt“
22. L. Prušinsko IĮ „Kompiuterinis langas“
23. LATTELEKOM SIA filialas
24. M. Ežerskio įm. „Interneto namai“
25. Palionio firma „Miestelėnai“
26. R. Letuko IĮ „Technikos pasaulis“
27. TEO LT, AB
28. UAB „Autožvilgsnis“
29. UAB „Bručas ir Ko“
30. UAB „CUBIO“
31. UAB „Dekbera“
32. UAB „Dicto Citius“
33. UAB „FAST TRAFFIC“
34. UAB „Gigatelis“
35. UAB „Linkotelus“
36. UAB „Metameda“ ir ko
37. UAB „Mobilus partneris“
38. UAB „Naujasis telefonas“

39. UAB „Neltė“
40. UAB „NORBY Telecom“
41. UAB „Norfos mažmena“
42. UAB „NTT Cable Lietuva“
43. UAB „Pajūrio televizija“
44. UAB „Passivhaus“
45. UAB „Res vera“
46. UAB „Solocomas“
47. UAB „Telekomunikacijų grupa“
48. UAB „Televartai“
49. UAB „Voicecom“
50. UAB „Res vera“
51. UAB „Solocomas“
52. UAB „Tele2 fiksuotas ryšys“
53. UAB „Mediafon“
54. UAB „Tele2“
55. UAB „Acta iuventus“
56. UAB „AirNet“
57. UAB „Alantos kompiuterių servisas“
58. UAB „Alderada“
59. UAB „Alytaus kabelinė televizija“
60. UAB „Alpha Komunikacijos“
61. UAB „Alpha Komunikacijos-1“
62. UAB „ALPHA KOMUNIKACIJOS-2“
63. UAB „Auridija“
64. UAB „AVVA“
65. UAB „Baitida“
66. UAB „Balticum TV“
67. UAB „Baltnetos komunikacijos“
68. UAB „Bitė Lietuva“
69. UAB „Biuro sprendimų tinklas“
70. UAB „Consilium Optimum“
71. UAB „CSC Telecom“
72. UAB „DKD“
73. UAB „Dokeda“
74. UAB „Druskininkų televizija“
75. UAB „Duomenų ekspresas“
76. UAB „Ektra“
77. UAB „Elekta“
78. UAB „Elneta“
79. UAB „Eteris“
80. UAB „Eurocom SIP“
81. UAB „EUROCOM PLIUS“
82. UAB „Lanteka“
83. UAB „Eurofonas“
84. UAB „Funaris“
85. UAB „Gisnetas“
86. UAB „G-networks“

87. UAB „Greitneta“
88. UAB „GROUP DE LUXE“
89. UAB „Ignalinos televizija“
90. UAB „Ilorā“
91. UAB „Informacijos labirintas“
92. UAB „Informacijos tiltas“
93. UAB „Infoseka“
94. UAB „Init“
95. UAB „Jarmus“
96. UAB „Kabeliniai ryšių tinklai“
97. UAB „Kabelinis internetas“
98. UAB „Kateka“
99. UAB „Kauno interneto sistemos“
100. UAB „Kednetas“
101. UAB „Krēna“
102. UAB „LANS“
103. UAB „Lantraneta“
104. UAB „Laracijos telekomunikacijos“
105. UAB „Lema“
106. UAB „Levitel“
107. UAB „Lignita“
108. UAB „Linx telecommunications“
109. UAB „Mano kamanė“
110. UAB „Marijampolės kabelinė televizija“
111. UAB „Marsatas“
112. UAB „Medium group“
113. UAB „Miesto tinklas“
114. UAB „Mikrovisatos TV“
115. UAB „Molėtų radijas ir televizija“
116. UAB „MTV Networks Baltic“
117. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“
118. UAB „NNT“
119. UAB „Omnitel“
120. UAB „Oslo products“
121. UAB „Parabolė“
122. UAB „Patrimpas“
123. UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“
124. UAB „Progmera“
125. UAB „Radijo elektroninės sistemos“
126. UAB „Rakaras“
127. UAB „Remo televizija“
128. UAB „Rietavo televizija“
129. UAB „Rygveda“
130. UAB „Roventa“
131. UAB „Satela“
132. UAB „Satgate“
133. UAB „SauleNet“
134. UAB „Silnet“

135. UAB „Skaidula“
136. UAB „Socius“
137. UAB „Speednet“
138. UAB „Sugardas“
139. UAB „Taurų dvaras“
140. UAB „Teledema“
141. UAB „Telelanas“
142. UAB „Telerena“
143. UAB „Telesat“
144. UAB „Teletinklas“
145. UAB „Teletronika“
146. UAB „Televizijos komunikacijos“
147. UAB „Transteleservis“
148. UAB „Trigeris“
149. UAB „Ukmergės televizija“
150. UAB „Verslo tiltas“
151. UAB „Viginta“
152. UAB „Viltuva“
153. UAB „Vinita“
154. UAB „Zirzilė“
155. UAB „Žaliasis namas“
156. V. Bublienės IĮ „Kelmės kabelinė televizija“
157. VĮ „Infostruktūra“
158. VšĮ „Plačiajuostis internetas“
159. Viešoji įstaiga „Ozo tinklas“

Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos
(įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą)
fiksuojoje vietoje, rinkos tyrimo ataskaitos
2 priedas

TEO LT, AB IR ALTERNATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKĖJŲ METALINIŲ VYTOS
POROS LINIJŲ, SKAIČIAUS DINAMIKA 2006–2008 M.

data	TEO LT, AB metalinių vytos poros linijų skaičius			Alternatyvių teikėjų metalinių vytos poros linijų skaičius			Bendras metalinių vytos poros linijų skaičius		
	Metali nės vytos poros linijos (įskaitant ISDN linijas), vnt.	Iš jų, ISDN linijos, vnt.	Metali nių vytos poros linijų dalis, bendroje rinkos struktūroje proc.	Metali nės vytos poros linijos (įskaitant ISDN linijas), vnt.	Iš jų, ISDN linijos, vnt.	Metali nių vytos poros linijų dalis, bendroje rinkos struktūroje proc.	Metali nės vytos poros linijos (įskaitant ISDN linijas), vnt.	Iš jų, ISDN linijos, vnt.	Metali nių vytos poros linijų pokytis, proc.
2006 m. IV ketv.	716 054	16 154	99,14	6 195	16	0,86	722 249	16 170	
2007 m. I ketv.	719 479	16 471	99,12	6 367	31	0,88	725 846	16 502	0,5
2007m. II ketv.	719 307	16 700	99,05	6 891	16	0,95	726 198	16 716	0,05
2007 m. III ketv.	718 091	16 900	99	7 251	39	1	725 342	16 939	-0,12
2007 m. IV ketv.	719 866	17 207	98,98	7 408	19	1,02	727 274	17 226	0,27
2008 m. I ketv.	709 590	17 402	98,95	7 495	47	1,05	717 085	17 449	-1,4
2008 m. II ketv.	706 911	17 456	98,58	9 843	101	1,42	716 754	17 557	-0,05
2008 m. III ketv.	703 372	17 494	98,56	10 224	108	1,44	713 596	17 602	-0,44
2008 m. IV ketv.	700 605	16 934	98,47	10 865	121	1,53	711 470	17 055	-0,3

Šaltinis: RRT

**Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos
(įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą)
fiksuojoje vietoje, rinkos tyrimo ataskaitos
3 priedas**

ŪKIO SUBJEKTO SĄVOKA

Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 62 dalyje nurodyta, kad ūkio subjektas – tai „fizinis ar juridinis asmuo ar asmenų, susijusių kontrolės ar priklausomybės santykiais, grupė, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje“.

Pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą (Žin., 1999, Nr. 30-856), bei Elektroninių ryšių įstatymą, susijusiais asmenimis yra laikomi:

1. asmenys, kuriuose, kaip ir nagrinėjamame juridiniame asmenyje, tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys turi akcijų dalį, kuri sudaro daugiau kaip 25 procentus įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 procentus visų balsų;

2. asmenys, kurie su nagrinėjamu juridiniu asmeniu yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį, arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių, kaip ir nagrinėjamo juridinio asmens valdymo organuose;

3. asmenys, kuriuose nagrinėjamas juridinis asmuo turi akcijų dalį, sudarančią daugiau kaip 25 procentus įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 procentus visų balsų, arba kurie yra išipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu juridiniu asmeniu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra išipareigojęs atsakyti nagrinėjamas juridinis asmuo, arba kurie yra išipareigoję perduoti visą arba dalį pelno ar suteikę teisę naudoti daugiau kaip 25 procentus savo turto nagrinėjamam juridiniam asmeniui;

4. asmenys, kurie nagrinėjamame juridiniame asmenyje turi akcijų dalį, sudarančią daugiau kaip 25 procentus įstatinio kapitalo, arba turi teises į daugiau kaip 25 procentus visų balsų, arba su kuriais nagrinėjamas juridinis asmuo yra išipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra išipareigoję atsakyti už nagrinėjamo juridinio asmens prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas juridinis asmuo yra išipareigojęs perduoti visą arba dalį pelno ar suteikęs teisę naudoti daugiau kaip 25 procentus savo turto;

5. asmenys, kurie veikia Lietuvos Respublikoje ir yra tiesiogiai ar netiesiogiai, per kitus juridinius asmenis, įskaitant ir veikiančius kitose valstybėse, susiję su aukščiau išvardintuose 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytais asmenimis bet kuriuo iš aukščiau išvardintuose 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytų būdų;

6. nagrinėjamo juridinio asmens Lietuvos Respublikoje veikiančios dukterinės ar patronuojančios bendrovės, susijusios su nagrinėjamu juridiniu asmeniu per kitose valstybėse veikiančias bendroves, arba nagrinėjamo juridinio asmens patronuojančių bendrovių Lietuvos Respublikoje veikiančios dukterinės bendrovės Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (Žin., 2000, Nr. 64-1914, Nr. 68; 2003, Nr. 123-5574) prasme;

7. kiti kontrolės ar priklausomybės santykiais su nagrinėjamu juridiniu asmeniu susiję fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje ar kurių veiksmai daro įtaką arba ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.

Pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą asmenys laikomi susijusiais, jei asmenų susijimo kriterijus viršija 25 procentus, tačiau RRT, siekdama nustatyti realiai konkretaus ūkio subjekto kontroliuojamus asmenis, atlikdama šį rinkos tyrimą, laiko asmenis susijusiais, jei asmenų susijimo kriterijus viršija 50 procentų. Laikoma, kad ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis

asmuo ir visi pagal aukščiau nurodytus susijimo būdus, taikant susijimo kriterijų, viršijanti 50 procentų, su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys.